

ОСНОВНА ШКОЛА „ЂУРА ЈАКШИЋ“

БРОЈ: I-120/22

ДАНА: 29.06.2022. године

ЗРЕЊАНИН

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС (V, VI, VII, И VIII РАЗРЕД)
ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „ЂУРА ЈАКШИЋ“ ЗРЕЊАНИН**

ЗА ПЕРИОД
ОД ШКОЛСКЕ 2022/2023. ГОДИНЕ
ДО ШКОЛСКЕ 2025/2026. ГОДИНЕ

(Пречишћен текст)

Основна школа “Ђура Јакшић”
Зрењанин, Цара Душана 80а
тел. 023 566-208, 023 511-304
тел./факс 023 535-249
E-mail atr@osdjurajaksic.edu.rs
Web sajt www.osdjurajaksic.edu.rs

(Основни текст дел.бр. I-182/22 од 29.06.2022. године)

Садржај:	страна
1. Полазне основе рада	1
2. Сврха, циљеви и задаци Школског програма	5
2.1. Циљеви образовања и васпитања	5
2.2. Општи исходи и стандарди образовања и васпитања	6
3. Основни подаци о школи	8
3.1. Локалитет и окружење	8
3.2. Број школских зграда и објеката	9
3.3. Техничка опремљеност школе	10
3.4. Људски ресурси (списак кадра који изводи наставу од V-VIII разреда)	11
3.4.1 Посебна задужења наставника предметне наставе, стручних сарадника	16
3.5. Подаци о ученицима од V-VIII разреда	20
4. Наставни план основног образовања и васпитања у II циклусу	21
4.1. Листа наставних предмета у петом разреду са фондом часова	21
4.2. Листа наставних предмета у шестом разреду са фондом часова	21
4.3. Листа наставних предмета у седмом разреду са фондом часова	22
4.4. Листа наставних предмета у осмом разреду са фондом часова	22
5. Недељни и годишњи фонд часова за ученике у II циклусу	23
6. Програми за обавезне и изборне наставне предмете у V разреду	24
6.1. Програми за обавезне наставне предмете у петом разреду	25
6.1.1. Програм за обавезни наставни предмет: српски језик и књижевност	25
6.1.2. Програм за обавезни наставни предмет: енглески језик	29
6.1.3. Програм за обавезни наставни предмет: ликовна култура	30
6.1.4. Програм за обавезни наставни предмет: музичка култура	31
6.1.5. Програм за обавезни наставни предмет: историја	33
6.1.6. Програм за обавезни наставни предмет: географија	36
6.1.7. Програм за обавезни наставни предмет: математика	39
6.1.8. Програм за обавезни наставни предмет: биологија	41
6.1.9. Програм за обавезни наставни предмет: техника и технологија	43
6.1.10. Програм за обавезни наставни предмет: информатика и рачунарство	45
6.1.11. Програм за обавезни наставни предмет: физичко и здравствено в.	46
6.2. Програми за изборне наставне предмете у V разреду	50
6.2.1. Програм за изборни наставни предмет: верска настава	51
6.2.2. Програм за изборни наставни предмет: грађанско васпитање	52
6.2.3. Програм за изборни наставни предмет: немачки језик	53
6.2.4. Програм за изборни наставни предмет: мађарски језик са елемент. нац. к.	54
6.3. Програми за слободне наставне активности у V разреду	55
6.3.1. Музиком кроз живот	55
6.3.2. Медијска писменост	55
6.4. Програм допунске наставе по предметима у V разреду	56
6.5. Програм додатне наставе по предметим у V разреду	58
6.6. Програм ваннаставних активности ученика по областима у V разреду	63
6.7. Програм екскурзија, излета и посета	66

7. Програми за обавезне и изборне наставне предмете у VI разреду	67
7.1 Програми за обавезне наставне предмете у VI разреду	68
7.1.1.Програм за обавезни наставни предмет: српски језик и књижевност	68
7.1.2.Програм за обавезни наставни предмет: енглески језик	72
7.1.3.Програм за обавезни наставни предмет: ликовна култура	73
7.1.4.Програм за обавезни наставни предмет: музичка култура	74
7.1.5.Програм за обавезни наставни предмет: историја	76
7.1.6.Програм за обавезни наставни предмет: географија	78
7.1.7.Програм за обавезни наставни предмет: физика	80
7.1.8.Програм за обавезни наставни предмет: математика	83
7.1.9.Програм за обавезни наставни предмет: биологија	84
7.1.10.Програм за обавезни наставни предмет: техника и технологија	87
7.1.11.Програм за обавезни наставни предмет: информатика и рачунарство	89
7.3.11.Програм за обавезни наставни предмет: физичко и здравствено в.	90
7.2 Програми за изборне наставне предмете у VI разреду	93
7.2.1. Програм за изборни наставни предмет: верска настава	94
7.2.2. Програм за изборни наставни предмет: грађанско васпитање	95
7.2.3. Програм за изборни наставни предмет: немачки језик	96
7.2.4. Програм за изборни наставни предмет: мађарски језик са елемент. нац. к.	97
7.3 Програми за слободне наставне активности у VI разреду	98
7.3.1. Медијска писменост	98
7.4. Програм допунске наставе по предметима у VI разреду	99
7.5. Програм додатне наставе по предметима у VI разреду	101
7.6. Програм ваннаставних активности ученика по областима у VI разреду	105
7.7. Програм екскурзија, излета и посета	110
7.8. Програм међународне сарадње	110
8. Програми за обавезне и изборне наставне предмете у VII разреду	111
8.1. Програми за обавезне наставне предмете у VII разреду	112
8.1.1. Програм за обавезни наставни предмет: српски језик и књижевност	112
8.1.2. Програм за обавезни наставни предмет: енглески језик	114
8.1.3. Програм за обавезни наставни предмет: ликовна култура	115
8.1.4. Програм за обавезни наставни предмет: музичка култура	116
8.1.5. Програм за обавезни наставни предмет: историја	117
8.1.6. Програм за обавезни наставни предмет: географија	118
8.1.7. Програм за обавезни предмет: физика	120
8.1.8. Програм за обавезни наставни предмет: математика	121
8.1.9. Програм за обавезни наставни предмет: биологија	122
8.1.10. Програм за обавезни наставни предмет: хемија	123
8.1.11. Програм за обавезни наставни предмет: техника и технологија	125
8.1.12. Програм за обавезни наставни предмет: информатика и рачунарство	127
8.1.13. Програм за обавезни наставни предмет: физичко и здравствено в.	128

8.2. Програми за изборне наставне предмете у VII разреду	131
8.2.1. Програм за изборни наставни предмет: верска настава	131
8.2.2. Програм за изборни наставни предмет: грађанско васпитање	132
8.2.3. Програм за изборни наставни предмет: немачки језик	133
8.2.4. Програм за изборни наставни предмет: мађарски језик са елемент. нац. к.	134
8.3. Програми за слободне наставне активности у VII разреду	135
8.3.1. Предузетништво	135
8.4. Програм допунске наставе по предметима у VII разреду	136
8.5. Програм додатне наставе по предметима у VII разреду	138
8.6. Програм ваннаставних активности ученика по областима у VII разреду	142
8.7. Програм екскурзија, излета и посета	147
9. Програми за обавезне и изборне наставне предмете у VIII разреду	148
9.1. Програми за обавезне наставне предмете у VIII разреду	149
9.1.1. Програм за обавезни наставни предмет: српски језик и књижевност	149
9.1.2. Програм за обавезни наставни предмет: енглески језик	152
9.1.3. Програм за обавезни наставни предмет: ликовна култура	153
9.1.4. Програм за обавезни наставни предмет: музичка култура	154
9.1.5. Програм за обавезни наставни предмет: историја	156
9.1.6. Програм за обавезни наставни предмет: географија	160
9.1.7. Програм за обавезни наставни предмет: физика	163
9.1.8. Програм за обавезни наставни предмет: математика	165
9.1.9. Програм за обавезни наставни предмет: биологија	169
9.1.10. Програм за обавезни наставни предмет: хемија	175
9.1.11. Програм за обавезни наставни предмет: техника и технологија	178
9.1.12. Програм за обавезни наставни предмет: информатика и рачунарство	180
9.1.13. Програм за обавезни наставни предмет: физичко и здравствено в.	181
9.2. Програми за изборне наставне предмете у VIII разреду	184
9.2.1. Програм за изборни наставни предмет: верска настава	185
9.2.2. Програм за изборни наставни предмет: грађанско васпитање	186
9.2.3. Програм за изборни наставни предмет: немачки језик	187
9.2.4. Програм за изборни наставни предмет: мађарски језик са елемент. нац. к.	188
9.3. Програми за слободне наставне активности у VIII разреду	189
9.3.1. Уметност	189
9.4. Програм допунске наставе по предметима у VIII разреду	190
9.5. Програм додатне наставе по предметима у VIII разреду	192
9.6. Програм ваннаставних активности ученика по областима у VIII разреду	195
9.7. Програм екскурзија, излета и посета	199
10. Наставне методе, облици рада који ће се користити у остваривању програма обавезних и изборних предмета	200
11. Активности ученика приликом остваривања програма	200
12. Остали програми обавезно – васпитног рада	201
12.1. Програм рада одељенског старешине	201
12.2. Програм културних активности школе	203

12.3. Програм школског спорта и спортских активности	206
12.4. Програм заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	207
12.5. Програм професионалне оријентације	217
12.6. Програм здравствене заштите	221
12.7. Програм социјалне заштите	224
12.8. Програм заштите животне средине	226
12.9. Програм сарадње са локалном самоуправом	229
12.10. Програм сарадње са породицом	231
12.11. Програм рада школске библиотеке	235
12.12. Програм индивидуализације наставе	237
12.13. Програм безбедности и здравља на раду	245
13.Оцењивање ученика	247
14.Стручно усавршавање наставника	248
15.Праћење и евалуација школског програма	251

ОСНОВНА ШКОЛА „ЂУРА ЈАКШИЋ“

БРОЈ: I-152-4/22

ДАНА: 29.06.2022. године

З Р Е Њ А Н И Н

На основу члана 68. став 2., 69. и 119. став 1. тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр.88/17, 27/18 - др. Закон, 10/19, 6/20), члана 27. став 5. Закона о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр.55/13, 101/17, 27/18 - др. Закон, 10/19), на седници школског одбора Основне школе „Ђура Јакшић“ Зрењанин одржаној дана 29.06.2020. године, са 9 гласова „за“ и ништа „против“ од 9 присутних чланова од укупно 9 чланова школског одбора, једногласно је донета

О Д Л У К А

Доносе се Измене и допуне 5 Школског програма за други циклус (V, VI, VII и VIII разред) основног образовања и васпитања Основне школе „Ђура Јакшић“ Зрењанин за период од школске 2018/2019. године до школске 2021/2022. године.

У складу са донетим изменама и допунама у ставу 1. ове одлуке, утврђује се пречишћен текст основног текста школског програма и исти се прилаже овој одлуци и чини њен саставни део.

Документ из става 1. ове одлуке објављује се на огласној табли на улазу у хол школе истог дана када је усвојен, ради увида од стране заинтересованих родитеља.

Образложење

У Закону о основама система образовања и васпитања у делу који регулише програме образовања и васпитања утврђено је да предшколски, школски и програм васпитног рада припремају одговарајући стручни органи установе, доноси их орган управљања, по прибављеном мишљењу савета родитеља и ученичког парламента, односно оснивача на планирана материјална средства за његово остваривање, а објављују се најкасније два месеца пре почетка школске године у којој ће почети његова примена, у складу са општим актом установе, при чему установа обезбеђује најбољи начин да програм буде доступан свим заинтересованим корисницима.

Школски одбор је услед новодонетих и у овогодишњим просветним гласницима број 1, 2, 3 и 6 објављених измена и допуна правилника о наставним програмима, односно плановима наставе и учења у другом циклусу основног образовања и васпитања који се примењују почев од школске 2020/2021. године, размотрио предложене Измене и допуне 5 Школског програма за други циклус основног образовања и васпитања дел.бр.I-120/20 и донео одлуку како гласи у изреци.

**ПРЕДСЕДНИК
ШКОЛСКОГ ОДБОРА**

Игор Јакшић

Наставничко веће ОШ "Ђура Јакшић" у Зрењанину на седници 13.06.2022. године именовало је следеће чланове Стручног актива за развој Школског програма :

1. Бранка Јанчић - педагог-председник Актива
2. Гордана Кнежевић – наставник разредне наставе
3. Гордана Нагулић – наставник разредне наставе
4. Весна Лугоња – наставник разредне наставе
5. Зорица Трифунов – наставник разредне наставе
6. Светлана Радин – наставник разредне наставе
7. Миодраг Мијатов – наставник технике и технологије
8. Прелевић Данијела – наставник српског језика
9. Станимировић Татјана – наставник енглеског језика
10. Штефковић Иван – наставник немачког језика

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА

„Службени гласник РС“

- Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године („Службени гласник РС“, бр. 107/12)
  - Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља („Службени гласник РС“, бр. 122/08)
  - Правилник о националном оквиру образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 98/17)
  - Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања (Влада Републике Србије августа 2005. године)
  - Посебан протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама (Министарство просвете Републике Србије од 04.10.2007. године)
1. Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр.88/17, 27/18 – др. закон, 10/19, 6/20)
  2. Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/1,101/17, 27/18 – др. закон, 10/19)
  3. Закон о уџбеницима („Службени гласник РС“, бр. 27/18)
  4. Закон о друштвеној бризи о деци („Службени гласник РС“, бр. 49/92, 29/93, 53/93, 67/93, 28/94, 47/94, 48/94, 25/96, 29/01, 16/02 - др. закон, 62/03 - др. закон, 64/03 - испр. др. закона, 101/05 - др. Закон, 18/10 - др. Закон, 113/17 – др. закон)
  5. Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на ИОП, његову примену и вредновање („Службени гласник РС“, бр. 74/18)
  6. Правилник о вредновању квалитета рада установе („Службени гласник РС“, бр. 10/19)
  7. Правилник о општим стандардима постигнућа за крај основног образовања и васпитања за страни језик („Службени гласник РС“, бр. 78/17)
  8. Правилник о стандардима квалитета уџбеника и упутство о њиховој употреби („Службени гласник РС“, бр. 42/16, 45/18)
  9. Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника („Службени гласник РС“, бр. 48/18)

10. Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Службени гласник РС“, бр. 80/18)
11. Правилник о критеријумима и стандардима пружања додатне подршке у образовању деце, одраслих и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом у васпитној групи, односно другој школи и породици („Службени гласник РС“, бр. 70/18)
12. Правилник о поступњу установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Службени гласник РС“, бр. 65/18)
13. Правилник о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС“, бр. 46/19)
14. Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установа које обављају делатност основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 73/16 и 45/18)

„Службени гласник РС – Просветни гласник“

1. Правилник о општим основама школског програма („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/04)
2. Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/07, 2/10, 7/10- други правилник, 3/1 1- др. правилник, 1/13, 4/13, 11/16, 6/17, 8/17, 9/17, 12/18, 15/18)
3. Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/08, 3/11-др.правилник, 7/11 - др. правилници, 1/13, 5/14, 11/16, 3/18, 12/18, 3/20)
4. Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20)
5. Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 18/18)
6. Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/09, 3/11- др.правилник, 8/13, 11/16, 7/17, 12/18, 3/19, 12/19)

7. Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/19, 2/20, 6/20, 6/21)
8. Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/19, 1/20, 6/20, 6/21)
9. Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/10, 3/11 - др.правилник, 8/13, 5/14, 11/16, 7/17, 12/18, 10/19, 3/20)
10. Правилник о плану и програму наставе и учења за ученике седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања са посебним смислом за математику („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/13, 3/20)
11. Правилник о програму завршног испита у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/11, 1/12, 1/14, 12/14, 2/18)
12. Правилник о организовању и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 30/19)
13. Правилник о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/92 и 2/00)
14. Правилник о стандардима квалитета рада установе („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 14/18)
15. Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја („Службени гласник РС-Просветни гласник“, бр. 5/11)
16. Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/12)
17. Правилник о општим стандардима постигнућа - образовни стандарди за крај обавезног образовања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/10)
18. Правилник о плану уџбеника („Службени гласник РС“ – Просветни гласник“, бр. 9/16, 10/16 – испр.,10/17)
19. Каталог уџбеника („Службени гласник РС- Просветни гласник“, бр. 9/16, 5/18, 4/19, 13/19, 2/20, 3/20)
20. Каталог уџбеника за први и пети разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС-Просветни гласник“, бр.4/18, 2/19, 9/19)
21. Каталог уџбеника за други и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 6/19)
22. Правилник о степену и врсти образовања наставника, васпитача и стручних сарадника у основној школи („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 11/12, 15/13, 2/16, 10/16, 11/16, 2/17, 3/17,13/18)

23. Правилник о степену и врсти образовања наставника који изводе образовноваспитни рад из изборних предмета у основној школи („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 11/12, 15/13, 10/16, 11/16, 2/17, 11/17)

24. Правилник о стандардима услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 61/12)

„Службени лист АП Војводине“

1. Правилник о школском календару за основне школе са седиштем на територији Аутономне покрајине Војводине за школску 2022/2023. годину дел.бр. 128-610-00-1/2020-01 од 01.06.2022. године.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја

1. Стручно упутство о формирању одељења и начину финансирања у основним и средњим школама за школску 2022/2023. годину, дел.бр. 610-00-00020/2022-15 од 16.06.2022. године.

2. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

2.1. Циљеви образовања и васпитања

Циљеви образовања и васпитања јесу:

- 1.) Пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 2.) Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, техничке информатичке писмености, неопходних за живот и рад у савременом друштву;
- 3.) Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- 4.) Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- 5.) Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и у свакодневном животу;
- 6.) Развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, учење и образовање током целог живота и укључивање у међународне образовне и професионалне процесе;
- 7.) Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
- 8.) Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 9.) Развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву;
- 10.) Развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 11.) Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
- 12.) Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
- 13.) Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- 14.) Формирање ставова, уверења и система вредности, развоја личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;
- 15.) Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске толеранције и уважавање различитости.

2.2. Општи исходи и стандарди образовања и васпитања

Општи исходи образовања и васпитања резултат су целокупног процеса образовања и васпитања којим се обезбеђује да деца, ученици и одрасли стекну знања, вештине и вредносне ставове, који ће допринети њиховом развоју и успеху, развоју и успеху њихових породица, заједнице и друштва у целини.

Систем образовања и васпитања мора да обезбеди све услове да деца, ученици и одрасли постижу опште исходе, односно буду оспособљени да:

- 1.) усвајају и изграђују знање, примењују и размењују стечено знање;
- 2.) науче како да уче и користе свој ум;
- 3.) идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење;
- 4.) раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације и заједнице;
- 5.) одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима;
- 6.) прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације;
- 7.) ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима;
- 8.) ефикасно и критички користе науку и технологију, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- 9.) схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани;
- 10.) покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха.

Остварење општих исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Стандарди образовања и васпитања обухватају:

- 1.) опште и посебне стандарде знања, вештина и вредносних ставова ученика и одраслих
- 2.) стандарде знања, вештина и вредносних ставова за професију наставника и васпитача и њиховог професионалног развоја;
- 3.) стандарде компетенција директора, просветног инспектора и просветног саветника;
- 4.) стандарде квалитета уџбеника и наставних средстава;
- 5.) стандарде квалитета рада установе.

Стандарди постигнућа јесу скуп исхода образовања и васпитања који се односе на сваки ниво, циклус, врсту образовања, образовни профил, разред, предмет, односно модул.

Општи стандарди постигнућа утврђују се на основу општих исхода образовања и васпитања, односно образовним профилима.

Посебни стандарди постигнућа утврђују се према разредима, предметима односно модулима, на основу општих исхода образовања и васпитања и општих стандарда постигнућа.

За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење његовог развоја.

За ученике са изузетним способностима посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење развоја.

Образовни стандарди се примењују на све ученике. Образовни стандарди формулисани су на три нивоа постигнућа. Нивои образовних стандарда описују захтеве различите тежине, когнитивне комплексности и обима знања, од једноставнијих ка сложеним. Сваки наредни ниво подразумева да је ученик савладао знања и вештине са претходног нивоа.

1. Основни ниво

На првом нивоу описани су захтеви који представљају базични или основни ниво знања, вештина и умења. Очекује се да ће скоро сви, а најмање 80% ученика/ученица постићи тај ниво. На базичном нивоу налазе се темељна предметна знања и умења, то су функционална и трансферна знања и умења неопходна, како за сналажење у животу, тако и за наставак учења. Знања и умења са основног нивоа најчешће су мање сложена од оних са средњег и напредног нивоа, али то није увек случај. Овде су смештена и она знања и умења која нису једноставна, али су тако темељна да заслужују посебан напор, који је потребан да би њима овладали готово сви ученици.

2. Средњи ниво

На другом нивоу описани су захтеви који представљају средњи ниво знања, вештина и умења. Он описује оно што просечан ученик/ученица може да достигне. Очекује се да ће око 50% ученика/ученица постићи или превазићи тај ниво.

3. Напредни ниво

На трећем нивоу описани су захтеви који представљају напредни ниво знања, вештина и умења. Очекује се да ће око 25% ученика/ученица постићи тај ниво. Знања и умења са овог нивоа су трансферна, пре свега за наставак школовања. Компетенције са напредног нивоа су по правилу и когнитивно сложеније од оних са базичног и средњег нивоа. То значи да се од ученика очекује да анализира, упоређује, разликује, критички суди, износи лични став, повезује различита знања, примењује их и сналази се и у новим и нестандартним ситуацијама.

Детаљније образложење садржаја стандарда по нивоима, исказима и областима уз приказ одабраних задатака, којима се ти искази могу мерити, дати су у посебним приручницима за поједине наставне предмете, намењеним наставницима.

Образовни стандарди се прилажу уз основни текст и чине његов саставни део.

3. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ

3.1 Локалитет и окружење

У једном од најстаријих делова града, на територији Граднулице, 1938. на месту старе тзв. „граднуличке школе“, подигнута је нова модерна школска зграда. Градњу је инвестирала Градска општина на земљишту које је откупила од Православне црквене општине. У темељу школе уграђена је боца са повељом чији текст гласи: „...грађанство града Петровграда високо ценећи народну просвету подиже ову нову основну школу у спомен блаженопочившег Витешког Краља Александра I Карађорђевића Ујединитеља која данашњим и будућим поколењима народне узданице и школској омладини, треба да послужи као топло гнездо у ком ће се васпитавати, просвећивати и напајати духом науке“. Након изградње, школа је добила назив „Витешки Краљ Александар I Ујединитељ“, и носиће га све до 1954. године, када добија назив по прослављеном песнику Ђури Јакшићу, који је једно време и живео у Граднулици.

Највећи број ученика данас школа уписује са ове територије, која броји око 9000 становника. Поред њих васпитно образовни рад похађа и шест ученика из приградског насеља Јанков Мост, где се налазе два издвојена одељења и једна припремна предшколска група деце, у којима се настава одвија на румунском језику. Издвојена одељења су у саставу школе од 1992 године. Саобраћајне везе са приградским насељем су одличне у складу са почетком и крајем наставе.

У непосредној околини матичне школе су: Православна црква, које има све већи значај у животу житеља овог насеља, порта цркве је увек отворена за школску децу; амбуланта; предшколска установа из које стиже највише будућих ученика првог разреда наше школе; Месна заједница са којом школа има интензивну, континуирану, тесну сарадњу. Такође, значајна повезаност постоји са Месном заједницом у Јанков Мосту, која несебично помаже да услови рада у издвојеној подручној школи буду што бољи.

На подручју школе није лоцирана ни једна културна институција, те су ученици упућени на коришћење културно-уметничких садржаја у центру града.

3.2. Број школских зграда и објеката

Матична школа се налази на површини од око 2400 метара квадратних, у свом саставу има следеће просторије:

РБ	НАМЕНА ПРОСТОРИЈЕ	БРОЈ ПРОСТОРИЈА
1	Учионица опште намене	10
2	Кабинети	3
3	Школска радионица	2
4	Сала за физичко васпитање	1
5	Библиотека и читаоница	1
6	Школска кухиња и трпезарија	1
7	Продужени боравак	1
8	Стручни сарадник	2
9	Директор	1
10	Свечана сала	1
11	Наставничка канцеларија	1
12	Секретар	1
13	Рачуноводствени сервис	1
14.	Мултимедијална учионица	1

Школи недостаје простор за четири учионице и свлачионица при сали за физичко васпитање. У том циљу школа је преузела извесне кораке, тражећи од Покрајинског секретаријата за образовање и културу, средства како би се адекватном доградњом овај проблем решио.

Школа у Јанков Мосту површине је 350 метара квадратних, има три учионице, неадекватну салу за физичко васпитање, просторију за рад предшколске групе и наставничку канцеларију. Једна учионица је опремљена ТВ пријемником, компјутером, музичком мини линијом, и DVD уређајем. Вртић је реновиран.

Површина школског дворишта заједно са спортским тереном износи 1400 квадратних метара. Зелених површина има око 1000 метара квадратних, што је недовољно за потребе наших ђака.

Значајну материјалну подршку и добру сарадњу школи дају родитељи школе и Месна заједница Граднулица.

Школа располаже савременим наставним средствима, дидактичким училима, учионичким намештајем и опремљеношћу кабинета савременим наставним училима и средствима за хемију, физику и информатику. Фискултурна сала је опремљена спортским справама и реквизитима.

3.3. Техничка опремљеност школе

Р.Б.	НАСТАВНА СРЕДСТВА	КОМ
1	Касетофон-CD-DVD	11
2	Касетофон	5
3	Мини-линија	4
4	ТВ пријемник	17
5	Видео-рекордер	1
6	Синтисајзер	1
7	Графоскоп	2
8	Фото-апарат - дигитални	2
9	Видео камера	1
10	Видео пројектор	15
11	Компјутер	28
12	Интерактивна табла	4
13	Пројекционо платно	1
14	Пианино (електрични)	1
15	Органа	1
16	Фото-копир апарат	1
17	Ласерски штампач (црно-бели)	10
18	Ласерски штампач (у боји)	1
19	Скенер	1
20	Разгласни систем за приредбе	1
21	Разгласни систем у школској згради	1
22	Факс апарат	1
23	Лап топ	15

Ученицима је на располагању богата библиотека са око 7000 књига. Највећи број књига чини школска лектира, али присутне су и књиге научно-популарне садржине, књиге савремених писаца за све узрасте. Стручна литература за наставнике износи око 1000 књига, као и велики број часописа.

У школској 2022/23. матична школа броји укупно 264 ученика од V-VIII разреда, распоређених у 12 одељења.

Матична школа ће радити, као и протеклих година у две смене, недељним смењивањем ученика по сменама.

Стручна спрема свих запослених наставника омогућава стручну заступљеност и квалитетну реализацију образовно -васпитног рада у школи.

3.4. ЉУДСКИ РЕСУРСИ (списак кадра)

ИМЕ ПРЕЗИМЕ НАСТАВНИКА	ЗАДУЖЕЊА У ШКОЛИ	ГОД. РАД. СТА. Ж.А	СТРУЧНИ ИСПИТ ПОЛОЖЕН ДАНА	СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ (АКРЕДИТОВАНИ СЕМИНАРИ)	НЕД. ЧАС.	ГОД. ЧАС.
МАРИЈА МИХАЛЛОВИЋ	НАСТАВНИК СРПСКОГ ЈЕЗИКА	16	10.03.2002.	- ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКИ ИХ ПРЕВАЗИЋИ - АЗБУКА САРАДЊЕ ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ - КОМПЕТЕНТАН НАСТАВНИК ИЗМЕЂУ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ПЛЕС РУКАМА - ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720
РУЖИЦА МИОЛСКИ	НАСТАВНИК СРПСКОГ ЈЕЗИКА	11	10.05.2012.	- КРЕТАЊЕМ И ПИСАЊЕМ ДО КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА – 90 ЧАСОВА - РАЗВОЈНО ПЛАНИРАЊЕ – 40 ЧАСОВА - АКТИВНО УЧЕЊЕ - СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА У ОБЛАСТИ ИНФОРМАТИКЕ И РАЧУНАРСТВА - ТАЈНЕ ЧИТАЊА ЛЕКТИРЕ II - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА	13	468
ДАНИЈЕЛА ПРЕЛЕВИЋ	НАСТАВНИК СРПСКОГ Ј.	9	29.10.2013.	- МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	18	648
ЈАСМИНА МИЈАТОВИЋ	НАСТАВНИК МАТЕМАТИКЕ	16	23.04.2003.	- СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ - РАЗГОВОР НАСТАВНИКА О НАСТАВНИКУ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720
ВЕСНА ВРУЋИНИЋ	НАСТАВНИК МАТЕМАТИКЕ	13	02.04.2012.	- ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА - ПЛЕС РУКАМА - ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА - ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА, ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	20	720

ТАТЈАНА СТАНИМИРОВИЋ	НАСТАВНИК ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА	14	04.06.2007.	- ЗИМСКА ШКОЛА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА 36 САТИ ОБУКЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - РАЗГОВОР НАСТАВНИКА О НАСТАВНИКУ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	18	648
МАЈА АЛМАЖАН	НАСТАВНИК ЕНГЛЕСКОГ Ј.	13	22.10.2013.	- МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	6	216
ЈЕЛЕНА ГОЈСТОВИЋ	НАСТАВ. ЛИК. КУЛТУРЕ	34	24.03.1988.	- АКТИВНО УЧЕЊЕ - КОМПЕТЕНТАН НАСТАВНИК ИЗМЕЂУ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ	15	540
ИВАНА ПЕТРИЧИЋ	НАСТАВНИК МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ	17	27.09.2007.	- ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКО ИХ ПРЕВАЗИЋИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА - ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА, ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	15	540
ВЕРИЦА ПИВК	НАСТАВНИК ИСТОРИЈЕ	30	20.03.1990.	- САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА - ЧИТАЊЕМ И ПИСАЊЕМ ДО КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА - ДЕФИНИСАЊЕ НАЈВАЖНИЛИХ ПОЈМОВА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА У НАСТАВИ ИСТОРИЈЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - НАСТАВА ИСТОРИЈЕ И ПРЕВЕНЦИЈА ЗЛОЧИНА ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТИ ИСТРАЖИВАЊЕ И ТИМАЧЕЊЕ ПРОШЛОСТИ – МОТИВАЦИЈА ЗА УЧЕЊЕ - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ПОЈАЧАН ВАСПИРНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720
ГОРАН КОСТИЋ	НАСТАВНИК ГЕОГРАФИЈЕ	10	26.04.2012.	- ЗИМСКИ СЕМИНАРИ У БЕОГРАДУ - СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА У ОБЛАСТИ ИНФОРМАТИКЕ И РАЧУНАРСТВА - ПЕТНИЦА - АЗБУКА САРАДЊЕ ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА - УПОЗНАВАЊЕ СВЕТА КРОЗ ГЕОГРАФСKE ПОЈМОВЕ У ПРВОМ И ДРУГОМ ЦИКЛУСУ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720

ЈЕЛЕНА БИБИН	НАСТАВНИК БИОЛОГИЈЕ	18	04.02.2010.	- ПРИМЕНА РАЧУНАРА У НАСТАВИ - ЕКОЛОШКА ЕДУКАЦИЈА У НАСТАВИ ОСНОВНИХ И СРЕДЊИХ ШКОЛА - НОСИМ СА СОБОМ - ЗДРАВИ СТИЛОВИ ЖИВОТА, ОДГОВОРНО ЖИВЉЕЊЕ - ПОЈАЧАН ВАСПИРНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720
ВЛАДИМИР ИЛИЋ	НАСТАВНИК ФИЗИКЕ	15	10.12.2003.	- КОМПЕТЕНТАН НАСТАВНИК ИЗМЕЂУ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА - ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА, ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	18	648
ТАЊА КОВИЋ	НАСТАВНИК ХЕМИЧАР	16	11.04.2003.	- УМЕЋЕ КОМУНИКАЦИЈЕ - ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКО ИХ ПРЕВАЗИЋИ - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	12	432
ЈОВАН ЂОРЂЕВИЋ	НАСТАВНИК ТЕХНИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА	22	25.04.1991.	- КОМПЕТЕНТАН НАСТАВНИК ИЗМЕЂУ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ КРОЗ КРЕАТИВНУ НАСТАВУ - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ПЛЕС РУКАМА – ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - БЕЗБЕДНОСТ УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА У ШКОЛАМА И НА ФАКУЛТЕТИМА - РАЗГОВОР НАСТАВНИКА О НАСТАВНИКУ - ПОЈАЧАН ВАСПИРНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - МЕТОДИКА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ У ТЕХНИЧКОМ И ИНФОРМАТИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ - МУЛТИМЕДИЈА У ФУНКЦИЈИ ИНТЕРАКТИВНЕ НАСТАВЕ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА - ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА, ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	20	720
МИОДРАГ МИЈАТОВ	НАСТАВНИК ТЕХНИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА	35	17.04.1986.	- ПЛЕС РУКАМА – ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - РАЗГОВОР НАСТАВНИКА О НАСТАВНИКУ - САВРЕМЕНЕ РАЧУНАРСКЕ МРЕЖЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ	20	720

				КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - МУЛТИМЕДИЈА У ФУНКЦИЈИ ИНТЕРАКТИВНЕ НАСТАВЕ - МЕТОДИКА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ У ТЕХНИЧКОМ И ИНФОРМАТИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА		
СНЕЖАМА ИЛИЋ	НАСТАВНИК НЕМАЧКОГ Ј.	5			6	216
ИВАН ШТЕФКОВИЋ	НАСТАВНИК НЕМАЧКОГ Ј.	16	15.11.2003.	„ДИЈАГНОСТИКА, ПРЕВЕНЦИЈА И ОТКЛАЊАЊЕ УЗРОКА НЕУСПЕХА У ШКОЛСКОМ УЧЕЊУ УЧЕНИКА“ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - УПРАВЉАЊЕ ЕМОЦИЈАМА У РАДУ СА ДЕЦОМ / УЧЕНИЦИМА	18	648
ИГОР ЈАКШИЋ	НАСТАВНИК ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА	12	14.04.2008.	- ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКО ИХ ПРЕВАЗИЋИ - АЗБУКА САРАДЊЕ ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - КОРАК – ИЗБОРНИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720
НЕМАЊА БАЊАЦ	НАСТАВНИК ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА			- ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКО ИХ ПРЕВАЗИЋИ - АЗБУКА САРАДЊЕ ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - КОРАК – ИЗБОРНИ - ЗДРАВИ СТИЛОВИ ЖИВОТА, ОДГОВОРНО ЖИВЉЕЊЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	15	540
ДАРКО СТАНКОВ	НАСТАВНИК ИНФОРМАТИКЕ	14	07.11.2011.	- УМЕЋЕ КОМУНИКАЦИЈЕ - МУЛТИМЕДИЈА У САВРЕМЕНОЈ НАСТАВИ - НАСТАВНИК КАО КРЕАТОР КЛИМЕ У ОДЕЉЕЊУ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - САВРЕМЕНЕ РАЧУНАРСКЕ МРЕЖЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	14	504
МАРИЈА КРАВАР	НАСТАВНИК МАТЕМАТИКЕ	1			14	504
ДРАГАНА БУЛИК	НАСТАВНИК БИОЛОГИЈЕ	15	01.03.2005.	- МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	4	144
НИКОЛА МАРКОВИЋ	НАСТАВНИК ВЕРСКЕ Н.	2			5	180
МИТА НИКОЛИН	НАСТАВНИК ИНФОРМАТИКЕ	18	05.05.2003.		2	72

ГАБРИЕЛА ТОВИЗИ	НАСТАВНИК МАЂАРСКОГ Ј.	9	07.11.2013.	- АСЕРТИВНОМ КОМУНИКАЦИЈОМ ДО УСПЕХА - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И РЕИРАЊЕ ПЛАНА ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - ИНОВАТИВНЕ МЕТОДЕ У ОБРАЗОВАЊУ НА ЈЕЗИЦИМА НАЦИОНАЛНИХ МАЂИНА - СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ У СЛУЖБИ ОБЕЗБЕЂИВАЊА КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА - ШКОЛА ТОЛЕРАНЦИЈЕ - РАЗУМЕВАЊЕ ТЕКСТОВА И МЕТАМОРФОЗА НАСТАВЕ КЊИЖЕВНОСТИ - ЛЕПА РЕЧ – КОМУНИКАЦИЈА У СЛУЖБИ ВАСПИТАЊА - УНАПРЕЂИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ ПРОЦЕСА - ЕФИКАСНЕ ТЕХНИКЕ ЗА УПОЗНАВАЊЕ УЧЕНИКА - СПЕЦИФИЧНИ ВЕРСКИ И ЕТНОГРАФСКИ ОБИЧАЈИ У ДИЈАСПОРИ - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА И УЧЕНИКА - НЕГОВАЊЕ МАЂАРСКОГ ЈЕЗИКА- КАКО УНАПРЕДИТИ УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА	2	72
СВЕТЛАНА БАЧУЛОВ	БИБЛИОТЕКАР	15	29.05.2007.	- ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА -ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА -ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА,ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	40	1440
ЈОВАНА МИЛИЋЕВ РАДИШИЋ	ПСИХОЛОГ	15	25.04.2005.	- ТРАНСАКЦИОНА АНАЛИЗА - БИХЕЛВИОРАЛНО – КОГНИТИВНА ТЕРАПИЈА - ПЛЕС РУКАМА – ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА -ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА -ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА,ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	40	1440
БРАНКА ЈАНЧИЋ	ПЕДАГОГ	13	13.03.2008.	-ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА -ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА,ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	20	720
ВЕСНА САКЕЛШЕК	ДИРЕКТОР ШКОЛЕ	24	19.11.1992.	- ТРАНСАКЦИОНА АНАЛИЗА - БИХЕЛВИОРАЛНО – КОГНИТИВНА ТЕРАПИЈА - БЕЗБЕДНОСТ УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА У ШКОЛАМА И НА ФАКУЛТЕТИМА - ПЛЕС РУКАМА - ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА -ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА -ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА,ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	40	1440

3.4.1. Посебна задужења наставника предметне наставе и стручних сарадника

1. Координатор групе од V до VIII разреда – Јелена Бибин
2. Стручно веће за језик, књижевност и комуникације – Сандра Палатинуш
3. Стручно веће за друштвене науке и уметност – Ивана Петричић
4. Стручно веће за математику, природне науке – Весна Врућинић
5. Стручно веће за технику и информатику – Татјана Рајић
6. Стручно веће за физичко и здравствено васпитање – Немања Бањац
7. Записничар Савета родитеља – Зорица Јешић
8. Ученички парламент – Јелена Бибин
9. Црвени крст – Соња Вујаковић
10. Дечији савез – Весна Лугоња
11. Маркетинг школе – Данијела Прелевић, Зорица Трифунов
12. Летопис школе, записничар седнице Наставничког већа – Светлана Бачулов
13. Координатор културних манифестација – Соња Вујаковић
14. Израда распореда часова – Дарко Станков

ТИМ ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ ПО ОБЛАСТИМА	
ОБЛАСТ	ЧЛАНОВИ ТИМА
ПЛАНИРАЊЕ И ПРИПРЕМАЊЕ наставници	1. Ђорђевић Јован – координатор 2. Мајнерић Марина 3. Пивк Верица 4. Палатинуш Сандра 5. Јакшић Игор 6. Милићев-Радишић Јована, психолог 7. Сакелшек Весна, директор школе
НАСТАВНИ ПРОЦЕС наставници	1. Бибин Јелена 2. Нагулић Гордана 3. Трифунов Зорица 4. Жеравица Надица 5. Прелевић Данијела 6. Милићев- Радишић Јована, психолог - координатор 7. Сакелшек Весна, директор школе
УЧЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА УЧЕНИКА наставници	1. Станимировић Татјана – координатор 2. Бачулов Светлана 3. Илић Владимир 4. Влајков Радосна 5. Перин Биљана 6. Ракић Зорана

	7. Станков Дарко
ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА (оцене, квалитет знања, завршни испит, мотивисаност, вредности) наставници	1. Миолски Ружица – координатор 2. Илић Владимир 3. Михајловић Марија 4. Станимировић Татјана 5. Бибин Јелена 6. Врућинић Весна 7. Мијатовић Јасмина 8. Мијатов Миодраг 9. Кравар Марија 10. Прелевић Данијела * СТАЛНИ ЧЛАНОВИ: НАСТАВНИЦИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И МАТЕМАТИКЕ * ПРОМЕНЉИВИ ЧЛАНОВИ: ОДЕЉЕЊСКЕ СТАРЕШИНЕ VIII РАЗРЕДА
ПОДРШКА УЧЕНИЦИМА ЕТОС наставници	1. Вујаковић Соња – координатор 2. Петричић Ивана 3. Гојсовић Јелена 4. Прелевић Данијела 5. Радин Светлана 6. Лугоња Весна
РЕСУРСИ – РУКОВОЂЕЊЕ наставници	1. Костић Горан – координатор 2. Мијатов Миодраг 3. Ковић Тања 4. Станић Наташа 5. Петри Лија 6. Кнежевић Гордана
У САМОВРЕДНОВАЊУ	Представник родитеља: МАРКОВ НАТАША (САВЕТ РОДИТЕЉА) Представник ученика: ПЕТРОВ ДИНА (УЧЕНИЧКИ ПАРЛАМЕНТ)

ТИМОВИ	ЧЛАНОВИ ТИМА
РАЗВОЈНИ ПЛАН (Учешће у изради акционог плана РП, праћење и извештавање о реализацији активности предвиђених РП) наставници представник локалне самоуправе	1. Трифунов Зорица 2. Перин Биљана 3. Прелевић Данијела 4. Мијатовић Јасмина 5. Ђорђевић Јован 6. Милићев-Радишић Јована, психолог - координатор 7. Крчмар Лидија 8. Мијановић Вељко 9. Пајић Неда

представник ученичког парламента представник савета родитеља	
<p>ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА (Израда Годишњег плана школе за текућу годину)</p> <p>наставници</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Михајловић Марија 2. Костић Горан 3. Мијатов Миодраг 4. Влајков Радосна 5. Лугоња Весна 6. Трифунов Зорица 7. Бибин Јелена 8. Перин Биљана 9. Пивк Верица 10. Јакшић Игор 11. Станимировић Татјана 12. Бачулов Светлана 13. Ђорђевић Јован 14. Кнежевић Гордана 15. Бањац Немања 16. Шокарда Анамарија 17. Прелевић Данијела 18. Милићев-Радишић Јована, психолог 19. Сакелшек Весна, директор - координатор
<p>БЕЗБЕДНОСТ (Израда плана, припремање, организовање, руковођење састанцима и вођење записника са састанака тима за безбедност, учешће у раду, извештавање)</p> <p>наставници</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ђорђевић Јован - координатор 2. Јакшић Игор 3. Бањац Никола 4. Врућинић Весна 5. Станков Дарко 6. Мајнерић Марина 7. Трифунов Зорица 8. Лугоња Весна 9. Мијатов Миодраг
<p>ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД НАСИЉА (Израда програма и плана заштите, припремање, организовање, руковођење састанцима и вођење записника са састанака тима за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања, учешће у раду, извештавање)</p> <p>наставници</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Јакшић Игор - координатор 2. Пивк Верица 3. Илић Владимир 4. Ракић Зорана 5. Јешић Зорица 6. Милићев- Радишић Јована, психолог

3.5. Подаци о ученицима од V-VIII. разреда

Од V-VIII разреда уписано је 264 ученика слушају наставу на српском језику и распоређени су у дванаест одељења.

V разред

Наставни језик - српски језик 62 ученика

VI разред

Наставни језик - српски језик 67 ученика

VII разред

Наставни језик - српски језик 61 ученика

VIII разред

Наставни језик - српски језик 74 ученика.

4. НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У II ЦИКЛУСУ

4.1. ЛИСТА НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ СА ФОНДОМ ЧАСОВА

Обавезни наставни предмети:

- Српски језик и књижевност 180
- Енглески језик 72
- Ликовна култура 72
- Музичка култура 72
- Историја 36
- Географија 36
- Математика 144
- Биологија 72
- Техника и технологија 72
- Информатика и рачунарство 36
- Физичко и здравствено васпитање 72 + 54

Изборни наставни предмети:

- Верска настава / Грађанско васпитање 36/36
- Немачки језик 72

4.2. ЛИСТА НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ СА ФОНДОМ ЧАСОВА

Обавезни наставни предмети:

- Српски језик и књижевност 144
- Енглески језик 72
- Ликовна култура 36
- Музичка култура 36
- Историја 72
- Географија 72
- Физика 72
- Математика 144
- Биологија 72
- Техника и технологија 72
- Информатика и рачунарство 36
- Физичко и здравствено васпитање 72 + 54

Изборни наставни предмети:

- Верска настава / Грађанско васпитање 36/36
- Немачки језик 72

4.3. ЛИСТА НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У СЕДМОМ РАЗРЕДУ СА ФОНДОМ ЧАСОВА

Обавезни наставни предмети:

- Српски језик и књижевност 144
- Енглески језик 72
- Ликовна култура 36
- Музичка култура 36
- Историја 72
- Географија 72
- Физика 72
- Математика 144
- Биологија 72
- Хемија 72
- Техника и технологија 72
- Информатика и рачунарство 36
- Физичко и здравствено васпитање 108

Изборни наставни предмети:

- Верска настава / Грађанско васпитање 36/36
- Немачки језик 72

4.4. ЛИСТА НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ОСМОМ РАЗРЕДУ СА ФОНДОМ ЧАСОВА

Обавезни наставни предмети:

- Српски језик и књижевност 136
- Енглески језик 68
- Ликовна култура 34
- Музичка култура 34
- Историја 68
- Географија 68
- Физика 68
- Математика 136
- Биологија 68
- Хемија 68
- Техника и технологија 68
- Информатика и рачунарство 34
- Физичко и здравствено васпитање 102

Обавезни изборни наставни предмети:

- Верска настава / Грађанско васпитање 34/34
- Немачки језик 68

5. НЕДЕЉНИ И ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА ЗА УЧЕНИКЕ У II ЦИКЛУСУ

- Ученици петог разреда имају недељно 27 (24 + 3) часова и 3 часа осталих активности.
Годишњи фонд часова за ученике петог разреда износи 1026 часова.
- Ученици шестог разреда имају недељно 29 (24+5) часова и 3 часа осталих активности.
Годишњи фонд часова за ученике шестог разреда износи 1044 часа.
- Ученици седмог разреда имају недељно 31 (26+5) час и 3 часа осталих активности.
Годишњи фонд часова за ученике седмог разреда износи 1116 часова.
- Ученици осмог разреда имају недељно 31 (26+5) час и 3 часа осталих активности.
Годишњи фонд часова за ученике осмог разреда износи 1054 часа.

**6. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ И
ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У
ПЕТОМ РАЗРЕДУ**

6.1. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ПЕТОМ РАЗРЕДУ

6.1.1. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (5 ЧАСОВА НЕДЕЉНО / 180 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одређена књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова - одреди род књижевног дела и књижевну врсту - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца 	<p>ЛИРИКА Лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна песма: <i>Вила зида град</i> 2. Народне лирске песме о раду(избор); народне лирске породичне песме (избор) 3. Бранко Радичевић: <i>Певам дању, певам ноћу</i> 4. Милица Стојадиновић Српкиња: <i>Певам песму</i> 5. Душан Васиљев: <i>Домовина/Алекса Шантић: Моја отаџбина</i> 6. Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i> 7. Милован Данојлић: <i>Шљива/Десанка Максимовић: Сребрне плесачице</i> 8. Пеђа Трајковић: <i>Кад књиге буду у моди</i> <p>Књижевни термини и појмови Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност. Стилске фигуре: епитет, оноματοпеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне.</p>
		<p>ЕПИКА Лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна песма: <i>Свети Саво</i> 2. Народна песма: <i>Женидба Душанова</i> (одломак о савладавању препрека

	<ul style="list-style-type: none"> - разликује облике казивања - увиђа звучне, визуелне, тактилне, ольфакторне елементе песничке слике - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.) - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочно-последично низање мотива - илуструје особине ликова примерима из текста - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину - наведе примере личне добити од читања - напредује у стицању читалачких компетенција - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст 	<p>заточника Милоша Војиновића)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. <i>Еро с онога свијета</i> 4. <i>Ђевојка цара надмудрила</i> 5. Милован Глишић: <i>Прва бразда</i> 6. Стеван Сремац: <i>Чича Јордан</i> (одломак) 7. Бранко Ћопић: <i>Поход на Мјесец</i> 8. Иво Андрић: <i>Мостови</i> 9. Данило Киш: <i>Дечак и пас</i> 10. Горан Петровић: <i>Месец над тесцијом</i> (први одломак приче "Бели хлеб од претеривања" и крај приче који чине одељци "Можеш сматрати да си задобио венац славе" и "Мрави су вукли велике трошице тишине") 11. Антон Павлович Чехов: <i>Шала</i> <p>Књижевни термини и појмови Писац и приповедач. Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља. Карактеризација ликова - начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича. Врста стиха према броју слогова: десетерац.</p> <p>ДРАМА Лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бранислав Нушић: <i>Кирија</i> 2. Душан Радовић: <i>Капетан Џон Пиплфокс</i> 3. Љубиша Ђокић: <i>Биберче</i> <p>Књижевни термини и појмови Позоришна представа и драма. Чин, појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте: једночинка, радио-драма.</p> <p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати до 2 дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вук Ст. Караџић: <i>Моба и прело</i> (одломак из дела <i>Живот и обичаји народа српскога</i>) 2. Доситеј Обрадовић: <i>О љубави према науци</i> 3. М. Петровић Алас: <i>У царству гусара</i> (одломци) 4. Милутин Миланковић: <i>Успомене, доживљаји, сазнања</i> (одломак) 5. Избор из енциклопедија и часописа за децу
--	---	--

ЈЕЗИК	Граматика (морфологија, синтакса)	<ul style="list-style-type: none"> - разликује променљиве речи од непроменљивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају дефлексију - разликује основне функције и значења падежа - употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима) 	<p>Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; непроменљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози.</p> <p>Именице - значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске).</p> <p>Промена именица (дефлексија): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа.</p> <p>Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место).</p> <p>Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева.</p> <p>Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу.</p> <p>Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица <i>себе, се</i>.</p> <p>Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на <i>-ица</i>) и редни бројеви.</p> <p>Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур II.</p> <p>Предикатска реченица - предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; за узрок и за меру и количину); апозиција.</p>
	Правопис	<ul style="list-style-type: none"> - доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова - користи правопис 	<p>Велико слово у вишечланом географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева.</p> <p>Заменица <i>Ви</i> из поштовања.</p>

	(школско издање)	Одлична речца <i>не</i> уз именице, придеве и глаголе; речца <i>нај</i> у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).
Ортоепија	- правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове	Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи).
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште - проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке	Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Осам домаћих писмених задатака. Четири школска писмена задатка.

**6.1.2. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
I Introduction	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или других страних језика на различите начине и у свим околностима које живот створи. Учење другог страног језика, ослањајући се на искуства и знања стечена учењем првог страног језика, поспешује стицање вишејезичке и вишекултурне компетенције и развијање свести о језичком богатству ужег и ширег	Ученик треба да:	2
II My life		- Разликује језик који учи од других језика	12
III Animals		- Разликује гласове језика који учи и реченичну интонацију	13
IV Holidays		- Разуме говор наставника, аудио-визуелни запис, песме, бројалице, кратке дијалоге, прикупља информације, разуме инструкције и адекватно реагује на њих, богати речник	13
V Food		- Уочава везу говора са невербалним облицима комуникације	12
VI The world		- Правилно изговара гласове, речи и изразе и правилно интонира реченицу	13
VII Entertainment		- Користи формалне и ноформалне поздраве	7
		- Употребљава најједноставније језичке структуре да говори о себи и другима, о стварима из непосредног окружења користећи одговарајући речник	
		- Изражава своје потребе уважавајући потребе других	
		- Тражи и даје информацију и реагује на постављена питања о познатим темама	
		- Учествоје у групним активностима дајући кратке наредбе и реагујући на њих	
		- Препознаје на елементарном нивоу гласовну структуру енглеског језика и уочава разлику у односу на матерњи језик, користи реченицу као целину	
		- Уочава значај језика и схвата да различити језици имају исту вредност	
		- Говори једноставно о себи и другима	
		- Препознаје у контексту учионице садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика	
		- Препознаје слова, написане речи и реченице које је већ усвојио и поштује правописне знаке приликом читања	
		- Разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама	
		- Описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију, препичава општи садржај прочитаног или саслушаног	

	окружења .	текста - Препознаје и користи одређене граматичке садржаје	
--	------------	--	--

**6.1.3. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I СЛОБОДНО РИТМИЧКО КОМПОНОВАЊЕ	- поступно оспособљавање за ликовно изражавање упознавањем слободног ритмичког	10 (6+4)	IX - VI
II ЛИНИЈА	компоновања, линије, облика орнаманта, луминообјеката и	20 (10+8+2)	
III ОБЛИК	колажа, визуелног споразумевања и пројектовањем употребних предмета;	24 (14+8+2)	
IV ОРНАМЕНТ	- даље развијање код ученика способности обликовања	4 (2+2)	
V СВЕТЛИНСКИ ОБЈЕКТИ И КОЛАЖ	конструисања и комбинаторике; - поступно развијање	4 (2+2)	
VI ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ	психолошких способности ученика за визуелно меморисање и предочавање;	4 (2+2)	
VII ОБЛИКОВАЊЕ И ПРЕОБЛИКОВАЊЕ УПОТРЕБНИХ ПРЕДМЕТА	- проширивање сазнања и искуства ученика у коришћењу средстава и материјала ликовног изражавања и обликовања; - упознавање основа архитектуре урбанизма, дизајна и визуелних комуникација; - омогућавање ученицима да се лакше укључују у рад и утицање на развијање њиховог активног односа према актуелним питањима заштите и унапређења човекове природне и културне средине.	6 (4+2)	

**6.1.4. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ЧОВЕК И МУЗИКА	<ul style="list-style-type: none"> - наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; - реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма; - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.); 	<p>Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања); Магијска моћ музике; Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. Човек Антике Божанска природа музике: - митолошка свест античког човека; - музички атрибути богова; - музика и држава. Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; Појава првих нотација, пентатоника;</p>
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	<ul style="list-style-type: none"> - класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике удараљки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација); 	<p>Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани; Удараљке - настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске удараљке;</p>
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> - изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке 	<p>Елементи музичке изражајности - темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и</p>

		<p>изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања;</p> <p>- анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте;</p> <p>- илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...);</p> <p>- критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље;</p> <p>- понаша се у складу са правилима музичког бонтона;</p> <p>- користи могућности ИКТ-а за слушање музике;</p>	<p>страних композитора;</p> <p>Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа;</p> <p>Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича;</p>
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање	<p>- пева и свира самостално и у групи;</p> <p>- примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација);</p> <p>- кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику;</p> <p>- користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;</p> <p>- искаже своја осећања у току извођења музике;</p> <p>- примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;</p> <p>- учествује у школским приредбама и манифестацијама;</p> <p>- користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);</p>	<p>Певање песама по слуху самостално и у групи;</p> <p>Певање песама из нотног текста солмизацијом;</p> <p>Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем;</p> <p>Певање песама у комбинацији са покретом;</p>
	Свирање	<p>Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима;</p> <p>Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста;</p> <p>Извођење дечијих, народних и уметничких игара;</p> <p>Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом;</p>	<p>Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима;</p> <p>Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста;</p> <p>Извођење дечијих, народних и уметничких игара;</p> <p>Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом;</p>
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		<p>- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;</p> <p>- изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина;</p> <p>- комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;</p> <p>- учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;</p> <p>- користи могућности ИКТ-а за</p>	<p>Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука;</p> <p>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе;</p> <p>Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива;</p> <p>Импровизација мелодије на задати текст;</p> <p>Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима;</p>

	музичко стваралаштво.	Израда једноставних музичких инструмената; Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.
--	-----------------------	---

6.1.5 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

ЦИЉ НАСТАВЕ ИСТОРИЈЕ:

- Разумевање појма прошлости, начина и значаја њеног проучавања
- Разумевање основних одлика праисторије и старог века
- Приближавање праисторије као најстаријег дела прошлости
- Упознавање најстаријег историјског периода кроз разговор о симболима организованог друштва, државе, институција, веровања, културе, рата, свакодневног живота.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); - лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; - разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; - именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; - разврста историјске изворе према њиховој основној подели; - повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека); 	<p>Основни садржаји</p> <p>Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија - рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори - дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Сродне науке и помоћне историјске науке. Историја око нас. Историјско наслеђе - тековине.</p>
ПРАИСТОРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; - разликује основне одлике каменог и металног доба; 	<p>Основни садржаји</p> <p>Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба).</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...).</p>
СТАРИ ИСТОК	<ul style="list-style-type: none"> - лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; - користећи историјску карту, 	<p>Основни садржаји</p> <p>Појам Старог истока - географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија).</p>

	<p>доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока;</p> <p>- одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице;</p> <p>- пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку;</p> <p>- наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока;</p> <p>- идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока;</p> <p>- разликује врсте писама цивилизација Старог истока;</p> <p>- илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет;</p> <p>- користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век;</p> <p>- изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом;</p> <p>- прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему;</p> <p>- визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;</p>	<p>Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија - царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока.</p> <p>Основне одлике привреде и свакодневни живот - обичаји, занимања, култура исхране и становања.</p> <p>Култура и историјско наслеђе народа Старог истока - религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...).</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Специфичности египатске религије.</p> <p>Специфичности религија цивилизација Месопотамије.</p> <p>Основне одлике јудаизма.</p> <p>Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина).</p>
АНТИЧКА ГРЧКА	<p>- опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке;</p> <p>- лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке;</p> <p>- приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине;</p> <p>- пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој;</p> <p>- идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата;</p> <p>- истражи основна обележја и</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Појам античке Грчке - географске одлике.</p> <p>Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација).</p> <p>Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови.</p> <p>Колонизација и основне одлике привреде.</p> <p>Полиси - Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење).</p> <p>Грчко-персијски ратови.</p> <p>Пелопонески рат - узроци и последице.</p> <p>Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања).</p> <p>Хеленистичко доба и његова култура.</p> <p>Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија,</p>

	<p>значај религије старих Грка;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује легенде и митове од историјских чињеница; - наведе значај и последице освајања Александра Великог; - илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; - израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; - користи основне историјске појмове; 	<p>демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре).</p> <p>Проширени садржаји Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип ИИ, Аристотел, Архимед... Грчка митологија, пантеон. Седам светских чуда античког доба.</p>
АНТИЧКИ РИМ	<ul style="list-style-type: none"> - лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; - наведе основне разлике између античке римске републике и царства; - разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; - истражи основна обележја и значај религије античког Рима; - илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; - пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; - наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; - лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију. 	<p>Основни садржаји Појам античког Рима - географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства - принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство - појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).</p> <p>Проширени садржаји Етрурци. Римска војска. Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...).</p> <p>Римски пантеон. Гладијаторске борбе.</p>

**6.1.6. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ОБЛАСТ/ТЕМА		ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА		<ul style="list-style-type: none"> - повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; - на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; - разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи; 	<p>Ширење географских хоризоната и велика географска открића.</p> <p>Одговорност човека према планети Земљи.</p>
ВАСИОНА		<ul style="list-style-type: none"> - разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; - објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; - разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене; 	<p>Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа.</p> <p>Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори.</p>
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	Облик Земље и структура њене површине	<ul style="list-style-type: none"> - помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; - примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач; 	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.
	Земљина кретања	<ul style="list-style-type: none"> - разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; - повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; - повеже нагнутост земљине осе 	Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца,

		са различитом осветљеношћу површине Земље; - повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.
	Унутрашња грађа и рељеф Земље	- разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); - разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; - наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; - помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); - разликује хипоцентар и епицентар и наведе турсне зоне у свету и у Србији; - наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; - опише процес вулканске ерупције и њене последице; - помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; - помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - разликује ерозивне и акумулативне процесе; - наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови);	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континента. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса. Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра. Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).
	Ваздушни омотач Земље	- опише структуру атмосфере; - наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - разликује појам времена од појма клима; - наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; - графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи	Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске

		<p>ИКТ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; - наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; - наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја); 	непогоде, утицај човека на климу).
	Воде на Земљи	<ul style="list-style-type: none"> - уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; - наведе и опише својства морске воде; - помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; - наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); - разликује типове језерских басена према начину постанка; - наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; - наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; - наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања; 	<p>Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје).</p> <p>Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници.</p> <p>Човек и вода - поплаве и бујице, заштита вода од загађења.</p>
	Билни и животињски свет на Земљи	<ul style="list-style-type: none"> - помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; - опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; - наведе примере за заштиту живог света на Земљи. 	<p>Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света.</p>

**6.1.7. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА
(4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да допринесе развијању менталних способности формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; - разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; - одреди и примени НЗС и НЗД; - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; - правилно користи речи <i>и</i>, <i>или</i>, <i>не</i>, <i>сваки</i> у математичко-логичком смислу; 	<p align="center">Први део</p> <p>Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $\mathbb{N}_0$. Дељење са остатком у скупу $\mathbb{N}_0$ (једнакост $a = bq + p$, $0 \leq p < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика.</p> <p align="center">Други део</p> <p>Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.</p>
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	<ul style="list-style-type: none"> - анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом; - опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; - нацрта праву паралелну датој правој 	<p>Тачке и праве; односи припадања и распореда. Однос правих у равни; паралелност. Мерење дужине и једнакост дужи. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи. Централна симетрија.</p>

	<p>користећи геометријски прибор;</p> <ul style="list-style-type: none"> - упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски; - преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом, - правилно користи геометријски прибор; 	Вектор и транслација.
УГАО	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; - нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор; - измери дати угао и нацрта угао задате мере; - упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно, - реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова); 	<p>Угао, централни угао; једнакост углова.</p> <p>Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова).</p> <p>Упоредни углови; врсте углова.</p> <p>Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова.</p> <p>Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови.</p> <p>Углови на трансверзали.</p> <p>Транслација и углови.</p>
РАЗЛОМЦИ	<ul style="list-style-type: none"> - прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други; - одреди месну вредност цифре у запису децималног броја, - заокругли број и процени грешку заокругливања; - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; - одреди проценат дате величине; - примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; - примени аритметичку средину датих бројева; - сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер; 	<p>Први део</p> <p>Појам разломка облика a/b ($a, b \in \mathbb{N}$).</p> <p>Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима.</p> <p>Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака.</p> <p>Децимални запис броја и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$).</p> <p>Упоређивање бројева у децималном запису.</p> <p>Заокругливање бројева.</p> <p>Други део</p> <p>Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази.</p> <p>Једначине и неједначине у скупу разломака.</p> <p>Трећи део</p> <p>Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера).</p> <p>Основна неједнакост $n < (n+q)/2 < q$.</p>
ОСНА СИМЕТРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије; - симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор; - конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства; - конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој. 	<p>Осна симетрија у равни и њене особине.</p> <p>Оса симетрије фигуре.</p> <p>Симетрала дужи и конструкција нормале.</p> <p>Симетрала угла.</p>

**6.1.8. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Циљ наставе биологије у основној школи је развијање функционалне биолошке писмености, логичког расуђивања и критичког мишљења, схватање улоге и значаја биологије за напредак човеченства и одрживог развоја, стицање основних појмова о свету биљака, разумевање живог света, његов историјски развој и законитости које у њему владају, развијање одговарајућих квалитета, навика и запажања, развијање љубави према природи и осећања дужности да чувају природу.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ ПРЕПОРУЧЕНИ
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	<ul style="list-style-type: none"> - истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; - групише жива бића према њиховим заједничким особинама; - одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; 	<p>Жива бића, нежива природа и биологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми. Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића). Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса. Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост - кретање. Размножавање: бесполно и полно. Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.</p>
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; - једноставним цртежом 	<p>Живот у воденој и копненој средини - изглед, прилагођености на начин живота Живот у води - изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну - изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом - изглед, прилагођености на начин живота.</p>

	прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље;	
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; 	Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполог размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) - узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	<ul style="list-style-type: none"> - доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин; - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава; 	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци - да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. 	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напаци. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.

**6.1.9. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Циљ васпитно-образовног рада је да допринеси: техничком, технолошком и информатичком васпитању и образовању ученика; формирању стваралачке личности; стицању основних техничких, технолошких и информатичких знања, умења и вештина и оспособљавању за њихову примену у учењу, раду и свакодневном животу; стицању радних навика; развијању интересовања и способности за техничко стваралаштво и проналазаштво; упознавању економских, социјалних, техничких, технолошких, еколошких и етичких аспеката рада и производње и њиховог утицаја на развој друштва.

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни исходи	Број час.
Животно и радно окружење	Циљ наставе и учења <i>технике и технологије</i> је да ученик развијајући техничко-технолошку писменост буде прилагођен друштвеним и економским променама, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.	<ul style="list-style-type: none"> описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју 	6
		<ul style="list-style-type: none"> наводи занимања у области технике и технологије процењује сопствена интересовања у области технике и технологије 	
		<ul style="list-style-type: none"> организује радно окружење у кабинету правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу 	
Саобраћај	<p><u>Посебни задаци:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Развијање способности ученика за активно стицање знања о појединим појавама кроз истраживање; Развијање логичког и апстрактног мишљења; Стицање основних сазнања о процесима и производима различитих технологија; Развијање способности за примену знања из природних наука; Развијање толеранције, 	<ul style="list-style-type: none"> процени како би изгледао живот људи без саобраћаја класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени наводи професије у подручју рада саобраћаја 	14
		<ul style="list-style-type: none"> направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају користи заштитну опрему за управљање бициклом повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика 	
		<ul style="list-style-type: none"> аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник одговорно се понаша као путник у возилу показује поштовање према другим учесницима у саобраћају анализира симулирану саобраћајну 	

	самосталности и способности за рад у групи;	незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла	
Техничка и дигитална писменост	- Развијање свести и радних навика о важности хигијене за психофизичко здравље, о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине;	<ul style="list-style-type: none"> самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет правилно чита технички цртеж преноси податке између ИКТ уређаја 	16
	<u>Ученик трба да:</u>	<ul style="list-style-type: none"> примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима 	
	- прикупља податке посматрањем, мерењем, теренским радом;	<ul style="list-style-type: none"> преузима одговорност за радпредстави идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер 	
Ресурси и производња	- користи писмена и усмена упутства за реализацију одређене вежбе;		20
	- опише речима, скицом и техничким цртежом поступке и кораке у истраживању;	<ul style="list-style-type: none"> повезује својства природних материјала са применом објасни технологије прераде и обраде дрвета и коже, производње текстила и папира сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета 	
	- зна да постоје различите технологије и технолошки процеси;	<ul style="list-style-type: none"> правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега...) направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом 	
Идеја преточена у стварност	- разликује битне од небитних информација;	<ul style="list-style-type: none"> самостално израђује једноставан модел 	16
	- самостално исказује своје идеје и у тиму размењује знања и искуства;	<ul style="list-style-type: none"> одабира материјале и алате за израду предмета/модела мери, обележава и оцртава предмет/модел ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења 	
	- правилно рукује различитим алатима и уређајима;	<ul style="list-style-type: none"> самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха 	
	- учествује у акцијама очувања, унапређења и заштите животне средине;	<ul style="list-style-type: none"> планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима пружи помоћ у раду другим ученицима процењује остварен резултат и развија предлог унапређења 	

**6.1.10 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни исходи	Број час.
ИКТ	Циљ наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	<ul style="list-style-type: none"> – наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу – правилно користи ИКТ уређаје – именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја – прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса – прилагоди радно окружење кроз основна подешавања – креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) – креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) – примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа – креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) – сачува и организује податке – разликује основне типове датотека 	9
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ		<ul style="list-style-type: none"> – реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; – доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине – разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету – реагује исправно када дођу у контакт са непримерним садржајем или са непознатим особама путем интернета – приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај – информацијама на интернету приступи критички – спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету – разуме значај ауторских права – препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем – рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету 	5
РАЧУНАРСТВО		<ul style="list-style-type: none"> – изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке – схвати математичко-логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда” – зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски – наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема – креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу – сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби – користи математичке операторе за израчунавања 	16

		<ul style="list-style-type: none"> – објасни сценарио и алгоритам пројекта – анализира и дискутује програм – проналази и отклања грешке у програму 	
ПРОЈЕКТНА НАСТАВА		<ul style="list-style-type: none"> – сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака 	6
		<ul style="list-style-type: none"> – одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта – наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка 	
		<ul style="list-style-type: none"> – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен – поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника 	

**6.1.11. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
(72 часа + 54 часа (обавезне физичке активности ученика))**

ОБЛАСТ/ТЕМА		ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	<ul style="list-style-type: none"> - комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> Техника истрајног трчања Истрајно трчање - припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г)

			<p>Препоручени садржаји</p> <p>Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацања кугле 2 кг Бацање "вортекс-а" Тробој</p>
	Спортска гимнастика	<p>- одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела</p> <p>- користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри</p> <p>- процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици</p>	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон</p> <p>Препоручени садржаји</p> <p>Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина Прескок Коњ са хватаљкама Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав)</p>
	Основе тимских и спортских игара	<p>- користи елементе технике у игри</p> <p>- примењује основна правила рукомета у игри</p> <p>- учествује на унутародељенским такмичењима</p>	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Рукомет/минирукомет: Основни елементи технике и правила; - вођење лопте, - хватања и додавања лопте, - шутирања на гол, - финтирање, - принципи индивидуалне одбране - основна правила рукомета/минирукомета Спортски полигон</p> <p>Препоручени садржаји</p> <p>Напредни елементи технике, тактике и правила игре: - хватања котрљајућих лопти, - дриблинг, - шутирања на гол, - финтирање, - основни принципи колективне одбране.</p>

	Плес и ритмика	<ul style="list-style-type: none"> - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу - игра народно коло - изведе кретања у различитом ритму - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура 	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Покрети уз ритам и уз музичку пратњу Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло "Моравац" Народно коло из краја у којем се школа налази Основни кораци друштвених плесова</p> <p>Препоручени садржаји</p> <p>Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Сложенији скокови кроз вијачу</p>
	Пливање	<ul style="list-style-type: none"> - контролише и одржава тело у води - преплива 25 м слободном техником - скочи у воду на ноге - поштује правила понашања у и око водене средине 	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Предвежбе у обучавању пливања Игре у води Самопомоћ у води</p> <p>Препоручени садржаји</p> <p>Плива једном техником Роњење у дужину</p>
<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад)</p>	Физичко вежбање и спорт	<ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима сврху и значај вежбања - користи основну терминологију вежбања - поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама - примени мере безбедности током вежбања - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање - примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама - навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин 	<p>Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту "Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација) Писани и електронски извори</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности - прихвати сопствену победу и пораз у складу са "ферплејом" - примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама - препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту - направи план дневних активности 	<p>информација из области физичког васпитања и спорта</p> <p>Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...)</p> <p>Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела)</p> <p>Планирање дневних активности</p>
	Здравствено васпитање	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље - разликује здраве и нездраве начине исхране - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања - препозна врсту повреде - правилно реагује у случају повреде - чува животну средину током вежбања 	<p>Физичка активност, вежбање и здравље</p> <p>Основни принципи вежбања и врсте физичке активности</p> <p>Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања</p> <p>Лична и колективна хигијена пре и после вежбања</p> <p>Утицај правилне исхране на здравље и развој људи</p> <p>Исхрана пре и после вежбања</p> <p>Прва помоћ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значај прве помоћи, - врсте повреда. <p>Вежбање и играње на чистом ваздуху - чување околине приликом вежбања</p>

6.2. ПРОГРАМИ ЗА ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ

**6.2.1 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православног поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православно веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење обухвата сва позитивна искуства људи.

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Припрема света за долазак Сина Божјег у свет	Задаци наставе православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:	36	IX - VI
II Стари завет између Бога и света кроз изабрани народ	- развије способност уочавања да су грех и зло у свету последица погрешног изражавања човекове слободе;		
III Аврам, радоначелник јеврејског народа, праслика Христа као главе цркве	- развије способност уочавања да Бог поштује човекову слободу али да не одустаје да свет доведе у вечно постојање;		
IV Мојсијев закон као припрема и водич ка Христу	- изгради свест о томе да Бог воли човека и свет и да их никад не напушта, али вечни живот зависи и од слободе човека и његове заједнице с Богом;		
V Старозаветни мотиви у православној иконографији	- развије способност спознавања да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет, а то је да се свет сједини с Њим посредством човека и да тако живи вечно; - развије способност уочавања сличности у структури старозаветне и новозаветне цркве.		

**6.2.2. ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Упознавање основних елемената програма	ЦИЉ: - Оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице.	6	IX X
II Сагледавање школског живота	ЗАДАЦИ: - Подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу школе;	4 /	X XI
III Избор проблема на коме ће се радити	- Упознавање школских правила; - Упознавање права и одговорности свих актера на нивоу школе;	1	XI
IV Сакупљање података о изабраном проблему	- Развијање комуникативних вештина; - Обучавање техникама тимског рада;	8	XII I
V План акције	- Развијање способности критичког пресуђивања.	12	II III
VI Јавна презентација		1	IV V
VII Осврт на научено		4	VI

**6.2.3 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
1. Kennenlernen (Упознавање)	ЦИЉ наставе немачког језика је развијање комуникативних способности, развијање сазнајних способности ученика, развијање моралних и естетских ставова, развијање позитивног односа према другим језицима и културама	- Разумевање говора - на крају петог разреда, ученик треба да: препознаје страни језик који учи међу другим страним језицима; препознаје гласове у говорном ланцу, нарочито оне којих у матерњем језику нема; разуме оне изразе које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад и друго; разуме кратке дијалогичке и монолошке излагања до пет реченица, које исказује природним темпом наставник, други ученици или их чује преко звучног материјала, а који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог разреда; разуме једноставне дечије песме и бројалице у вези са обрађеном тематиком.	9
2. Meine Klasse (Мој разред)	ЦИЉ наставе немачког језика је развијање комуникативних способности, развијање сазнајних способности ученика, развијање моралних и естетских ставова, развијање позитивног односа према другим језицима и културама	- Разумевање писаног текста – ученик треба да: упозна и, када је у питању позната језичка грађа, савлада технике читања у себи и гласног читања; упозна основна правила графици и ортографије; разуме упутства за израду вежбања у уџбенику и радним листовима; разуме смисао кратких писаних порука и илустрованих текстова о познатим темама (око 50 речи).	10
3. Tiere (Животиње)	ЗАДАЦИ наставе немачког језика су: - разумевање говора - усмено изражавање - разумевање писаног текста	- Усмено изражавање – ученик уме разговетно да изговара гласове, посебно оне које наш језик не познаје, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању; ступи у дијалог и у оквиру четири-пет реплика, постављањем и одговарањем на питања, води разговор у оквирима комуникативних функција и лексике обрађених током петог разреда; монолошки, без претходне припреме али уз наставников подстицај, у три до пет реченица представи себе или другога, уз помоћ питања саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише ситуацију, слику и лице, предмет, односно животињу; интерпретира кратке, тематски прилагођене песме и рецитације.	12
4. Mein Schultag (Мој школски дан)	- писмено изражавање	- Интеракција – ученик може да: реагује вербално или невербално на упутства и постављена питања; поставља једноставна питања; изражава допадање или недопадање; учествује у заједничким активностима на часу (у пару, у групи, итд.); тражи разјашњења када нешто не разуме.	8
5. Hobbys (Хоби)		- Писмено изражавање – ученик препознаје основна правила графици, ортографије и интерпункције у оквиру усмено стечених језичких знања; допуњава и пише речи и кратке реченице на основу датог модела, слике или другог визуелног подстицаја; допуњава честитку; пише личне податке (име, презиме и адресу); кратко одговори на једноставна питања (ко, шта, где) која се односе на обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично.	10
6. Meine Familie (Моја породица)		- Знања о језику : препознаје шта је ново научио; схвата значај познавања језика; увиђа могућности позитивног трансфера знања и стратегија стечених учењем првог страног језика; користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости); разуме везу	12
7. Was kostet das? (Колико то кошта?)			11

		између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима.	
--	--	--	--

**7.2.4 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ
(MAGYAR NYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMÉVEL)
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Témakör Naziv teme	Oktatási és nevelési feladatok Наставни циљ и задаци	Operatív feladatok Operativni zadaci (ishodi)	Broj čas.
Általános nyelvészet	Az érdeklődés felkeltése A kommunikáció serkentése Általános nyelvészeti ismeretek bővítése	- Tovább kell fejleszteni a tanulók beszédértését, hogy a más forrásból kezükbe kerülő szövegeket is önállóan meg tudják érteni, esetleges segédeszközöket is tudjonak használni	5
Bevezetés a mondatbanba	Bevezetés a mondatbanba	- Gyakoroltatni kell a tagolt, érthető beszédet.	4
Szövegértés	Összel kapcsolatos szövegértés és szövegalkotás Szövegelemzés	- Lényegretörő mozzanatok kiemelésével el tudják mondani a szövegek rövid tartalmát, levonni a tanulságot.	5
Helyesírás	A beszéd- és íráskészség elmélyítése	- Tudatosan tudják alkalmazni a helyesírásból tanult elveket.	4
Az elbeszélés és a leírás	Az írásbeli és szóbeli kifejezőkészség fejlesztése Az írásbeli kifejezőkészség ellenőrzése	- El kell sajátítani az új nyelvtani ismereteket, és össze kell őket hasonlítani a szerb nyelven tanult tudnivalókkal. Be kell vezetni az életkorukhoz viszonyított összehasonlító nyelvészet alapjait.	7
Irodalom - Tél	Szövegelemzés Mikulás-rajz készítése A vers szövegének tanulása és a szavalás begyakorlása Beszélgetés a karácsonyról	- Folyamatosan bővíteni kell aktív szókincsüket.	7
Szókészlettan	A szókészlettel kapcsolatos ismeretek ismételése	- A tanulók aktív részvételét kell biztosítani a kommunikációs gyakorlatok során, hogy meg tudják fogalmazni mondanivalóikat, röviden, összefüggő, kerek mondatokat alkalmazva és hogy el tudjonak mondani egy-egy rövid történetet.	5
Helyesírás	A helyesírási ismeretek bővítése és ellenőrzése Szövegelemzés	- A tanulókat be kell vonni a kommunikációba, beszéltetni kell őket, szituációk teremtésével beszédgyakorlatokat kell feladni nekik, mondjonak el egy-egy velük történt eseményt.	5
Kommunikáció	Az írásbeli és szóbeli kifejezőkészség fejlesztése Az íráskultúra fejlesztése	- Foglалják össze vázlatosan, egy-két mondatban a szöveg tartalmát, mondanivalóját.	6
Irodalom - Húsvét	Kreatív munka húsvét kapcsán	- Korosztályukhoz illő drámaszövegeket tanuljonak meg és mutassák is be őket az iskolai rendezvényeken.	8
Az ige és a főnév	A nyelvtani és helyesírási ismeretek bővítése és elmélyítése		5
Levéliírás	Az írásbeli kifejezőkészség ellenőrzés és javítása Szövegelemzés és vázlatkészítés		5
A melléknév	A nyelvtani ismeretek bővítése és elmélyítése A beszéd és íráskészség fejlesztése		6

	Az osztályzatok lezárása		
			72

6.3. ПРОГРАМИ ЗА СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

6.3.1. МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ (1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Проширивање знања о музичким елементима. Изражајна својства динамике. Врста, карактер и примена темпа. Тон: боја и текстура. Ритам: дводелни, троделни, четвороделни и мешовити. Повезивање звука и ритма. Примена динамике, темпа и ритма у свакодневном животу</p> <p>Проширивање искуства ученика у коришћењу различитих музичких средстава за рад у процесу музичког изражавања и обликовања; Индивидуално и групно певање. Двоглас. Троглас. Индивидуално и групно свирање.</p> <p>ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ Синхронизација различитих менталних и физичких капацитета. Координација различитих менталних и физичких капацитета. Правилно дисање. Концентрација. Говор тела. Јачање одређених делова тела. Рефлекс. Пажња. Брзина реаговања на различите захтеве из окружења. Развој свесности о нашем телу, контроли покрета и јачању мишића, као и бољој координацији и балансу. Стимулација и активација организма на психомоторном и когнитивном нивоу. Истраживање унутрашњег ритма и звука свога тела.</p> <p>КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ Технике критичког мишљења. Дрво проблема. Дебата. Шест шешира. Мозгалица. Трибине. Вештине критичког мишљења: комуникација, сарадња, препознавање проблема, решавање проблема. Вештина постављања питања: меморијска, транслацијска, интерпретацијска, аналитичка, синтетичка, евалуацијска. Обликовање оригиналног мишљења. Музичка критика. Анализа композиције Развијање способности и интересовања за целоживотно образовање.</p>	IX – VI

6.3.2. МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ (1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p>ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (Мој медијски дан).</p> <p>ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ Медијски садржаји као конструкти стварности. Деконструкција и конструкција медијских порука.</p> <p>ОГЛАШАВАЊЕ Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова). Профит као циљ оглашавања. Утицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу.</p> <p>МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ Комуникација у дигиталном окружењу. Поузданост и веродостојност информација на интернету. Претраживачи „на мрежи“ и агрегатори садржаја. Вредновање и селекција доступних информација. Персонализована претрага на Гуглу. Анализа апликација на мобилном телефону. Зависност од мобилних телефона.</p>	IX – VI

6.4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ

6.4.1. ДОПУНСКА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Именице (обнављање врсте именица и њихово препознавање у тексту) 2. Правопис (обнављање) 3. Реченични чланови (вежба) 4. Реченични чланови(вежба) 5. Придеви(понављање врсте придева и вежбање компарације) 6. Заменице (вежба) 7. Падежи (вежба) 8. Падежи (вежба) 9. Правопис: Писање назива предузећа, установа и организација(увежбавање научених правила) 10. Глаголи (препознавање глагола) 11. Глаголски вид и род (увежбавање научених правила) 12. Глаголски облици (вежбање презента и перфекта) 13. Глаголски облици (вежбање футура) 14. Непроменљиве речи (препознавање непроменљивих речи) 	IX - VI

*број часова се може повећати ,а садржај изменити у зависности од потребе ученика

6.4.2. ДОПУНСКА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. School life 2. Family life 3. Health, food and clothes 4. Free times, travel and holidays 	IX – VI

6.4.3. ДОПУНСКА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Увод у историју 2. Рачунање време 3. Праисторија 4. Рачунање време 5. Стари век 6. Стари исток 7. Стара Грчка 8. Култура старе Грчке 9. Увежбавање пред контролни 10. Стари Рим (освајања, уређење, култура) 	IX – VI

6.4.4. ДОПУНСКА НАСТАВА: ГЕОГРАФИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. васиона и васионска телаж 2. сунчев систем 3. математичка географија 4. географска ширина и дужина 5. кретање земље и последице тих кретања 6. литосфера 7. постанак рељефа 8. земљотреси и вулкани 9. атмосфера 10. време 11. клима 	IX – VI

6.4.5. ДОПУНСКА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. операције са скуповима 2. геометријске фигуре као скупови тачака 3. дељивост бројева 4. угао 5. разломци 6. операције с разломцима 7. једначине 8. операције с разломцима 9. неједначине 10. једначине, неједначине 	IX – VI

11. операције с разломцима 12. једначине, неједначине 13. осна симетрија	
--	--

6.4.6. ДОПУНСКА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Граматика 2. Правопис 3. Читање текста 4. Усмена и писмена вежбања (ортографске и ортоепске 5. Вежбе, диктати, лексичке и семантичке вежбе и синтаксичке и стилске вежбе)	IX – VI

6.5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ

6.5.1. ДОДАТНА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Разговор о садржајима и начину рада; евидентирање ученика 2. Обнављање садржаја из граматике и правописа из четвртог разреда 3. Подела реченица по значењу и саставу. Субјекат и предикат као главни реченични чланови. 4. Основни облици језичког изражавања: препричавање, причање, описивање и извештавање 5. Правопис: управни и неуправни говор 6. Тумачење епског текста: приповетка по избору (указивање на основне интеграционе чиниоце књижевног текста) 7. Песнички мотив и песничка слика (рад на одабраним примерима поезије) 8. Падежи (вежба) 9. Тумачење драмског текста: структурни драмски чиниоци 10. Тумачење прозног поетског текста (Андрићеви записи) 11. Падежи (вежба) 12. Сценско извођење драмског дела – специфичности сценског израза 13. Реализатори сценског дела: редитељ, глумац, сценограф... 14. Тумачење сценског дела (позоришна представа, ТВ драма, филм) 15. Стилске вежбе	IX – VI

<ol style="list-style-type: none"> 16. Значење и употреба падежа (проширивање знања о генитиву; падежи за означавање места: генитив, акузатив, инструментал и локатив) 17. Значење и употреба падежа (како разликовати датив од локатива, номинатив од акузатива...) 18. Главно и споредно у епском делу: догађаји, ликови, епизоде... 19. Ко је приповедач, а ко писац; ко је песник, а ко лирски субјекат? 20. Форме приповедања у књижевном делу (нарација, дескрипција, унутрашњи монолог, дијалог) 21. Драматизовање одломка из епске народне песме 22. Лични и нелични (безлични) глаголски облици 23. Припрема за такмичење 24. Хумор као уметничко изражајно средство 25. Промена именских речи (слагање у роду, броју и падежу) 26. Конгруенција (слагање) главних реченичних чланова у роду, броју и лицу 27. Непроменљиве врсте речи и њихова употреба у српском језику 28. Извештавање: вест, извештај, репортажа 29. Рад на тестовима са такмичења из српског језика 30. Служба речи. Даљи рад на примерима из тестова. 31. Индивидуална припрема одабраних такмичара из српског језика 32. Анализа теста са такмичења 33. Приказ прозног дела: Најбоља књига из ваншколске лектире по ученичком избору 34. Како се пише песма? Указивање на одређене законитости у погледу версификације; рима, слободан стих. 35. Осмишљавање и писање прилога за школске новине 36. Анализа протеклог додатног рада; информације о активностима у шестом разреду 	
---	--

6.4.2. ДОДАТНА НАСТАВА: ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Слободно ритмичко компоновање 2. Линија 3. Облик 4. Орнамент 5. Визуелно споразумевање 6. Ликовни конкурси 7. Посета изложби... 	IX – VI

6.4.3. ДОДАТНА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Рачунање време 2. Праистојија 3. Стари исток 4. Стара Грчка и Македонија 5. Припрема за такмичење 	IX – VI

6.4.4. ДОДАТНА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Упознавање ученика са радом (план, циљеви, задаци) 2. Скупови 3. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама 4. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама 5. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама 6. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама 7. Релације и графови 8. Релације и графови 9. Логички задаци 10. Логички задаци 11. Дељивост бројева 12. Дељивост бројева 13. Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема-Венови дијаграми, метода дужи и сл. 14. Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема-Венови дијаграми, метода дужи и сл. 15. Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема - Венови дијаграми, метода дужи и сл. 16. Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема-Венови дијаграми, метода дужи и сл. 17. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних 	IX – VI

<p>рационалних бројева)</p> <p>18. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева)</p> <p>19. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева)</p> <p>20. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева)</p> <p>21. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева)</p> <p>22. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева)</p> <p>23. Изометријске трансформације (осна симетрја, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци</p> <p>24. Изометријске трансформације (осна симетрја, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци</p> <p>25. Изометријске трансформације (осна симетрја, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци</p> <p>26. Изометријске трансформације (осна симетрја, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци</p> <p>27. Изометријске трансформације (осна симетрја, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци</p> <p>28. Права и кружница- конструктивни задаци</p> <p>29. Права и кружница- конструктивни задаци</p> <p>30. Права и кружница- конструктивни задаци</p> <p>31. Права и кружница- конструктивни задаци</p> <p>32. Логички задаци</p> <p>33. Логички задаци</p> <p>34. Развој нумерације</p> <p>35. Развој нумерације</p> <p>36. Анализа рада</p>	
--	--

6.4.5. ДОДАТНА НАСТАВА: ТЕХНИЧКА И ТЕХНОЛОГИЈА РАЧУНАРСКА ГРАФИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p>1. Покретање и радно окружење програма</p> <p>2. Детектовање текста</p> <p>3. Основна подешавања</p> <p>4. Практичан рад -цртање</p> <p>5. Школско такмичење</p> <p>6. Рад на задату тему</p> <p>7. Рад на задату тему</p> <p>8. Презентација радова</p> <p>9. Евалуација</p>	IX – VI

6.4.6. ДОДАТНА НАСТАВА: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Радно окружење програма PAINT 2. Основна подешавања 3. Цртање линије, правоугаоника, многоугла, елипсе - круга 4. Унос текста 5. Селектовање и трансформисање објеката 6. Дебљина ивице, бојење унутрашњости 7. Компоновање графике	IX – VI

6.6. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА ПО ОБЛАСТИМА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ

6.6.1. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИНГВИСТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада) 2. Лингвистика као наука (лингвистика и њен предмет проучавања- приближити појам лингвистике ученицима) 3. Израда плаката о језику ради популаризације ове секције 4. Израда плаката о језику Литература: Р. Бугарски, Увод у општу лингвистику 5. Социјални аспекти културе говора (личност и средина; „граматика“ друштвеног статуса; раслојавање језика) 6. Стварање и развој нашег књижевног језика 7. Рад на књижевнојезичкој норми 8. Књижевног језик и локални говори М. Радовановић - Социаллингвистика Ђ. Даничић - Рат за српски језик и правопис 9. Како се проучава локални говор нпр. Шумадијско – војвођански дијалекат 10. Формирање група и подела задатака 11. Фонетске и морфолошке особине говора(неког краја по избору ученика) 12. Проучавање говора по избору ученика 13. Прилози проучавању језика Фил. Факултет, Нови Сад, 1975. 14. Анализа прикупљеног материјала 15. Договор о даљем раду 16. Лексичке и стилске вежбе на примерима локалних говора 17. Сређивање грађе која је прикупљена. 18. Истраживање језичког блага 19. Анализа података: писање стручног рада о уоченим одликама. 20. Истраживања језичког блага: припрема за смотру истраживачког рада. 21. Рад на сценарију за представу поводом Дана школе (предвиђино је четири часа) 22. Сређивање материјала. 23. Анализа рада у овој школској години. 24. Представа поводом славе Месне заједнице „Граднулица“ 	IX – VI

(предвиђено је четири часа)

6.6.2. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Посета музеју и галеријама 2. Учествовање у радионицама у институцијама културе 3. Праћење и учешће на ликовним конкурсима 4. Поставке и изложбе у школи 5. Естетско уређење простора у школи 6. Сарадња са локалном заједницом 	IX – VI

6.6.3. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИСТОРИСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Посета музеју 2. Припрема паноа посвећеног Миланском едикту 3. Сазнао сам нешто ново о познатој историјској личности 4. Мој град и мој крај у прошлости 5. Свети Сава и његова улога у историји и култури 6. Холокауст 7. Приказ историског периода по избору 8. Свакодневни живот у прошлости 9. Велики или Први светски рат 	IX – VI

6.6.4. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Упознавање ученика са радом (план, циљеви, задаци) 2. Скупови 3. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама 4. Релације и графови 5. Логички задаци 6. Делљивост бројева 7. Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема-Венови дијаграми, метода дужи и сл. 8. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева) 9. Изометријске трансформације (осна симетрија, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци 10. Права и кружница - конструктивни задаци 11. Логички задаци 	IX – VI

12. Развој нумерације 13. Анализа рада	
---	--

6.6.5. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: САОБРАЋАЈНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. ОСНОВНА ПРАВИЛА КРЕТАЊА ПЕШАКА Правила за прелазак пешака преко коловоза и по коловозу 2. САОБРАЋАЈНИ ЗНАКОВИ Правила поступања по саобраћајним знацима 3. САОБРАЋАЈНЕ СИТУАЦИЈЕ Безбедност кретања 4. СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ Саобраћајна полиција 5. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Елементи саобраћајног полигона 6. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Такмичење на нивоу школе 7. ПЕШАК, БИЦИКЛИСТА Технике кретања 8. ПРИПРЕМА ЗА ТАКМИЧЕЊЕ „Шта знаш о саобраћају“ 9. ЕВАЛУАЦИЈА РАДА Промоција рада саобраћајне секције у школи	IX – VI

6.6.6. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИНФОРМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Упознавање ученика са радом (план, циљеви, задаци) 2. Основна подешавања 3. Цртање линије, правоугаоника, многоугла, елипсе - круга 4. Унос текста 5. Селектовање и трансформисање објеката 6. Дебљина ивице, бојење унутрашњости 7. Анализа рада	IX – VI

6.6.7. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Обучавање основних елемената без лопте 2. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... 3. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте,	IX – VI

ометање играша, пресецање...	
4. Игра на два гола,	
5. Мини рукомет	

6.7. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, ИЗЛЕТА И ПОСЕТА

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Садржаји екскурзије остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Планирана је реализација екскурзије:

дестинација	садржај	дана	време	реализација
Нови Сад	Обилазак града, музеја, Петроварадинске тврђаве, Опсерваторије, Дино парка	1	пролеће 2023.	Директор школе, Одељенске старешине

Планирана је реализација посета:

дестинација	садржај	време	реализација
Зрењанинско позориште	представа	март 2023.	Директор школе, одељенске старешине, предметни наставници
Царска Бара, Бело Блато	Вожња бродићем по резервату, Обилазак школе у Б. Блату (тројезична школа)	јун 2023.	Директор школе, одељенске старешине

7. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ И ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

7.1. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

7.1.1. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одређена књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>– повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита;</p> <p>– чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова;</p> <p>– одреди род књижевног дела и књижевну врсту;</p> <p>– прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера;</p> <p>– разликује ауторску приповетку од романа;</p> <p>– анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима);</p> <p>– уочава основне елементе структуре књижевноуметничког</p>	КЊИЖЕВНОСТ	<p>ЛИРИКА</p> <p>Лектира 9. Обредне лирске народне песме (избор) 10. Ђура Јакшић: Вече 11. Јован Дучић: Село 12. Мирослав Антић: Плава звезда 13. Вељко Петровић: Ратар / Алекса Шантић: О, класје моје 14. Десанка Максимовић: Грачаница / Војислав Илић: Свети Сава 15. Стеван Раичковић: Хвала сунцу, земљи, трави 16. Милован Данојлић: Овај дечак зове се Пепо Крста 17. Сергеј Јесењин: Песма о керуши</p> <p>Књижевни термини и појмови Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац).</p> <p>Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне).</p> <p>ЕПИКА</p> <p>Лектира 12. Народна песма: Смрт Мајке Југовића</p>

<p>дела: тема, мотив; радња, време и место радње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу 		<p>13. Народна песма: Марко Краљевић укида свадбарину 14. Петар Кочић: Јаблан 15. Исидора Секулић: Буре (одломак)/Бранко Ћопић: Чудесна справа 16. Иво Андрић: Аска и вук 17. Антон Павлович Чехов: Вањка/Италио Калвино: Шума на ауто-пу-ту (из збирке прича Марковалдо или годишња доба у граду) 18. Светлана Велмар Јанковић: Сирото ждребе (из Књиге за Марка)</p> <p>Књижевни термини и појмови Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: наратија (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно-историјско предање (нпр. Смрт Марка Краљевића)</p> <p>ДРАМА</p> <p>Лектира 6. Коста Трифковић: Избирачица (одломак) 7. Миодраг Станисављевић: И ми трку за коња имамо (одломак) 8. Бранислав Нушић: Аналфабета (одломак)</p> <p>Књижевни термини и појмови Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет).</p> <p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати 2 дела) 1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: Божић (одломак); Ђурђевдан (одломак); Додоле, прпоруше и чароице (одломци) 2. Владимир Хулпах: Легенде о европским градовима (избор) 3. Никола Тесла: Моји изуми (поглавље по избору) 4. Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца (избор) 5. Гроздана Олујић: Били су деца као и ти (избор)</p> <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Епске народне песме о Косовском боју (избор) 2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) 3. Бранислав Нушић: Аутобиографија 4. Анђела Нанети: Мој дека је био трешња 5. Весна Алексић: Каљави коњ (Прича о богињи Лади – Звездана</p>
--	--	--

<p>и драмски текст;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуге и кратки акценат у изговореној речи; 		<p>вода; Прича о богу Сварогу – Небески ковач и Прича о богу Стрибору – Сеченско светло)</p> <p>6. Бранко Ћопић: Орлови рано лете</p> <p>7. Ференц Молнар: Дечаца Павлове улице</p> <p>Допунски избор лектире (бирати 3 дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Добрица Ерић: Месечеви миљеници (песме о свицима) (избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта и друге) 3. Владимир Стојиљковић: Писмописац (Писмо Бранку Ћопићу) 4. Владимир Андрић: Пустолов 5. Тиодор Росић: Приче старог чаробњака (једна прича по избору) 6. Борислав Пекић: Сентиментална повест Британског царства („Велика повеља слободе у земљи без устава” – одломци) 7. Вилијем Саројан: Зовем се Арам 8. Хенрик Сјенкијевич: Кроз пустињу и прашуму 9. Џејмс Крис: Тим Талир или Продати смех 10. Џек Лондон: Зов дивљине/Бели очњак 11. Реј Бредбери: Маслачково вино (избор) 12. Ивана Брлић Мажуранић: Приче из давнина (избор) 13. Владислава Војновић: Приче из главе (прича Позориште – одломци) 14. Јасминка Петровић: Ово је најстрашнији дан у мом животу 15. Александар Поповић: Снежана и седам патуљака, драмска бајка
<ul style="list-style-type: none"> – употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и сажамањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља 	<p>ЈЕЗИК</p> <p>Грамматика (морфологија, синтакса)</p>	<p>Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Грамматичка основа и грамматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи; подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); Подела сугласника по звучности и по месту изговора.</p> <p>Подела речи на слоге; слоготворно р. Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано а; промена л у о; палатализација; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора;</p>

<p>обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне текстове.</p>			<p>губљење сугласника. Заменице: неличне именичке заменице (односно-упитне, неодређене, опште, одричне); придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице свој, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице. Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола бити); плусквамперфекат. Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.</p>
		Правопис	<p>Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда (основна правила). Правописна решења у вези са гласовним променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика.</p>
		Ортоеџија	<p>Правилан изговор гласова ч, ћ, ц, ч, р. Дуги и кратки акценти.</p>
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	<p>Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Говорне вежбе на унапред одређену тему. Учтивне форме обраћања. Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористичима). Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту. Богађење речника: лексичко-семантичке вежбе (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); стилске вежбе: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предлог за тражење погодног израза). Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).</p>	

**7.1.2. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
I Introduction	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	Ученик треба да: - Разуме говор наставника, аудио-визуелни запис, песме, дијалоге, прикупља информације, разуме инструкције и адекватно реагује на њих, богати речник - Уочава везу говора са невербалним облицима комуникације - Правилно изговара гласове, речи и изразе и правилно интонира реченицу - Користи формалне и неформалне поздраве - Употребљава захтевније језичке структуре да говори о себи и другима, о стварима из непосредног окружења користећи одговарајући речник - Изражава своје потребе уважавајући потребе других - Тражи и даје информацију и реагује на постављена питања о познатим темама - Учествује у групним активностима дајући наредбе и реагујући на њих - Говори једноставно о себи и другима - Препознаје у контексту учионице садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика - Препознаје слова, написане речи и реченице које је већ усвојио и поштује правописне знаке приликом читања - Разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама - Описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију, препичава општи садржај прочитаног или саслушаног текста, користећи усвојен језичке елементе и структуре - Препознаје и користи одређене граматичке садржаје - Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене и писане поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу	2
II My life			12
III The future			13
IV Times and places			10
V Cities			12
VI Experiences			13
VII What's up?			10

**7.1.3. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>– користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; – прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; – користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; – обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу; – изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; – опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; – повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј; – разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.</p>	БОЈА	<p>Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје). Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје). Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст). Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика). Уметничко наслеђе (музеји и експонати).</p>
	КОМУНИКАЦИЈА	<p>Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу). Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).</p>
	ТЕКСТУРЕ	<p>Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и текстура, ритам и текстура). Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).</p>
	УОБРАЗИЉА	<p>Стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...). Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).</p>
	ПРОСТОР	<p>Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење; обликовање школског простора; поставка изложбе). Кључни појмови садржаја: простор, боја, текстура</p>

**7.1.4. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената); 	ЧОВЕК И МУЗИКА	<p>Средњи век: Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери. Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; 	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	<p>Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавира, хармоника, челеста. Народни инструменти.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела инспирисаних фолклором.</p>

<p>духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.</p>			
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање	<p>Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе. Певање песама у комбинацији са покретом.</p>
		Свирање	<p>Свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом</p>
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		<p>Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Стварање мелодије на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима. Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе. Кључни појмови садржаја: световна музика, духовна музика, вишегласје, народна музичка традиција, музички инструменти.</p>	

7.1.5 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

ЦИЉ НАСТАВЕ ИСТОРИЈЕ:

- допринос разумевању прошлости људског друштва у средњем веку
- разумевање времен. и просторних одредница средњег века
- познавање народа и држава у средњем веку
- познавање типова производње у средњем веку
- разумевање постојања различитих друштвених група и њихове карактеристике
- упознавање са религијама на простору Медитерана, Балкана и Европе
- упознавање са културним достигнућима
- познавање значајних личности и њихов допринос у општој и нац. историји

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима;</p> <p>– пореди историјске појаве;</p> <p>– наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку;</p>	<p>ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови средњи век, нови век, преиндустријско доба, хронолошки и просторни оквири).</p> <p>Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).</p>
<p>– на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава);</p> <p>– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;</p> <p>– приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена;</p> <p>– на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку;</p> <p>– идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века;</p> <p>– изводи закључак о значају српске средњовековне државности</p>		<p>ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ</p>

<p>и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву;</p>	<p>ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ</p>	<p>Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, вишестепена култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...).</p> <p>Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач.</p>
<p>друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.</p>	<p>ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ</p>	<p>(Прединдустријско доба) Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...).</p> <p>Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице).</p> <p>Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и</p>

		<p>ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања – прогон „вештица“...).</p> <p>Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови).</p> <p>Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара).</p> <p>Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво).</p> <p>Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу</p>
--	--	---

**7.1.6. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 76 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>– успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса;</p> <p>– одређује математичко географски положај на Земљи;</p> <p>– анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте;</p> <p>– оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе;</p> <p>– доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора;</p> <p>– анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света;</p> <p>– анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних,</p>	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	<p>Друштвена географија, предмет проучавања и подела.</p>
	ГЕОГРАФСКА КАРТА	<p>Географска/картографска мрежа. Географска ширина и географска дужина, часовне зоне.</p> <p>Појам карте и њен развој кроз историју.</p> <p>Елементи карте (математички, географски и допунски).</p> <p>Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти.</p> <p>Подела карата према садржају и величини размера.</p> <p>Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони системи.</p>
	СТАНОВНИШТВО	<p>Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву.</p> <p>Број и распоред становништва на Земљи.</p> <p>Природно кретање становништва. Миграције становништва.</p>

<p>етничких и културних група; – анализира географски положај насеља; – објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; – доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима; – уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; – доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; – вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету; – објасни политичко-географску структуру државе; – представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света; – објасни како се издвајају географске регије; – илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.</p>		Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске. Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету.
	НАСЕЉА	Појам и настанак првих насеља. Положај и географски размештај насеља. Величина и функције насеља. Типови насеља. Урбанизација. Град – унутрашња структура и односи са околним простором. Село и рурални процеси.
	ПРИВРЕДА	Привреда, привредне делатности и сектори привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај, туризам и географски простор. Ванпривредне делатности. Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету. Концепт одрживог развоја.
	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	Појам и настанак првих држава. Географски положај државе. Величина и компактност територије државе. Појам и функција државних граница. Главни град. Облик владавине. Политичко-географска карта Европе после Другог светског рата. Политичко-географска карта света после Другог светског рата. Територијални интегритет и спорови. Интеграциони процеси.
	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	Географске регије и регионална географија. Положај и границе Европе. Природне карактеристике Европе. Становништво Европе. Насеља Европе. Привреда Европе. Географске регије Европе. Кључни појмови садржаја: географска карта, становништво, насеља, привреда, држава, регије, Европа.

<p>(хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...); – познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); – изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); – процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења); – мери тежину, дужину, време, запремину у и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак; – одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).</p>	<p>СИЈА</p>	<p>Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера зајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже. Демонстрациони огледи. – Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање. – Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. – Привлачење и одбијање магнета.</p>
	<p>МЕРЕЊЕ</p>	<p>Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима. Демонстрациони огледи. – Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). – Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). Лабораторијске вежбе 1. Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом. 2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. 3. Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге. 4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози.</p>
	<p>МАСА И ГУСТИНА</p>	<p>Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом.</p>

		<p>Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. Демонстрациони огледи. – Илустровање инертности тела. – Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала. – Мерење масе вагом. – Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич” – Суво грожђе у газираној води. – Мандарина са кором и без коре у води. Лабораторијске вежбе 1. Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика. 2. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. 3. Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром.</p>
	<p style="text-align: center;">ПРИТИСАК</p>	<p>Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена. Демонстрациони огледи. – Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела. – Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска. – Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови). – Хидраулична преса (нпр. два медицинска инјекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом). – Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом). – Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска. Лабораторијска вежба 1. Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде</p>

**7.1.8. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА
(4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој цели и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички; – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – очу одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и траpez на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала 	ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	<p>Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја.</p> <p>Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредивање целих бројева.</p> <p>Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства.</p> <p>Изрази са целим бројевима.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички; – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – очу одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и траpez на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала 	РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	<p>Први део</p> <p>Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја.</p> <p>Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева.</p> <p>Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства.</p> <p>Изрази са рационалним бројевима.</p> <p>Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in Q, a \neq 0$).</p> <p>Други део</p> <p>Координатни систем. Приказ података у координатном систему.</p> <p>Приказ зависности међу величинама.</p> <p>Размере, пропорције и проценти.</p> <p>Директна пропорционалност.</p> <p>Обрнута пропорционалност.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој цели и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички; – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – очу одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и траpez на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала 	ТРОУГАО	<p>Први део</p> <p>Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакоstrанични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима.</p> <p>Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла.</p> <p>Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°)</p>

<p>четвороугла);</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима; – сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла; – примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; – израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост. 		<p>Други део</p> <p>Основне конструкције троуглова. Појам подударности и ставови подударности.</p> <p>Централна симетрија и подударност.</p> <p>Осна симетрија и подударност. Центар описане и уписане кружнице троугла.</p>
	ЧЕТВОРОУГАО	<p>Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла.</p> <p>Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма. Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза. Средња линија троугла и трапеза. Конструкције трапеза. Делтоид.</p>
	ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА	<p>Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата.</p> <p>Једнакост површина подударних фигура.</p> <p>Површина паралелограма, троугла, трапеза.</p> <p>Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.</p>

7.1.9. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе биологије у основној школи је да ученици усвајањем образовно – васпитних садржаја стекну основне појмове о живом свету, његовом историјском развоју и законитостима које у њему владају. Изучавањем биологије код ученика треба развијати одговарајуће квалитете и навике, запажања, способности критичког мишљења, објективност и логичко расуђивање, љубав према природи и осећање дужности да чувају и заштите природу, да развију хигијенске навике и здравствену културу.

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ ПРЕПОРУЧЕНИ
<ul style="list-style-type: none"> – упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једно-ћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; – илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принци- 	<p style="text-align: center;">ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије.</p> <p>Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца.</p> <p>Удружи-вање ћелија у колоније.</p> <p>Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња.</p> <p>Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање.</p> <p>Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса.</p> <p>Откриће ћелије и микроскопа.</p> <p>Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти).</p> <p>Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије.</p> <p>Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став 		<p style="text-align: center;">ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став 	<p style="text-align: center;">НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	

<p>о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; – повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.</p>		<p>Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека.</p>
	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећеличности). „Дрво живота” (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организми са једром. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота”.</p>
	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Пuteви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.</p>

**7.1.10. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ТЕХНИЧКА И ТЕХНОЛОГИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања; - класификује кућне инсталације на основу њихове намене; - класификује врсте саобраћајних објеката према намени; - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - самостално креира дигиталну презентацију и представља је; - класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; 	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Значај и развој грађевинарства. Просторно и урбанистичко планирање. Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора. Кућне инсталације.
	САОБРАЋАЈ	Саобраћајни системи. Саобраћајни објекти. Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају.
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и

<ul style="list-style-type: none"> - повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; - реализује активност која указује на важност рециклаже; - образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; - правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; - повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; - повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду; - самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор; - самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; - креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; - припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; - израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; - учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; - одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова. 		<p>пољопривреди.</p> <p>Обновљиви извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије.</p> <p>Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине</p> <p>Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије</p>
	<p>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</p>	<p>Израда техничке документације.</p> <p>Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије.</p> <p>Представљање идеје, поступка израде и решења производа.</p> <p>Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова.</p> <p>Представљање производа и креирање дигиталне презентације.</p>

**7.1.11 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; - чува и организује податке локално и у облаку; - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; - приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; - објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом; 	ИКТ	Дигитални уређаји и кориснички програми. Управљање дигиталним документима. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје.
<ul style="list-style-type: none"> - објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; 	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. Интернет сервиси. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података и ауторских права.
<ul style="list-style-type: none"> - објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); - проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; - користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - вреднује процес и резултате пројектних активности. 	РАЧУНАРСТВО	Основе изабраног програмског језика. Основне аритметичке операције. Уграђене функције. Ниске (стрингови). Структуре података. Гранање. Понављање. Основни алгоритми.
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.

**7.1.12. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
(72 ЧАСА + 54 ЧАСА ОБАВЕЗНИХ ФИЗИЧКИХ АКТИВНОСТИ)**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - примени комплексе простих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању; - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; - упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст; - примени досегнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; - разликује атлетске дисциплине; - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој; - изведе елементе кошаркашке технике; - примени основна правила кошарке; - користи елементе кошарке у игри; - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу; - учествује на унутар одељенским такмичењима; - изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло; - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - контролише покрете и одржава тело у води; - преплива 25 м техником краула и леђног краула; - процени своје способности и вештине у води; - скочи у воду на главу; 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.	
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Обавезни садржаји Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 кг. Истрајно трчање - припрема за крос. Скок увис (опкорачна техника). Бацање "вортекс-а". Проширени садржаји Тробој.
		Спортска гимнастика	Основни садржаји Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. Проширени садржаји Вежбе на тлу (напредне варијанте). Висока греда. Трамболина. Прескок. Коњ са хватаљкама. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав).
	Основе тимских и спортских игара	Основи садржаји Кошарка: Основни елементи технике и правила: - кретање у основном ставу у одбрани, - контрола лопте у месту и кретању, - вођење лопте, - дриблинг, - хватања и додавања лопте, - шутирања,	

<p>- поштује правила понашања у води, и око водене средине;</p> <p>- објасни својим речима значај примењених вежби;</p> <p>- процени ниво сопствене дневне физичке активности;</p> <p>- препозна начине за побољшање својих физичких способности;</p> <p>- препозна могуће последице недовољне физичке активности;</p> <p>- правилно се понаша на вежбаљима као и на спортским манифестацијама;</p> <p>- примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње;</p> <p>- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;</p> <p>- примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;</p> <p>- примерено се понаша као посматрач на такмичењима;</p> <p>- решава конфликте на друштвено прихватљив начин;</p> <p>- пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности;</p> <p>- прихвати победу и пораз;</p> <p>- вреднује спортове без обзира на лично интересовање;</p> <p>- примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;</p> <p>- процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту;</p> <p>- подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности;</p> <p>- повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;</p> <p>- примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора;</p> <p>- користи здраве намирнице у исхрани;</p> <p>- користи само препоручене додатке исхрани;</p> <p>- примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;</p> <p>- правилно реагује након повреда;</p> <p>- чува животну средину током вежбања;</p> <p>- препозна последице конзумирања дувана.</p>			<p>- принципи индивидуалне одбране,</p> <p>- откривање и покривање (сарадња играча),</p> <p>- основна правила кошарке.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Напредни елементи технике, тактике и правила игре:</p> <p>- дриблинг (сложеније варијанте),</p> <p>- финтирање.</p> <p>Основни принципи колективне одбране и напада.</p>
		Плес и ритмика	<p>Основни садржаји</p> <p>Вежбе са вијачом.</p> <p>Народно коло "Моравац".</p> <p>Народно коло из краја у којем се школа налази.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Састав са обручем.</p> <p>Састав са лоптом.</p> <p>Кратки састав са вијачом.</p> <p>Енглески валцер.</p>
		Пливање	<p>Основни садржаји</p> <p>Предвежбе у обучавању технике пливања.</p> <p>Техника краула.</p> <p>Техника пливања леђног краула.</p> <p>Одржавање на води ради самопомоћи.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Роњење у дужину 5-10 м.</p>
		Полигони	<p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.</p>

	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Физичко вежбање и спорт	<p>Основни садржаји</p> <p>Основна правила вежбања. Основна правила Кошарке и правила Рукомета. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. "Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација). Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...). Повезаност физичког вежбања и естетике. Значај вежбања у породици. Планирање вежбања у оквиру дневних активности.</p>
		Здравствено васпитање	<p>Основни садржаји</p> <p>Значај физичке активности за здравље. Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања. Последице неодржавања хигијене - хигијена пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа у исхрани. Последице неправилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака. Поступци ученика након повреда (тражење помоћи). Вежбање и играње у различитим временским условима (упутства за игру и вежбање на отвореном простору). Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање. Последице конзумирања дувана.</p>

7.2. ПРОГРАМИ ЗА ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ

**7.2.1 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно – сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом).

ТЕМЕ	ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Тајна Христова – јединство Бога и човека	Ученици треба да: - уоче да је слобода кључни елемент у разумевању Тајне Христове; - науче да се слобода поистовећује с личношћу, односно да се личност поистовећује с љубављу према другој личности; - запазе разлику између приказивања живота Христовог у православној иконографији и западној ренесансној уметности.	36	IX X
II Рођење Христово од Духа Светога и Марије Дјеве			X
III Дјеве у рођењу Спаситеља			XI XII
IV Христос је Син Божји који је постао човек, нови Адам, да би сјединио створену природу с Богом			I
V Улога Бога у спасењу света			I II
VI Улога човека у спасењу света			III IV
VII Христово страдање и васкрсење			V VI
VIII Христов живот у православној иконографији			

**7.2.2. ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Упознавање основних елемената програма	ЦИЉ: - Оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице.	6	IX - VI
II Уочавање проблема у заједници	ЗАДАЦИ: - Подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу локалне заједнице;	4	
III Избор проблема - Дискусија о проблемима	- Разумевање и функционисање нивоа власти и органа власти;	1	
IV Сакупљање података о изабраном проблему - Разговор о прикупљеним подацима	-Упознавање мера власти; -Упознавање права и одговорности грађана на нивоу заједнице;	8	
V Израда студија - Критеријуми за израду студије - Припреме за јавну презентацију	-Развијање комуникативних вештина; -Обучавање за тимски начин рада;	12	
VI Јавна презентација студије	-Развијање способности критичког расуђивања и одговорног одлучивања и делања.	1	
VII Осврт на научено		4	

**7.2.3 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
1.ШКОЛА	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> - препознају изјавне, упитне, заповедне интонације и оне интонације које исказују емотивна стања: одушевљење, радост, тугу, разочарење; - разумеју кратке дијалога до десет реченица, прича и песама, које се чују уживо или са аудио-визуелних записа, а који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог и шестог разреда; - даље усавршавају изговор гласова; - правилно изговарају интонацијске схеме као и оне које исказују емотивна стања; - могу да поставе питања предвиђена програмом за пети и шести разред, а која се односе на садржај обрађеног дијалога, текста или свакодневне ситуације; - дају основне информације у шест до осам реченица, без претходне припреме, о себи и свом окружењу и описују познате ситуације, дајући, поред основних података, и обавештења која се тичу склоности и интересовања себе или другог, користећи усвојене речи и реченичне моделе током петог и шестог разреда; - поседују савладане технике читања у себи и гласног читања на претходно усвојеној усменој грађи; - разумеју глобално и селективно, садржај телеграма-електронске поруке и кратког неформалног писма, непознатог текста састављеног од познате језичке грађе као и разумевање непознатог текста који садржи по којој непознату реч, под условом да нису у питању кључне речи; - знају основна правила и карактеристичне изузетке када је реч о графици и ортографији; - пишу сложеније реченице на основу датог модела; - знају кратке одговоре на једноставна питања (ко, шта, где, како, зашто) која се тичу обрађене теме, ситуације или њега лично; - пишу реченице, изоловано или у краћим целинама, на основу дате слике, визуелног или звучног подстицаја, једноставних телеграмских или електронских порука и кратких неформалних писама; - издвајају најбитније елементе из обрађеног текста или дијалога и преформулишу садржај уз коришћење познате језичке структуре. 	9
2.ЈА И МОЈИ ДРУГОВИ			8
3.ПОРОДИЦА И БЛИСКО ОКРУЖЕЊЕ			12
4.МОЈ ДОМ И ПРАЗНИЦИ			9
5.ИСХРАНА			8
6.ОДЕЋА			9
7.ОКРУЖЕЊЕ			11
8.ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ			6

**7.2.4 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДMET:
МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ
(MAGYAR NYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMÉVEL)
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Témakör Naziv teme	Oktatási és nevelési feladatok Наставни циљ и задаци	Operatív feladatok Operativni zadaci (ishodi)	Broj čas.
Általános nyelvészet	Az érdeklődés felkeltése A magyar nyelv rétegződésével kapcsolatos ismeretbővítés és az ismeretanyag elmélyítése	- Tovább kell fejleszteni a tanulók beszédértését, hogy a más forrásból kezükbe kerülő szövegeket is önállóan meg tudják érteni, esetleges segédeszközöket is tudjonak használni - Gyakoroltatni kell a tagolt, érthető beszédet.	8
A szintagmák	Az új nyelvtani anyag ismertetése	- Lényegretörő mozzanatok kiemelésével el tudják mondani a szövegek rövid tartalmát, levonni a tanulságot.	2
Szövegértés	Szövegértés és szövegelemzés a klasszikus magyar irodalom és a népköltészet köréből	- Tudatosan tudják alkalmazni a helyesírásból tanult elveket.	5
Helyesírás	A beszéd- és íráskészség elmélyítése A helyesírás fejlesztése Az írásbeli kifejezőkészség ellenőrzése	- El kell sajátítani az új nyelvtani ismereteket, és össze kell őket hasonlítani a szerb nyelven tanult tudnivalókkal. Be kell vezetni az életkorukhoz viszonyított összehasonlító nyelvészet alapjait. - Folyamatosan bővíteni kell aktív szókincsüket.	10
Irodalom – Tél	Gyermekköltészeti alkotások ismertetése Ádventi koszorú készítése A vers szövegének tanulása és a szaválás begyakorlása Beszélgetés a karácsonyról	- A tanulók aktív részvételét kell biztosítani a kommunikációs gyakorlatok során, hogy meg tudják fogalmazni mondanivalóikat, röviden, összefüggő, kerek mondatokat alkalmazva és hogy el tudjonak mondani egy-egy rövid történetet.	7
Alaktan	Az alaktannal kapcsolatos ismeretek bővítése és ismétlése	- A tanulókat be kell vonni a kommunikációba, beszéltetni kell őket, szituációk teremtésével beszédgyakorlatokat kell feladni nekik, mondjonak el egy-egy velük történt eseményt.	8
Köszönések és jókívánságok	Az írásbeli és szóbeli kifejezőkészség fejlesztése	- Foglalkoznak össze vázlatosan, egy-két mondatban a szöveg tartalmát, mondanivalóját.	4
A novella és az elbeszélés	Irodalomelméleti alapismeretek szerzése	- Korosztályukhoz illő drámaszövegeket tanuljonak meg és mutassák is be őket az iskolai rendezvényeken.	3
Nemzeti kultúra	Ismeretbővítés a nemzeti kultúra témaköréből		9
Irodalom - Húsvét	Kreatív munka húsvét kapcsán		4
Nyelvtan	Az íráskészség fejlesztése, a nyelvtani ismeretek bővítése Az írásbeli kifejezőkészség ellenőrzés és javítása		10
Házi olvasmány	Olvasásra való nevelés		2
			72

7.3. ПРОГРАМИ ЗА СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

7.3.1. МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ (1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p>ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (Мој медијски дан).</p> <p>ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ Медијски садржаји као конструкти стварности. Деконструкција и конструкција медијских порука.</p> <p>ОГЛАШАВАЊЕ Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова). Профит као циљ оглашавања. Утицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу.</p> <p>МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ Комуникација у дигиталном окружењу. Поузданост и веродостојност информација на интернету. Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја. Вредновање и селекција доступних информација. Персонализована претрага на Гуглу. Анализа апликација на мобилном телефону. Зависност од мобилних телефона.</p>	<p>IX – VI</p>

7.4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

7.4.1. ДОПУНСКА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Гласови и гласовне промене 2. Глаголски облици 3. Придевске заменице 4. Служба речи у реченици 5. Акцент 6. Читање са разумевањем 7. Правопис 8. Домаћа лектира(тема, ликови, фабула) 9. Исправак писмених задатака 10. Стилска средства 	IX – VI

7.4.2. ДОПУНСКА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nationalities, cities and countries 2. School, holidays and travelling 3. Festivals, money and children's rights 4. Household and outdoor activities 5. Weekend plans and tourist attractions 	IX – VI

7.4.3. ДОПУНСКА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Основне одлике средњег века 2. Припрема за контролни 3. Стари Словени 4. Средњовековна култура 5. Срби за време Немањића 6. Османлијска освајања на Балкану 	IX – VI

7.4.4. ДОПУНСКА НАСТАВА: ГЕОГРАФИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Планета земља 2. Воде на земљи 3. Биљни и животињски свет на земљи 4. Становништво и насеља на земљи 5. Географска средина и људске делатности 6. Припрема за контролни 7. Регионална географија европе 8. Припрема за контролни 	IX – VI

7.4.5. ДОПУНСКА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Међународни систем јединица 2. Кретање 3. Сила 4. Припрема за контролни 5. Мерење 6. Маса и густина 7. Притисак 	IX – VI

7.4.6. ДОПУНСКА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Скуп целих бројева 2. Троугао-подударност 3. Троугао-подударност 4. Троугао-сличност 5. Скуп q 6. Операције у скупу q 7. Бројевни изрази у q 8. Четвороугао 9. Четвороугао-конструкција 10. P троугла и четвороугла 	IX – VI

7.4.7. ДОПУНСКА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Граматика 2. Разумевање говора 3. Читање текста 4. Усмена и писмена вежбања 5. Вежбе ортографске и ортоепске 6. Диктати, лексичке и семантичке вежбе 7. Синтаксичке и стилске вежбе 	IX – VI

7.5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ**7.5.1. ДОДАТНА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК**

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Песничка штафета-писање поезије и прозе 2. Читалачка значка-припремање читалачких дневника, учешће на такмичењу 3. Светосавски конкурс –писање прозе и поезије о Светом Сави и учешће на конкурс 4. Израда тестова из језика и учешће на лингвистичком такмичењу 5. Посета позоришту, разговор о представи 6. Говорење поезије, учешће на такмичењу рецитатора 7. Читање часописа по избору, разговор 8. Говорење прозног текста по избору ученика 9. Књижевни језик и локални говори –лексика 10. Глаголски облици-грађење и писање 11. Читање текстова по избору ученика, разговор и анализа 12. Читање допунске лектире по избору ученика, разговор и анализа 	IX – VI

7.5.2. ДОДАТНА НАСТАВА: ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Слободно ритмичко изражавање бојеним мрљама, линијама светлинама, облицима и волуменима 2. Визуелно споразумевање 3. Текстура 4. Светлина 5. Боја 6. Посета изложби... 	IX – VI

7.5.3. ДОДАТНА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Истпријски извори за средњи век 2. Франачка држава 3. Византија 4. Знамените личности 5. Стари Словени 6. Крсташки ратови 7. Средњовековна култура 8. Припрема за такмичење 9. Анализа рада 	IX – VI

**7.5.4. ДОДАТНА НАСТАВА: ФИЗИКА
(9 ЧАСОВА ГОРИШЊЕ)**

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Кретање 2. Сила 3. Мерење 4. Притисак 5. Маса и густина 6. Припрема за такмичење 	IX – VI

7.5.5. ДОДАТНА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада) 2. Скупови и скуповне операције 3. Природни бројеви 4. Цели бројеви 5. Троугао 6. Конструкција троугла 7. Дирихлеов принцип 8. Занимљиви задаци 9. Рационални бројеви 10. Дељивост бројева 11. Занимљиви логички задаци 12. Комбинаторни задаци 13. Четвороугао 14. Конструкција четвороугла 15. Занимљиви задаци 16. Развој геометрије Талес, Еуклид 17. Логички проблеми ”математичке теразије” 18. Историја математике 19. Занимљиви задаци 20. Математика на квадратној мрежи 21. Резање и састављање равних фигура 22. Анализа рада 	IX – VI

7.5.6. ДОДАТНА НАСТАВА: БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Микроскопирање једноћелијских праживотиња; 2. Сакупљање љуштурица и израда збирки љуштурса мекушаца и бодљокожаца; 3. Израда инсектаријума; 4. Мисао у ноћи вештица „ Шишмиши су добри и леви “ – текст К. Велса о необичном интересовању научника биолога Мерлина Тутла (дискусија); 5. Прилагођености црва на паразитски начин живота; Значај истих за човека; 6. Израда збирки јаја различитих врста птица; 7. Грегор Мендел и правила наслеђивања; 8. Значај учења Чарлса Дарвина; 9. Борба за опстанак, селекција и природно одабирање; 10. Геолошке карактеристике и геолошка доба. 	IX – VI

7.5.7. ДОДАТНА НАСТАВА: ТИТ – РАЧУНАРСКА ГРАФИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Покретање и радно окружење програма 2. Детектовање текста 3. Основна подешавања 4. Практичан рад -цртање 5. Школско такмичење 6. Рад на задату тему 7. Рад на задату тему 8. Презентација радова 9. Евалуација	IX – VI

7.5.8. ДОДАТНА НАСТАВА: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Интернет 2. Графика 3. Анимација 4. Припрема за такмичење	IX – VI

7.6. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА ПО ОБЛАСТИМА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

7.6.1. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИНГВИСТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p>25. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада)</p> <p>26. Лингвистика као наука (лингвистика и њен предмет проучавања- приближити појам лингвистике ученицима)</p> <p>27. Израда плаката о језику ради популаризације ове секције</p> <p>28. Израда плаката о језику Литература: Р. Бугарски, Увод у општу лингвистику</p> <p>29. Социјални аспекти културе говора (личност и средина; „граматика“ друштвеног статуса; раслојавање језика)</p> <p>30. Стварање и развој нашег књижевног језика</p> <p>31. Рад на књижевнојезичкој норми</p> <p>32. Књижевног језик и локални говори М. Радовановић- Социаллингвистика Ђ. Даничић- Рат за српски језик и правопис</p> <p>33. Како се проучава локални говор нпр. Шумадијско – војвођански дијалекат</p> <p>34. Формирање група и подела задатака</p> <p>35. Фонетске и морфолошке особине говора(неког краја по избору ученика)</p> <p>36. Проучавање говора по избору ученика</p> <p>37. Прилози проучавању језика Фил. Факултет, Нови Сад, 1975.</p> <p>38. Анализа прикупљеног материјала</p> <p>39. Договор о даљем раду</p> <p>40. Лексичке и стилске вежбе на примерима локалних говора</p> <p>41. Сређивање грађе која је прикупљена.</p> <p>42. Истраживање језичког блага</p> <p>43. Анализа података: писање стручног рада о уоченим одликама.</p> <p>44. Истраживања језичког блага: припрема за смотру истраживачког рада.</p> <p>45. Рад на сценарију за представу поводом Дана школе (предвиђино је четири часа)</p> <p>46. Сређивање материјала.</p> <p>47. Анализа рада у овој школској години.</p> <p>48. Представа поводом славе Месне заједнице „Граднулица“ (предвиђино је четири часа)</p>	IX – VI

7.6.2. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ДРАМСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Формирање секције 2. Доношење плана рада за текућу школску годину 3. Проучавање текста (одломка, скеч-за пријем првака у току Дечје недеље) 4. Основни појмови из позоришне уметности 5. Рад на тексту 6. Учешће секције на школској свечаности 7. Гледање позоришног дела 8. Проучавање одабраних текстова 9. Подела улога 10. Читалачка проба(рад за столом) 11. Читалачка проба-дикција, нивои читања, акценат, интонација, пауза 12. Читалачка проба-вежбе слушања 13. Распоред проба:груписање лица, ствари на сцени 14. Распоредна проба: вежбе , покрета и гестове 15. Распоредна проба:сценска радње 16. Распоредна проба:вежбе ритма и темпа 17. Теоретско упознавање говорне уметности:из историје позоришта и драме 18. Квиз такмичење:из историје позоришне уметности код нас и у свету 19. Анализа рада секције у првом полугодишту 20. Учешће секције на прослави Савиндана 21. Израда и постављање комплетног декора, распоредна проба 22. Костими и маске, распоредна проба 23. Припрема за такмичење у беседништву(говору) 24. Такмичење у беседништву 25. Сусрет са истакнутим глумцем или режисером 26. Слушање снимка радио-драме 27. Генерална проба 28. Проба пред наступ (хладна проба) 29. Премијера 30. Раприза 31. Представа за мештане 32. Гостовање секције у другој школи и давање представе 33. Гледање позоришног дела 34. Учешће на школској свечаности-Дан школе (31.маја) 35. Стваралачки писмени рад:писање сценског дела-приказа, дијалога, драматизација 36. Разматрање извештаја о раду секције.Предлог чланова секције за похвале и награде 	<p style="text-align: center;">IX – VI</p>

7.6.3. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Nationalities, cities and countries 2. School, holidays and travelling 3. Festivals, money and children's rights 4. Household and outdoor activities 5. Weekend plans and tourist attractions	IX – VI

7.6.4. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Посета музеју и галеријама 2. Учествовање у радионицама у институцијама културе 3. Праћење и учешће на ликовним конкурсима 4. Поставке и изложбе у школи 5. Естетско уређење простора у школи 6. Сарадња са локалном заједницом	IX – VI

7.6.5. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
10. Посета музеју 11. Припрема паноа посвећеног Миланском едикту 12. Сазнао сам нешто ново о познатој историској личности 13. Мој град и мој крај у прошлости 14. Свети Сава и његова улога у историји и култури 15. Холокауст 16. Приказ историског периода по избору 17. Свакодневни живот у прошлости 18. Велики или Први светски рат	IX – VI

7.6.6. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада) 2. Скупови и скуповне операције 3. Природни бројеви 4. Цели бројеви 5. Троугао 6. Конструкција троугла 7. Дирихлеов принцип 8. Занимљиви задаци 9. Рационални бројеви 10. Дељивост бројева 11. Занимљиви логички задаци 12. Комбинаторни задаци 13. Четвороугао 14. Конструкција четвороугла 15. Занимљиви задаци 16. Развој геометрије Талес, Еуклид 17. Логички проблеми ”математичке теразије” 18. Историја математике 19. Занимљиви задаци 20. Математика на квадратној мрежи 21. Резање и састављање равних фигура 22. Анализа рада 	IX – VI

7.6.7. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Паразитске праживотиње 2. Рановрсност сунђера и дупљара, корални гребени 3. Препознавање љуштура пужева и шкољки 4. Разноврсност инсеката, прављење збирке инсеката 5. Животињска друштва-мрави, термити, пчеле 6. Разноврсност риба и водоземаца 7. Разноврсност гмизаваца, диносауруси 8. Разноврсност птица 9. Разноврсност сисара 	IX – VI

7.6.8. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: САОБРАЋАЈНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
10. ОСНОВНА ПРАВИЛА КРЕТАЊА ПЕШАКА Правила за прелазак пешака преко коловоза и по коловозу 11. САОБРАЋАЈНИ ЗНАКОВИ Правила поступања по саобраћајним знацима 12. САОБРАЋАЈНЕ СИТУАЦИЈЕ Безбедност кретања 13. СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ Саобраћајна полиција 14. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Елементи саобраћајног полигона 15. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Такмичење на нивоу школе 16. ПЕШАК, БИЦИКЛИСТА Технике кретања 17. ПРИПРЕМА ЗА ТАКМИЧЕЊЕ „Шта знаш о саобраћају“ 18. ЕВАЛУАЦИЈА РАДА Промоција рада саобраћајне секције у школ	IX – VI

7.6.9. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
5. Интернет 6. Графика 7. Анимација 8. Припрема за такмичење	IX – VI

7.6.10. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
6. Обучавање основних елемената без лопте 7. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови..., 8. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играша, пресецање... 9. Игра на два гола 10. Мини рукомет	IX – VI

7.7. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, ИЗЛЕТА И ПОСЕТА

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Садржаји екскурзије остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Планирана је реализација екскурзије:

дестинација	садржај	дана	време	реализација
Сремска Митровица-Засавица	Обилазак града, Музеј, лапидаријум, Сирмијум, Засавица	1	пролеће 2023.	Директор школе, Одељенске старешине

Планирана је реализација посета:

дестинација	садржај	време	реализација
Зрењанинско позориште	представа	март 2023.	Директор школе, одељенске старешине, предметни наставници
Београд	Ботаничка башта, Природњачки музеј, Калемегдан	јун 2023.	Директор школе, одељенске старешине

7.8. ПРОГРАМ МЕЂУНАРОДНЕ САРАДЊЕ

У циљу међународне сарадње и ширења мултикултурализма школа ће у септембру посетити 4. основну школу из Цеља (Словенија). Десет наших ученика шестог разреда и пет наставника, биће део словеначког националног пројекта „Бициклическа рута“. Наша делегација диће смештена код домаћина, по кућама.

Одлуку о одласку у Словенију даће савет родитеља, школски одбор а сагласност ће потписати родитељи ученика.

Финансирање пута обезбедиће градска управа.

8. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ И ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.1. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.1.1. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе српског језика и књижевности јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одређена књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; – разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; – разликује основне одлике стиха и строфе – укрштenu, обгрљenu и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; – тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; – локализује књижевна дела из обавезног школског програма; – разликује етапе драмске радње; – разликује аутора књижевно уметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – разликује облике казивања (форме приповедања); – идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; – анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; – уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; – разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; – критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; – доведе у везу значење пословица и 	КЊИЖЕВНОСТ	<p>ЛЕКТИРА ЛИРИКА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Јован Дучић: Подне 2. Милан Ракић: Божур 3. Владислав Петковић Дис: Међу својима 4. Милутин Бојић: Плава гробница 5. Десанка Максимовић: Крвава бајка 6. Стеван Раичковић: После кише 7. Јован Јовановић Змај: Јутутунска јухахаха 8. Рабиндранат Тагоре: Папирни бродови 9. Вислава Шимборска: Области <p>ЕПИКА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна бајка (једна по избору): Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован 2. Стефан Митров Љубиша: Кањош Маце доновић (одломак) 3. Радоје Домановић: Вођа (одломак) 4. Петар Кочић: Кроз међаву 5. Иво Андрић: Јелена, жена које нема (одломак) 6. Данило Киш: Прича о печуркама / Еолска харфа 7. Алфонс Доде: Последњи час / Владимир Набоков: Лош дан 8. Дневник Ане Франк (одломак) 9. Ефраим Кишон: Код куће је најгоре (једна прича по избору) 10. Афоризми (Душан Радовић и други) <p>ДРАМА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бранислав Нушић: Власт (одломак) 2. Вида Огњеновић: Кањош Маце доновић (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана) <p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ Обавезна дела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Михајло Пупин: Са пашњака до научењака (одломак) 2. Јелена Димитријевић: Седам мора и три океана (одломак) / Милош Црњански: Наша небеса („Крф, плава гробница” – одломак) <p>Једно дело по избору</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Јован Цвијић: Охридско језеро (одломак) / Пеђа Милосављевић: Потера за пејзажима 2. Светлана Велмар Јанковић: Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана) 3. Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културноисторијским споменицима завичаја 4. Избор из енциклопедија и часописа за децу <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Епске народне песме покосовског тематског круга (Смрт војводе Пријезде, Дноба Јакшића и песма по избору) 2. Епске народне песме о хајдучима и ускоцима (Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана) 3. Свети Сава у књижевности: <ul style="list-style-type: none"> – одломак из Житија Светог Симеона (о опроштају оца од сина); – избор из народних прича и предања (на пример Свети Сава и Ђаво, легенде о Светом Сави); – избор из ауторске поезије о Св. Сави (на пример Матија Бећковић: Прича о Светом Сави) 4. Мирослав Антић: Плавни чуперак и Шашава књига (избор)

<p>изрека са идејним слојем текста;</p> <ul style="list-style-type: none"> – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; – размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст; – разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; – одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; – уочи делове именичке синтагме; – разликује граматички и логички субјекат; – разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; – препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; – идентификује врсте зависних реченица; – искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; – примени основна правила конгруенције у реченици; – доследно примени правописну норму; – разликује дугосилазни и дугоулазни акценат; – говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; – састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; – користи технички и сугестивни опис у изражавању; – препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; – пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; – напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; – примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко); – састави текст репортажног типа (искусствени или фикционални); – правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима. 		<p>5. Антоан де Сент Егзипери: Мали Принц; Момо Капор: Мали Принц</p> <p>6. Јован Стерија Поповић: Покондирена тиква</p> <p>7. Душан Ковачевић: Свемирски змај</p> <p>8. Дејан Алексић: Ципела на крају света / Игор Коларов: Дванаесто море</p> <p>ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3 дела)</p> <p>1. Милорад Павић: Руски хрт (одломак)</p> <p>2. Тургењев: Шума и степа</p> <p>3. Антон Павлович Чехов: Чиновникова смрт</p> <p>4. Јанко Веселиновић: Хајдук Станко (одломак из првог дела романа)</p> <p>5. Гордана Малетић: Катарке Београда (прича Зебња и друге)</p> <p>6. Урош Петровић: Загонетне приче</p> <p>7. Александар Манић: У свитање света</p> <p>8. Јасминка Петровић: Лето кад сам научила да летим</p> <p>9. Градимир Стојковић: Хајдук у Београду</p> <p>10. Корнелија Функе: Срце од мастила</p> <p>11. Душица Лукић: Земља је у квару (избор)</p> <p>12. Гордана Брајовић: из збирке песама Индија, Индија (Пролази слон пун мириса, Пролази слон пун Хималаја)</p> <p>13. Душан Поп Ђурђев: Лет лионског Икара</p> <p>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ</p> <p>Опкорачење. Рефрен. Цезура. Везани и слободни стих. Ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма. Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегоричност, градијација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација). Функција мотива у композицији лирске песме. Песма у прози. Фабула и сиже. Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода. Идејни слој књижевног текста. Хумор, иронија и сатира. Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање. Дневник. Путопис. Аутобиографија. Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари. Афоризам. Пословице, изреке; питалице; загонетке. Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расplet. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу.</p>
	<p>ЈЕЗИК: Грамматика Правопис Ортографија</p>	<p>Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне. Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици. Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Атрибут у оквиру синтагме. Логички субјекат. Сложени глаголски предикат. Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни. Појам комуникативне и предикатске реченице. Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни). Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене). Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом. Конгруенција – основни појмови. Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима. Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). Писање скраћеница, правописних знакова. Дугоулазни и дугосилазни акценат.</p>
	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Књижевноуметнички и публицистички текстови. Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.). Текст заснован на аргументима. Технички и сугестивни опис. Репортажа. Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова. Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и</p>

		<p>друго.</p> <p>Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор).</p> <p>Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависнословеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке.</p> <p>Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина (реч, синтагма, предлошко-падежна конструкција, реченица); фразеологизми (разумевање и употреба) и друге.</p> <p>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.</p> <p>Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодшту.</p>
--	--	---

8.1.2. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи
I Introduction	<p>Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.</p>	<p>Ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разуме говор наставника, аудио- визуелни запис, песме, дијалоге, прикупља информације, разуме инструкције и адекватно реагује на њих, богати речник - Правилно изговара гласове, речи и изразе и правилно интонира реченицу - Употребљава захтевније језичке структуре да говори о себи и другима, о стварима из непосредног окружења користећи одговарајући речник - Изражава своје потребе уважавајући потребе других - Тражи и даје информацију и реагује на постављена питања о познатим темама - Учествоује у групним активностима дајући наредбе и реагујући на њих - Говори једноставно о себи и другима - Препознаје у контексту учионице садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика - Препознаје слова, написане речи и реченице које је већ усвојио и поштује правописне знаке приликом читања - Разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама - Описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију, препичава општи садржај прочитаног или саслушаног текста, користећи усвојен језичке елементе и структуре - Препознаје и користи одређене граматичке садржаје - Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене и писане поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу - Учествоује у комуникацији, препознаје кад нешто не разуме, поставља питања и тражи разјашњења
II Past and present		
III Fame and fortune		
IV Health and safety		
V Heroes		
VI Our environment		
VII Relationship		
VIII Miscellaneous		

8.1.3. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе ликовне културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима. 	ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА	Композиција. Боје и емоције, стилизација облика. Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, понављање и степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска. Пропорције. Пропорције главе и тела. Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива.
	КОМУНИКАЦИЈА	Теме. Историјска, религијска и митолошка тема. Оригинал, копија и плагијат. Дигитална фотографија. Кадар, селфи и аутопортрет. Анимација. Процес кретања, стори борд. Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука. Презентације.
	УМЕТНОСТ ОКО НАС	Уметност и технологија. Уметничка занимања и производи. Савремена технологија и уметност. Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције... Наслеђе.

8.1.4. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија, технологија записивања, штампања нота); – извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. 	<p>ЧОВЕК И МУЗИКА</p>	<p>Барок. Рођење опере. Клаудио Монтеверди. Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата). Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање. Инструментални облици: свита, концерто гресо. Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл. Класицизам. Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике –опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен. Развој српске црквене музике.</p>
	<p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<p>Жичани: трзачки и гудачки. Градитељске школе. Појам симфонијског оркестра. Српски народни музички инструменти.</p>
	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике барока и класицизма. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.</p>
	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у комбинацији са покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма.</p>

<p>– презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ;</p> <p>– упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других;</p> <p>– раздваја битно од небитног у историјској нарави;</p> <p>– препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва;</p> <p>– идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.</p>	<p>ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА</p>	<p>Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић.</p> <p>Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови).</p> <p>Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена).</p> <p>Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; учешће Србије и Црне Горе у балканским ратовима).</p> <p>Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, Србија и Црна Гора у рату; преломнице, ток и последице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању).</p> <p>Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис.</p>
--	--	---

8.1.6. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове;</p> <p>– проналази на карти државе проучаване регије и именује их;</p> <p>– приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;</p> <p>– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију;</p> <p>– анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и</p>	<p>РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА</p> <p>ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ</p>	<p>Регионална географија, принципи регионализације. Хомогеност и хетерогеност географског простора.</p> <p>Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела. Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике.</p> <p>Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Немачка – основне географске карактеристике.</p> <p>Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике.</p> <p>Северна Европа – природни ресурси и економски</p>

<p>мора, морских струја, вегетације и човека на климу;</p> <p>– објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента;</p> <p>– проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;</p> <p>– укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;</p> <p>– описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;</p> <p>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија;</p> <p>– објасни формирање политичке карте света;</p> <p>– објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност;</p> <p>– доведе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора;</p> <p>– препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи;</p> <p>– изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;</p> <p>– истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету;</p> <p>– описује улогу међународних организација у свету.</p>		<p>развој, народи, политичка подела.</p> <p>Норвешка – основне географске карактеристике.</p> <p>Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, политичка подела.</p> <p>Руска Федерација – основне географске карактеристике.</p> <p>Европска унија – пример интеграционих процеса.</p>
	АЗИЈА	<p>Географски положај, границе и величина Азије.</p> <p>Природне одлике Азије.</p> <p>Становништво Азије.</p> <p>Насеља Азије.</p> <p>Привреда Азије.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p> <p>Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој, политичка подела.</p> <p>Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво.</p>
	АФРИКА	<p>Географски положај, границе и величина Африке.</p> <p>Природне одлике Африке.</p> <p>Становништво Африке.</p> <p>Насеља Африке.</p> <p>Привреда Африке.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p> <p>Афрички Медитеран и Сахарска Африка.</p> <p>Подсахарска Африка.</p>
	СЕВЕРНА АМЕРИКА	<p>Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке.</p> <p>Природне одлике Северне Америке.</p> <p>Становништво Северне Америке.</p> <p>Насеља Северне Америке.</p> <p>Привреда Северне Америке.</p> <p>Политичка подела.</p>
	ЈУЖНА АМЕРИКА	<p>Географски положај, границе и величина Јужне Америке.</p> <p>Природне одлике Јужне Америке.</p> <p>Становништво Јужне Америке.</p> <p>Насеља Јужне Америке.</p> <p>Привреда Јужне Америке.</p> <p>Политичка подела.</p>
	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	<p>Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније.</p> <p>Природне одлике Аустралије.</p> <p>Колонијални период и становништво Аустралије.</p> <p>Насеља Аустралије.</p> <p>Привреда Аустралије.</p> <p>Океанија – основна географска обележја.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p>
	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	<p>Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања.</p> <p>Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања.</p>

8.1.7. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; – примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; – покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање; – демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; – наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; – прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води; – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење 	СИЛА И КРЕТАЊЕ	<p>Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања. Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон.</p> <p>Динамичко мерење силе.</p> <p>Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери</p> <p>Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања.</p> <p>Тренутна и средња брзина тела.</p> <p>Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању.</p> <p>Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Илустровање инерције тела помоћу папира и тега. – Кретање куглице низ Галилејев жљеб. – Кретање тела под дејством сталне силе. – Мерење силе динамометром. – Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце). <p><i>Лабораторијске вежбе</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб. 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине.
<ul style="list-style-type: none"> – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење 	КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА	<p>Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед.</p> <p>Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навигације и хитац наниже.</p> <p>Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића...). – Падање тела у разним срединама. – Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тегла и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом). – Трење на столу, косој подлози и сл. – Мерење силе трења помоћу динамометра. <p><i>Лабораторијске вежбе</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада. 2. Одређивање коефицијента трења клизања.
<ul style="list-style-type: none"> – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење 	РАВНОТЕЖА ТЕЛА	<p>Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила.</p> <p>Појам и врсте равнотеже тела. Полука, момент силе.</p> <p>Равнотежа полуге и њена примена.</p> <p>Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа. – Равнотежа полуге.

<p>закона одржања енергије на примерима из окружења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...); – разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго; – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења; – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења.</p>		<p>– Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грозђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води...).</p> <p>Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.</p>
	<p>МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА</p>	<p>Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења. Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела. Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. Снага. Коефицијент корисног дејства. <i>Демонстрациони огледи:</i> – Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења приклизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра. – Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада. – Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом) Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама. 2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.</p>
	<p>ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ</p>	<p>Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције. <i>Демонстрациони огледи:</i> – Дифузија и Брауново кретање. – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди – флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...).</p> <p>Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.</p>

8.1.8. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <p>– израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима;</p>	<p>РЕАЛНИ БРОЈЕВИ</p>	<p>Квадрат рационалног броја. Решавање једначине $x^2 = a$, $a \geq 0$; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2 = 2$). Реални бројеви и бројевна права. Квадратни корен, једнакост. Децимални запис реалног броја; приближна</p>

<ul style="list-style-type: none"> – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; – нацрта график функције $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$; – примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама; – примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима; – трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закони формуле за квадрат бинома и разлику квадрата); – примени трансформације полинома на решавање једначина; – примени својства страница, углова и дијагонала многоугла; – израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост; – конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима; – примени својства централног и периферијског угла у кругу; – израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика дати геометријски објекат ротацијом; – одређује средњу вредност, медијану и мод. 		вредност реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства операција с реалним бројевима. Функција директне пропорционалности $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$. Продужена пропорција.
	ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме. Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају бројевима, итд. Растојање између две тачке у координатном систему.
	ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	Први део Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена. Други део Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене.
	МНОГОУГАО	Појам многоугла. Врсте многоуглова. Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла. Тежишна дуж троугла. Ортоцентар и тежиште троугла. Сложеније примене ставова подударности.
	КРУГ	Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број π . Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена. Ротација.
	ОБРАДА ПОДАТАКА	Средња вредност, медијана и мод.

8.1.9. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развизије одговоран однос према себи и природи.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – прикупи и анализира податке о животним циклусима очевши од оплођења; – упореди бесполно и полно размножавање; – идентификује разлике између митозе и мејозе на основу промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – шематски прикаже наслеђивање пола и 	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија). ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип) Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација. Наслеђивање пола. Наследне болести. Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања.
	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ	Основни принципи организације живих бића.

<p>других особина према првом Менделовом правилу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; – разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; 	<p>И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај.</p> <p>Симетрија, цефализација и сегментација код животиња.</p> <p>Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака).</p> <p>Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице...</p> <p>Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма.</p> <p>Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; – идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; 	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе.</p> <p>Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили).</p>
<ul style="list-style-type: none"> – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; 	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>	<p>Састав и структура популација. Популациона динамика (природни прираштај и миграције). Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације). Мреже исхране. Животне области. Конвергенција и дивергенција животних форми. Заштита природе. Заштита биодиверзитета.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; – предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; – анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимичија); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших облика крварења; – расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости. 	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>Примери наследних болести.</p> <p>Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима.</p> <p>Имунитет, вакцине.</p> <p>Пулс и крвни притисак.</p> <p>Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад).</p> <p>Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани.</p> <p>Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном.</p> <p>Промене у адолесценцији.</p> <p>Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд).</p> <p>Последице болести зависности – наркоманија.</p>

8.1.10. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ХЕМИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја; – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци; – повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневном животу и различитим професијама; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; – објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; – објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илустрира то примерима; – разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша; – представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента; – разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула; – разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци; – објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора; – напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење; – квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса; – опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и 	ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	Предмет изучавања хемије. Везе између хемије и других наука. Примена хемије у различитим делатностима и свакодневном животу. Супстанца. Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше. Демонстрациони огледи: демонстрирање узорака елемената, једињења и смеша.
	ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	Хемијска лабораторија и експеримент. Лабораторијско посуђе и прибор. Физичка и хемијска својства супстанци. Физичке и хемијске промене супстанци. Демонстрациони огледи: демонстрирање правилног руковања лабораторијским посуђем и прибором, и правилног извођења основних лабораторијских техника рада; испитивање физичких и хемијских својстава и промена супстанци. Лабораторијска вежба I: основне лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци. Лабораторијска вежба II: физичка својства супстанци, мерење масе, запремине и температуре супстанце. Лабораторијска вежба III: физичке и хемијске промене супстанци.
	АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	Атоми хемијских елемената. Хемијски симболи. Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач. Атомски и масени број, изотопи. Распоред електрона по нивоима у атомима елемената. Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ. Племенити гасови. Својства и примена. Демонстрациони огледи: формулисање претпоставке о честичној грађи супстанци. Вежба IV: одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона.
	МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	Ковалентна веза: молекули елемената и молекули једињења. Атомска и молекулска кристална решетка. Јонска веза и јонска кристална решетка. Валенца. Хемијске формуле и називи. Демонстрациони огледи: својства супстанци са ковалентном и јонском везом. Лабораторијска вежба V: упоређивање својстава супстанци са јонском и супстанци са ковалентном везом.
ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	Смеше: хомогене и хетерогене. Раствори – хомогене смеше. Растварање и растворљивост. Вода и ваздух – хомогене смеше у природи. Масени процентни састав смеша. Раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. Демонстрациони огледи: састав и својства смеша; раствори и њихова својства; растворљивост; незасићени, засићени и презасићени раствори; раздвајање састојака смеша. Лабораторијска вежба VI: испитивање растворљивости супстанци. Лабораторијска вежба VII: раздвајање састојака	

кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци, комерцијалних производа...		смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.
	ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	Хемијске реакције. Закон о одржању масе. Хемијске једначине. Демонстрациони огледи: мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему. Вежба VIII: састављање једначина хемијских реакција.
	ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	Релативна атомска и релативна молекулска маса. Количина супстанце и мол. Моларна маса. Закон сталних односа маса. Масени процентни састав једињења. Израчунавања на основу једначина хемијских реакција. Лабораторијска вежба IX: мерење масе супстанце и израчунавање моларне масе и количине супстанце.
	ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА.	Водоник. Кисеоник. Оксидација, сагоревање и корозија. Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства. Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства. Хидроксиди (базе): хемијске формуле, називи и основна својства. Мера киселости раствора: рН-скала. Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база). Соли: формуле и називи. Демонстрациони огледи: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора; реакција неутрализације. Лабораторијска вежба X: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора.
	СОЛИ	

8.1.11. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈАЕ (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; – повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; – анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; – истражи могућности смањења	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Појам, улога и развој машина и механизма. Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде. Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. Зависност очувања животне средине од технологије. Професије (занимања) у области производних техника и технологија.

<p>трошкова енергије у домаћинству; – повеже занимања у области производних техника и технологија са сопственим интересовањем;</p> <p>– разликује врсте транспортних машина; – повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; – провери техничку исправност бицикла; – демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда;</p> <p>– самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; – користи CAD технологију за креирање техничке документације; – образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; – управља моделима користећи рачунар; – објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; – објасни улогу и значај вештачке интелигенције и примену у свакодневном животу</p> <p>– аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; – идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; – користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; – врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду;</p>	<p>САОБРАЋАЈ</p>	<p>Машине спољашњег и унутрашњег транспорта. Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони). Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.</p>
	<p>ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>Специфичности техничких цртежа у машинству. Ортогонално и просторно приказивање предмета. Коришћење функција и алата програма за CAD. Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета. Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса. Вештачка интелигенција – појмови; Примери технологија управљаних вештачком интелигенцијом.</p>
	<p>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</p>	<p>Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде). Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи). Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња. Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру; – образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; – објасни основе конструкције робота; – класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом; <ul style="list-style-type: none"> – самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; – изради производ у складу са принципима безбедности на раду; – тимски представи идеју, потупак израде и производ; – креира рекламу за израђен производ; – врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; – процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.). 	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	<p>Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка.</p> <p>Самосталан/тимски рад на пројекту.</p> <p>Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација.</p> <p>Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду.</p> <p>Представљање идеје, поступака израде и производа.</p> <p>Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума.</p> <p>Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа.</p> <p>Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела.</p> <p>Креирање рекламе за израђен производ.</p>
--	--------------------------------------	---

**8.1.12. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО
(1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; – користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана; – разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст; – креира, форматира и шаље електронску пошту; 	ИКТ	<p>Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа.</p> <p>Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика).</p> <p>Рад у програму за растерску графику.</p> <p>Рад у програму за векторску графику.</p> <p>Израда гиф анимација.</p> <p>Коришћење алата за снимање екрана.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији; – уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског је зика исцртава елементе 2Д графике; – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. 	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<p>URL, DNS, IP адреса. Хипервеза и хипертекст. Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште. Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта). Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама / упитницима...) у облаку.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. 	РАЧУНАРСТВО	<p>Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике. Основне карактеристике изабране графичке библиотеке. Методe за исцртавање основних геометријских облика. Подешавање боја и положаја објеката. Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. 	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	<p>Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.</p>

8.1.13. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ (3 ЧАСА НЕДЕЉНО / 108 ЧАСАОВА ГОДИШЊЕ)

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<p>Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гipкости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p>

<p>применом вежбања из атлетике;</p> <ul style="list-style-type: none"> – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења; – изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником; – процени своје способности и вештине у води; – поштује правила понашања у води, и око водене средине; – уочи ризичне ситуације у води и око ње; 		
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ		
<ul style="list-style-type: none"> – вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; 	Атлетика	<p>Основни садржаји Техника спринтерског трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника штафетног трчања Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис. Бацање „вортекс-а“. Проширени садржаји Скок увис (леђна техника). Тробој.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; 	Спортска гимнастика	<p>Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хваталкама Греда. Проширени садржаји: На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; 	Основе тимских и спортских игара	<p>Одбојка: Основни елементи технике, тактике и правила игре. Футсал: Игра уз примену правила. Рукомет: Игра уз примену правила. Кошарка: Сложенији елементи технике, тактике и правила игре. Активност по избору.</p>

<p>– повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;</p> <p>– коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама;</p> <p>– користи здраве намирнице у исхрани;</p> <p>– разликује корисне и штетне додатке исхрани;</p> <p>– примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;</p> <p>– правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда;</p> <p>– чува животну средину током вежбања;</p> <p>– препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака;</p> <p>– води рачуна о репродуктивним ограничима приликом вежбања.</p>	<p>Плес и ритмика</p>	<p>Вежбе са вијачом.</p> <p>Вежбе са обручем.</p> <p>Вежбе са лоптом.</p> <p>Народно коло „Моравац“.</p> <p>Народно коло из краја у којем се школа налази.</p> <p>Енглески валцер.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Састав са обручем.</p> <p>Састав са лоптом.</p> <p>Састав са вијачом.</p> <p>Основни кораци rock n roll.</p>
	<p>Пливање и ватерполо</p>	<p>Пливање</p> <p>Техника краула.</p> <p>Техника прсног пливања.</p> <p>Одржавање на води на разне начине и самопомоћ.</p> <p>Роњење у дужину до 10 m.</p> <p>Пливање 25 m одабраном техником на време.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Мешовито пливање (две технике).</p> <p>Ватерполо</p> <p>Пливање са лоптом.</p> <p>Хватање и додавање.</p> <p>Шут на гол.</p> <p>Ватерполо</p> <p>Основни елементи тактике и игра.</p>
	<p>Полигони</p>	<p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима</p>
<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p>		
	<p>Физичко вежбање и спорт</p>	<p>Основна подела вежби.</p> <p>Функција скелетно-мишићног система.</p> <p>Основна правила одбојке.</p> <p>Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).</p> <p>Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању.</p> <p>Облици насиља у физичком васпитању и спорту.</p> <p>Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација.</p> <p>Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта.</p> <p>Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама.</p> <p>Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе.</p> <p>Повезаност физичког вежбања и естетике.</p> <p>Породица и вежбање</p> <p>Планирање вежбања.</p>
	<p>Здравствено васпитање</p>	<p>Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем.</p> <p>Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања.</p> <p>Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани.</p> <p>Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања.</p> <p>Прва помоћ након површинских повреда.</p> <p>Вежбање у различитим временским условима.</p> <p>Чување околине при вежбању.</p> <p>Последице конзумирања дувана и алкохола.</p> <p>Додаци исхрани – суплементи.</p> <p>Вежбање и менструални циклус.</p> <p>Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.</p>

8.2. ПРОГРАМИ ЗА ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.2.1 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православног поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом).

ТЕМЕ	ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Тајна Христова – јединство Бога и човека	Ученици треба да: - уоче да је слобода кључни елемент у разумевању Тајне Христове; - науче да се слобода поистовећује с личношћу, односно да се личност поистовећује с љубављу према другој личности; - запазе разлику између приказивања живота Христовог у православној иконографији и западној ренесансној уметности.	36	IX X
II Рођење Христово од Духа Светога и Марије Дјеве			X
III Дјеве у рођењу Спаситеља			XI XII
IV Христос је Син Божји који је постао човек, нови Адам, да би сјединио створену природу с Богом			I
V Улога Бога у спасењу света			I II
VI Улога човека у спасењу света			III IV
VII Христово страдање и васкрсење			V VI
VIII Христов живот у православној иконографији			

8.2.2. ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ /ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – наведе и опише основне карактеристике људских права; – својим речима опише везу између права појединца и општег добра; – дискутује о односу права и правде и о сукобу права; – образложи личну одговорност у заштити свог здравља; – штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; – образложи сврху постојања политичких странака; – аргументује потребу ограничења и контролу власти; – наведе кораке од предлагања до усвајања закона; – образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине; – препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска; – препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се; – учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора. 	ЉУДСКА ПРАВА	Карактеристике људских права – урођеност, универзалност, неотуђивост, недељивост. Опште добро. Права појединца и опште добро. Сукоб појединачних права и општег добра. Права и правда. Социјална правда.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	Политичке странке у вишепартијском систему – владајуће и опозиционе. Народна скупштина – сврха и надлежности. Народни посланици, посланичке групе. Процедуре у раду Народне скупштине. Скупштинске дебате. Предлагање и доношење закона.
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета младих. Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца. Вршњачки притисак. Конформизам. Приватност – обим и границе. Понашање људи у маси и угроженост права појединца.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Симулација Народне скупштине Одређивање улога и процедура у скупштини. Формирање посланичких група. Избор председника скупштине. Формулисање предлога закона. Скупштинска дебата. Гласање. Евалуација симулације.

8.2.3 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи
1.Школа	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	<p>- Разумевање говора - на крају седмог разреда, ученик може да: препознаје, поред раније наведених, и оне интонације које исказују равнодушност, дивљење, саучествовање, зебњу, страх, замерку, сумњу и сл; Без већих тешкоћа дискриминише гласове у сличним речима; Разуме, поред оних израза које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад, и свсим једноставна објашњења непознатих речи помоћу познатог и већ активно усвојеног вокабулара; Разуме дијалоге и монолошка излагања од десет до четрнаест реченица, који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог, шестог и седмог разреда; Разуме песме везане за обрађену тематику и рефрене актуелних песама примерених учениковом узрасту и укусу.</p> <p>- Усмено изражавање и интеракција – ученик даље усавршава изговор гласова; Правилно репродукује основне интонацијске схеме, као и оне које исказују: равнодушност, дивљење, саучествовање, зебњу, страх, замерку, сумњу и сл; Поставља питања предвиђена програмом за пети, шести и седми разред, а која се односе на садржај обрађеног дијалога или наративног текста, на једноставну свакодневну ситуацију или на предмет његовог интересовања; Даје императивне исказе у комуникацији на часу и у игри; ступи у дијалог и у оквиру 8 до 10 реплика, постављањем питања и одговарањем на питања; Монолошки, без претходне припреме, у неколико реченица представи себе или другога, дајући, поред основних података, и обавештења која се тичу склоности и интересовања; У неколико кратких реченица саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише ситуацију, место, слику и лице, предмет, животињу; Спонтано честита, поред рођендана, Нове године и Божића, и одређени успех; интерпретира тематски прилагођене песме и рецитације.</p> <p>- Разумевање писаног текста – ученик даље савладава технике читања у себи и гласног читања на претходно усмено усвојеној језичкој грађи, уз обраћање пажње на тип текста и на графичке елементе текста од значаја за његово разумевање; Даље савладава основна правила графиције и ортографије уз уочавање правилности и неправилности; Разуме обавештења и упозорења на јавним местима; Разуме глобално садржај непознатог текста који садржи понеку непознату реч, под условом да нису у питању кључне речи.</p> <p>- Писмено изражавање – ученик даље упознаје основна правила и карактеристичне изузетке када је реч о графицији и ортографији у оквиру усмено стечених језичких знања и, при том, уочава правилности и неправилности; Пише кратке текстове на основу датог модела, у складу са наставним програмом; Одговори на питања (ко, шта, где, како, зашто) која се тичу обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично; Зна да пише краће целине на основу датих елемената, визуелног или звучног подстицаја; Пише кратка, неформална писма разноврсног садржаја.</p>
2.Моји пријатељи и ја		
3.Време, околина, путовање		
4.Свакодневни живот и здравље		
5.Медији и музика		
6.Јело и пиће		
7.Слободно време		
8.Писмени задаци		

**8.2.4 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ
(MAGYAR NYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMÉIVEL)
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Témakör Naziv teme	Oktatási és nevelési feladatok Наставни циљ и задаци	Operatív feladatok Operativni zadaci (ishodi)
Kommunikáció	Az érdeklődés felkeltése A kommunikáció serkentése Kommunikációs gyakorlatok	- A tanulók kommunikatív képességeinek a továbbfejlesztése, fejleszteni kell a beszédértést és a konkrét szituációkhoz mért megfelelő beszédreakciót.
Népköltészet	Bevezetés a népköltészetbe Olvasásra való nevelés	- Gyakorolni kell a tagolt, érthető beszédet. Bővíteni kell a diákok aktív és passzív szókinését.
Szókészlettan	A szókészletteni ismeretek bővítése és elmélyítése	- A diákoknak meg kell tanulniuk meghatározni a fabulát, a szüzsét, levonni a következtetéseket és a szöveg tanulságát. - Bővíteni kell a tanulók magyar és általános nyelvészeti tudását, valamint tovább kell fejleszteni ismereteiket a magyar nyelvtan köréből.
Önéletrajz, napló	Ismerkedés az önéletrajz és a napló műfajával A beszéd- és íráskészség fejlesztése Az írásbeli kifejezőkészség ellenőrzése	- A tanulónak szembe kell tudniuk állítani a magyar nyelv részrendszereit a szerb nyelvrendszer megfelelő szintjeivel és jelenségeivel. - Az elsajátított magyar és szerb nyelvtani ismeretek felelevenítésével meg kell tudniuk határozni a két nyelv között fennálló hasonlóságokat és különbségeket.
Irodalom – Tél	Ismerkedés Karinthy művével Értő olvasóvá való nevelés Beszélgetés a karácsonyról	- Meg kell ismerkedniük a magyar irodalom klasszikusaival, valamint a kortárs magyar irodalom néhány művével, különös tekintettel a vajdasági magyar írókra.
Helyesírás	A helyesírással kapcsolatos ismeretek bővítése és ismétlése	- A tanulók aktív részvételével a kommunikációs gyakorlatokban fejleszteni kell mondanivalójuk helyes megfogalmazását, hogy megnyilatkozásaik rövidek, érthetőek legyenek.
A névmások	Az új nyelvtani anyag ismertetése	- Ösztönözni kell a diákokat arra, hogy kinyilvánítsák véleményüket a feldolgozásra kerülő témákkal kapcsolatban, hogy mondjanak el egy-egy velük történt eseményt, hogy minél többet beszéljenek.
A szóképek	Ismerkedés a szóképekkel Ismerkedés a szóképekkelé	- A helyes mondathangsúly és a hanglejtés begyakorlása.
Nemzeti kultúra	Ismerkedés a nemzeti kultúra elemeivel Kreatív munka húsvét kapcsán	
Az érvelés és a vita	Az íráskészség fejlesztése, szövegalkotási munkák íratása	
Irodalom	Az írásbeli kifejezőkészség ellenőrzés és javítása	
Nyelvtan	A nyelvtani ismeretek bővítése	

8.3. ПРОГРАМИ ЗА СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.3.1. ПРЕДУЗЕТНИШТВО (1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА Однос цене и квалитета производа/услуге. Декларација производа. Уговорна обавеза за услугу. Остваривање права потрошача.	IX – VI
СВЕТ РАДА Свет занимања некад, сад и у будућности. Професионална оријентација. Професионални развој. Форма и функција CV и мотивационог писма. Концепт целоживотног учења.	
ПОКРЕНИ СЕБЕ И ДРУГЕ Покретање иницијативе. Менаџмент и лидерство.	
УЧЕНИЧКА ПРЕДУЗЕЋА Појам предузећа (привредног субјекта). Производ и/или услуга. Појам тржишта. Људски и материјални ресурси. Пословна комуникација. Основни етички принципи у пословању. Процес производње и процес пружања услуга. Цена производа или услуге. Облици промовисања производа. Продаја производа или услуге.	

8.4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.4.1. ДОПУНСКА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Правопис 2. Правопис 3. Врста речи 4. Синтагма 5. Синтагма 6. Падежи 7. Падежна синонимија 8. Реченични чланови 9. Напоредни односи 10. Стилска изражајна средства 11. Стилска изражајна средства 12. Вежбање за завршни контролни 13. Вежбање за завршни контролни	IX – VI

8.4.2. ДОПУНСКА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Sporting life 2. Food for thought 3. Celebrations 4. Home 5. Pictures and sound 6. Going places	IX – VI

8.4.3. ДОПУНСКА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Сила и кретање 2. Равнотежа тела 3. Механички рад 4. Енергија и снага	IX – VI

8.4.4. ДОПУНСКА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Питагорина теорема 2. Степен 3. Многоугао 4. Алгебарски изрази 5. Алгебарски изрази 6. Функција 7. Пропорција 8. Круг 9. Сличност	IX – VI

8.4.5. ДОПУНСКА НАСТАВА: ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Основни хемијски појмови 2. Основни хемијски појмови 3. Структура супстанце 4. Структура супстанце 5. Структура супстанце 6. Структура супстанце 7. Хомогене смеше - Раствори 8. Хемијске реакције и израчунавања 9. Хемијске реакције и израчунавања	IX – VI

8.4.6. ДОПУНСКА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Читање и разумевање текста 2. Вежбања говора 3. Писмена вежбања 4. Граматичка вежбања	IX – VI

8.5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.5.1. ДОДАТНА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Договор о раду, предлози и скицирање плана 2. Врсте речи 3. Значења и употреба падежа 4. Глаголски облици 5. Вежбе у правилном акцентовању 6. Коришћење речника да би се проверио акценат 7. Снимање говора ученика и анализа 8. Анализа реченица и синтагми 9. Анализа реченица и синтагми 10. Реченица: уочавање границе простих реченица у сложеној и њиховог зависног и независног односа 11. Реченица 12. Претварање активних реченица у пасивне и обрнуто 13. Анализа случајева у којима претварање активних реченица у пасивне није могуће 14. Конгруенција 15. Правопис (рад на припремљеном тексту) 16. Решавање тестова са претходних такмичења 17. Решавање тестова са претходних такмичења 18. Решавање тестова са претходних такмичења 19. Анализа постигнућа на такмичењу 20. Вежбе на тежим експозиторним текстовима (уочавање основних информација, извођење закључака, упоређивање информација из више дужих текстова, резимирање) 21. Вежбе на тежим експозиторним текстовима (уочавање основних информација, извођење закључака, упоређивање информација из више дужих текстова, резимирање) 22. Прављење легенди и табела 23. Језичко-стилска анализа средстава као интеграционих чинилаца интерпретације лирске песме по избору 24. Језичко-стилска анализа средстава као интеграционих чинилаца интерпретације епске песме по избору 25. Филмска и сценска уметност 26. Драмско дело - карактеристике 27. Анализа драмског књижевног дела- уочавање битних одлика 28. Одлазак у НП "Тоша Јовановић" или гледање снимка позоришне представе 29. Анализа позоришне представе 	<p>IX – VI</p>

30. Анализа савременог књижевног дела по слободном избору 31. Коришћење основне литаратуре о делима и писцима 32. Формирање властитог мишљења о књижевном делу 33. Гледање домаћег филма 34. Гледање домаћег филма 35. Анализа домаћег филма са посебним акцентом на визуелним и акустичним ефектима 36. Анализа рада	
---	--

8.5.2. ДОДАТНА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Читање и разумевање говореног и писаног текста 2. Вежбања говора 3. Писмена вежбања 4. Граматичка вежбања	IX – VI

8.5.3. ДОДАТНА НАСТАВА: ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Арабеска 2. Пропорције 3. Композиција и простор 4. Обједињавање покрета, игре и звука 5. Фотографија 6. Изложбе	IX – VI

8.5.4. ДОДАТНА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Велика географска открића 2. Мануфактура 3. Хуманизам и ренесанса 4. Реформадија 5. Положај Срба под страном влашћу 6. Револуционарна европа 7. Припрема за такмичење	IX – VI

8.5.5. ДОДАТНА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Сила и кретање 2. Равнотежа тела 3. Механички рад 4. Енергија и снага 5. Припрема за такмичење	IX – VI

8.5.6. ДОДАТНА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Упознавање ученика са радом 2. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 3. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 4. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 5. Питагора 6. Питагорина теорема 7. Питагорина теорема и њена примене 8. Питагорина теорема и њена примене 9. Полиноми 10. Полиноми - одабрани задаци 11. Полиноми - одабрани задаци 12. Одабрани задаци са разних такмичења 13. Разлика квадрата и квадрат бинома 14. Разлика квадрата и квадрат бинома 15. Елементи комбинаторике и комбинаторни задаци 16. Елементи комбинаторике и комбинаторни задаци 17. Многоугао 18. Многоугао 19. Полиноми 20. Полиноми - решавање једначина 21. Полиноми - растављање на чиниоце 22. Логички задаци 23. Логички задаци 24. Круг 25. Круг 26. Круг 27. Функција и њен график 28. Директна пропорционалност 29. Обрнута пропорционалност 30. Пропорција 31. Размера дужи. Пропорционалне дужи 32. Талесова теорема 33. Талесова теорема 34. Сличност 35. Сличност 36. Анализа рада	IX – VI

8.5.7. ДОДАТНА НАСТАВА: БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Порекло и развој људске врсте 2. Грађа људског тела 3. Репродуктивно здравље 	IX – VI

8.5.8. ДОДАТНА НАСТАВА: ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Хемија и њен значај 2. Основни хемијски појмови 3. Структура супстанце 	IX – VI

8.5.9. ДОДАТНА НАСТАВА: ТИТ – РАЧУНАРСКА ГРАФИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Покретање и радно окружење програма 2. Рачунарска графика 3. Рачунарска графика 4. Практичан рад - цртање 5. Школско такмичење 6. Рад на пројекту 7. Рад на пројекту 8. Презентација радова 9. Евалуација 	IX – VI

8.5.10. ДОДАТНА НАСТАВА: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Радно окружење програма AUDACITY 2. Основна подешавања 3. Филтери 4. Обрада једноставних аудио записа 5. Обрада једноставних аудио записа 6. Обрада комплексног аудио записа 	IX – VI

8.6. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.6.1. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИНГВИСТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада) 2. Лингвистика као наука (лингвистика и њен предмет проучавања - приближити појам лингвистике ученицима) 3. Израда плаката о језику ради популаризације ове секције 4. Израда плаката о језику Литература: Р. Бугарски, Увод у општу лингвистику 5. Социјални аспекти културе говора (личност и средина; „граматика“ друштвеног статуса; раслојавање језика) 6. Стварање и развој нашег књижевног језика 7. Рад на књижевнојезичкој норми 8. Књижевног језик и локални говори М. Радовановић-Социаллингвистика Ђ. Даничић - Рат за српски језик и правопис 9. Како се проучава локални говор нпр. Шумадијско – војвођански дијалекат 10. Формирање група и подела задатака 11. Фонетске и морфолошке особине говора (неког краја по избору ученика) 12. Проучавање говора по избору ученика 13. Прилози проучавању језика Фил. Факултет, Нови Сад, 1975. 14. Анализа прикупљеног материјала 15. Договор о даљем раду 16. Лексичке и стилске вежбе на примерима локалних говора 17. Сређивање грађе која је прикупљена 18. Истраживање језичког блага 19. Анализа података: писање стручног рада о уоченим одликама 20. Истраживања језичког блага: припрема за смотре истраживачког рада 21. Рад на сценарију за представу поводом Дана школе (предвиђено је четири часа) 22. Сређивање материјала 23. Анализа рада у овој школској години 24. Представа поводом славе Месне заједнице „Граднулица“ (предвиђено је четири часа). 	<p>IX – VI</p>

8.6.2. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ДРАМСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Формирање секције 2. Доношење плана рада за текућу школску годину 3. Проучавање текста (одломка, скеч у току Дечје недеље) 4. Основни појмови из позоришне уметности 5. Рад на тексту 6. Учешће секције на школској свечаности 7. Гледање позоришног дела 8. Проучавање одабраних текстова 9. Подела улога 10. Читалачка проба 11. Распоред проба: груписање лица, ствари на сцени... 12. Теоретско упознавање говорне уметности 13. Квиз такмичење: из историје позоришне уметности 14. Анализа рада секције у првом полугодишту 15. Учешће секције на прослави Савиндана 16. Израда и постављање комплетног декора, распоредна проба 17. Костими и маске, распоредна проба 18. Такмичење у беседништву (говору) 19. Сусрет са истакнутим глумцем или режисером 20. Слушање снимка радио-драме 21. Генерална проба 22. Проба пред наступ (хладна проба) 23. Премијера 24. Раприза 25. Представа за мештане 26. Гостовање секције у другој школи и давање представе 27. Гледање позоришног дела 28. Учешће на школској свечаности-Дан школе (31. маја) 29. Стваралачки писмени рад: писање сценског дела-приказа 30. Разматрање извештаја о раду секције. 	IX – VI

8.6.3. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Едукација чланова Новинарске секције 2. Рад на терену 3. Анализа различитих новина за децу и омладину 4. Интернет и његова примена у новинарству 5. Анализа радова и одабир за школски лист 6. Анализа рада секције 	IX – VI

8.6.4. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЕНГЛЕСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. It's September again 2. Sporting life 3. Food for thought 4. Celebrations 5. Home 6. Pictures and sound 7. Going places 8. Fashion crazy 	IX – VI

8.6.5. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ГЕОГРАФСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Договор о раду 2. Израда паноа о загађености животне средине 3. Биљке и животиње које су нестале - изумрле 4. Проблеми несташице воде - загађивање и последице 5. Балканско полуострво и Србија 6. Делиблатска пешчара (постанак простирање и особине) 7. Природене реткости Срије 8. Национални паркови Срије 9. Велике престонице Европе 10. Кондробације и мегалополиси 11. Атмосфера- особине 12. Климатске промене 13. Израда дијаграма 14. Демографски проблеми у Србији 15. Организовање квиза 16. Анализа рада. 	IX – VI

8.6.6. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Упознавање ученика са радом 2. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 3. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 4. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 5. Питагора 	IX – VI

6. Питагорина теорема 7. Питагорина теорема и њена примене 8. Питагорина теорема и њена примене 9. Полиноми 10. Полиноми - одабрани задаци 11. Полиноми - одабрани задаци 12. Одабрани задаци са разних такмичења 13. Разлика квадрата и квадрат бинома 14. Разлика квадрата и квадрат бинома 15. Елементи комбинаторике и комбинаторни задаци 16. Елементи комбинаторике и комбинаторни задаци 17. Многоугао 18. Многоугао 19. Полиноми 20. Полиноми - решавање једначина 21. Полиноми- растављање на чиниоце 22. Логички задаци 23. Логички задаци 24. Круг 25. Круг 26. Круг 27. Функција и њен график 28. Директна пропорционалност 29. Обрнута пропорционалност 30. Пропорција 31. Размера дужи. Пропорционалне дужи 32. Талесова теорема 33. Талесова теорема 34. Сличност 35. Сличност 36. Анализа рада	
--	--

8.6.7. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: БИОЛОШКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Преци данашњег човека 2. Грађа ћелије, деоба ћелије, днк 3. Кожа, заштита коже од УВ зрачења 4. Кости и мишићи, деформације скелета, везе међу костима 5. Нервни систем. Сан и одмор 6. Чулни систем 7. Таблице исхране. Жлезде са унутрашњим лучењем 8. Дисање и крвоток 9. Излучивање. Полни систем	IX – VI

8.6.10. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИНФОРМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Програм за израду презентације 2. Дизајн стране 3. Обрада текста 4. Обрада слика 5. Обрада аудио записа 6. Обрада видео записа 	IX – VI

8.6.11. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Обучавање основних елемената без лопте 2. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... 3. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играча, пресецање... 4. Игра на два гола 5. Мини рукомет 	IX – VI

8.6.12. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: КОШАРКАШКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Уигравање основних елемената без лопте 2. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... 3. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играча, пресецање... 4. Игра на два коша 5. Баскет 	IX – VI

9.7. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, ИЗЛЕТА И ПОСЕТА

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Задачи екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Садржаји екскурзије остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Планирана је реализација екскурзије:

дестинација	садржај	дана	време	реализација
Смедерево	Виминацијум, Голубачка тврђава	1	пролеће 2023.	Директор школе, Одељенске старешине

Планирана је реализација посета:

дестинација	садржај	време	реализација
Српско народно позориште, Нови Сад	представа	фебруар 2023.	Директор школе, одељенске старешине, предметни наставници
НП Фрушка Гора	Обилазак манастира	март 2023.	Директор школе, одељенске старешине, предметни наставници

9. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ И ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.1. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.1.1. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 136 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе српског језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине и савремене уметности.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - користи знање из граматике, стилистике, лексикологије, историје књижевног језика, дијалектологије; - развија позитиван односа према дијалектима (свом и другима), као и потребе да се усваја, негује и развија књижевни језик; - даље усваја ортоепске, ортографске, граматичке, лексичке и стилске норме српског језика; - развија критички односа према језику и садржини текстова из свакодневног живота; развијање осетљивости на манипулацију језиком (нарочито у виду бирократског језика и језика реклама); - формира критеријуме за самосталан избор, анализу и процену уметничких дела приступачних овом узрасту; - систематизује знања о књижевнотеоријским појмовима; - овлада расправом као обликом усменог и писаног изражавања; - обнавља и систематизује знања из свих подручја. <ul style="list-style-type: none"> – користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; 	КЊИЖЕВНОСТ	<p>ЛЕКТИРА ЛИРИКА Народна песма: Српска дјевојка Љубавне народне лирске песме (избор) Ђура Јакшић: Отаџбина Јован Јовановић Змај: Ђулићи (избор), Светли гробови Франческо Петрарка: Канционијер (LXI сонет) Десанка Максимовић: Пролетња песма или Опомена Милош Црњански: Ламент над Београдом (одломак) Васко Попа: Очију твојих да није Оскар Давичо: Србија Сергеј Јесењин: Писмо мајци Рајнер Марија Рилке: Љубавна песма Избор из савремене српске поезије ЕПИКА Народна епско-лирска песма: Женидба Милића барјактара Народне епско-лирске песме (избор) Народна песма: Почетак буне против хахија Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије и Црне Горе) Вук Стефановић Караџић: Српски рјечник (избор); О народним певачима Народна приповетка: Немушти језик или Усуд Теодосије: Житије светог Саве (одломак) Прота Матеја Ненадовић: Мемоари (одломак) Петар Петровић Његош: Горски вијенац (избор кратких одломака) Љубомир Ненадовић: Писма из Италије (одломци) Симо Матавуљ: Филипенда Лаза Лазаревић: Све ће то народ позлатити Петар Кочић: Кроз међаву Милош Црњански: Сеобе И (одломак) Иво Андрић: Мост на Жепи, избор приповедака о деци Добрица Ћосић: Деобе (одломак) Исидора Секулић: Царско достојанство језика (одломак) или есеј по избору Избор из савремене српске прозе</p> <p>ДРАМА Бранислав Нушић: Сумњиво лице Данило Киш: Ноћ и магла Вилем Шекспир: Ромео и Јулија Молијер: Грађанин племић (одломак)</p> <p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ</p>

<ul style="list-style-type: none"> – разликује основне одлике стиха и строфе – укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; – тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; – локализује књижевна дела из обавезног школског програма; – разликује етапе драмске радње; – разликује аутора књижевно уметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – разликује облике казивања (форме приповедања); – идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; – анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; – уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; – разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; – критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; 		<p>Петар Влаховић: Србија - земља, људи, живот, обичаји (избор) Миодраг Поповић: Вук Стефановић Караџић (одломци) Ева Кири: Марија Кири (одломак) Ш. Кулишић, Ж. Петровић, Н. Пантелић: Српски митолошки речник (избор) Д. Срејовић, А. Цермановић: Речник грчке и римске митологије (избор) Миле Недељковић: Годишњи обичаји у Срба (избор) Драгомир Антонић: Обичајни бонтон (избор) Јасминка Петровић: Бонтон (или одломци из овакве књиге неког другог аутора)</p> <p>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ Лирика Стилска средства: метонимија, рефрен, антитеза, асонанца и алитерација. Лирске врсте: љубавна народна лирика; љубавна народна и ауторска песма. Сонет. Епика Епско-лирске врсте: поема, балада, романса. Стев. Путопис. Мемоари. Есеј. Драма Трагедија. Трагично (појам). Протагонист и антагонист. Разрешење сукоба. Катарза. Сценски знакови. Режија. Телевизијска драма. Систематизације књижевнотеоријских појмова - Систематизација књижевних родова и врста у народној и ауторској књижевности. - Систематизација облика казивања (форми приповедања) у књижевноуметничким текстовима: нарација.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; – размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст; – разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; – одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; – уочи делове именичке синтагме; – разликује граматички и логички субјекат; – разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; – препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; – идентификује врсте зависних реченица; – исказе реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; – примени основна правила конгруенције у реченици; – доследно примени правописну норму; – разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат; 	<p>ЈЕЗИК:</p> <p>Граматика</p> <p>Правопис</p> <p>Ортоеџија</p>	<p>Српски језик међу другим словенским језицима. Дијалекти српског језика (основни подаци). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни језик. Појам нормирања. Развој српског књижевног језика: српкословенски, рускословенски, славеносрпски, Вукова реформа језика, писма и правописа, књижевни језик Срба од Вука до данас (основни подаци). Развој лексике српског језика (основни подаци). Језици националних мањина (основни подаци). Језик свакодневне комуникације - говорени и писани. Главне особине типичног говореног језика: ослањање на контекст и говорну ситуацију; функција гестова и мимике; кратке, елиптичне и недовршене реченице, емоционалност, неформалност. Синтагме - придевске, прилошке, глаголске. Зависне предикатске реченице: обележја (зависни везници, везнички спојеви и др.); врсте: изричне (изричне у ужем смислу и зависноупитне), односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене; конституентска функција у оквиру више реченице (независне или зависне) или синтагме. Интерпункција у вези са зависним реченицама. Напоредни односи међу зависним реченицама. Исказивање реченичних чланова зависном реченицом и предлошко-падежном конструкцијом. Изражавање помоћу глагола.</p> <p>Прилагођено писање имена из страних језика. Писање полусложеница. Генитивни знак. Систематизовање садржаја из правописа: употреба великог слова, интерпункција, спојено и растављено писање речи; писање скраћеница; растављање речи на крају реда.</p> <p>Проверавање правилног изговора самогласника и сугласника. Интонација просте и сложене реченице. Варирање интензитета, темпа и пауза у говору и у текстовима различитог садржаја.</p>
	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>Основни облици усменог и писменог изражавања Причање о доживљају са ефектним почетком и завршетком. Интерпретативно препричавање књижевноуметничког текста. Расправа (аргументативни текст) и пропагандни текст. Објективно и пристрасно приказивање чињеница. Рекламе као врста пропагандних текстова. Језичке особине реклама. Манипулативност реклама. Попуњавање различитих образаца. Репортажа као новинарски жанр.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; - разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; - састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; - напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; - користи технички и сугестивни опис у изражавању; - препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; - пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; - напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; - примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко); - састави текст репортажног типа (искусствени или фикционални); - правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима. 		<p>Усмена и писмена вежбања</p> <p>Вежбања у причању о доживљајима (са ефектним почетком и завршетком).</p> <p>Вежбања у интерпретативном препричавању књижевноуметничких текстова.</p> <p>Вежбе на аргументативном тексту: сажимање текста, писање резимеа, проналажење кључних речи у тексту. Разликовање става аутора од других ставова изнесених у тексту. Издвајање из текста аргумената у прилог некој тези (ставу) и аргумената против ње; извођење закључака заснованих на тексту. Давање наслова тексту и поднаслова деловима текста.</p> <p>Усмене и писане расправе на задате актуелне теме из савременог живота.</p> <p>Критички приказ нове књиге, филма, радијске, телевизијске емисије и концерта.</p> <p>Синтаксичке вежбе: изражавање помоћу зависних реченица и помоћу средстава реченичне кондензације (глаголски прилози, глаголске именице: Док се враћао кући, размишљао је о свему - Враћајући се кући...; Обрадовао их је тиме што је пристао - Обрадовао их је својим пристанком). Замена глаголима неумесно употребљених глаголских именица.</p> <p>Препознавање бирократског језика као облика манипулације људима помоћу језика (да би се прикрила информација, истакла сопствена ученост, ублажиле непријатне чињенице).</p> <p>"Превођење" са бирократског на обичан језик.</p> <p>Лексичке вежбе: прикладна употреба апстрактних речи и речи из интелектуалног речника ради прецизног и ефикасног изражавања током расправе. Употреба сликовитих речи ради ефектног изражавања у репортажи. Коришћење речника српског језика.</p>
---	--	---

9.1.2. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Наставна област	Циљеви и задаци	Исходи
INTRODUCTION	<p>Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости; - размене неколико информација у низу које се односе на радње и ситуације у садашњости; - поштују правила учтивне комуникације - разумеју једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење / давање информација личне природе; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - размене једноставније информације личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања.
PROBLEMS		<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, и догађаја у прошлости - размене неколико информација у низу о искуствима, и догађајима у прошлости; - опишу искуства и догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање способности у садашњости; - саопште своје и туђе способности у садашњости - размене неколико информација о способностима у садашњости; - опишу историјски догађај из циљне културе; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на осећања; - размене неколико повезаних информација у вези са осећањима; - искажу и образложе осећања.

THE FUTURE	Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују бића, места и предмети и дају препоруке; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на будуће радње и предвиђања; - размене неколико исказа у вези са будућим радњама и предвиђањима; - саопште будуће радње и предвиђања; - разумеју једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагују на њих;- изразе допадање и недопадање уз једноставније образложење; - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагују на њих; - изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење.
RISKS		<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање бића, предмета и места; - опишу догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у Смислену целину; - размене неколико информација у низу о карактеристикама бића, предмета и места; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење; - разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање могућности и хипотетичких ситуација; - размене неколико информација у низу о могућностима и хипотетичким ситуацијама
CAN I ASK...?		<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на осећања; - размене неколико повезаних информација у вези са осећањима; - исказе и образложе осећања;- разумеју једноставније текстове који се односе на могућности; - размене неколико информација које се односе на могућности; - разумеју једноставније текстове који се односе на способности, обавезе, предлоге и савете, и реагује на њих; - размене неколико информација које се односе на способности, обавезе, предлоге и савете; - разумеју једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагују на њих; - размене једноставније информације које се односе на дозволе, забране,упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту.
BUYING AND SELLING		<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему;- разумеју краће нивове исказа који се односе на количине и цене; - размене информације у вези са количинама ценама;- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на изражавање мишљења и давање препорука; - размене информације које се односе на изражавање мишљења и давање препорука; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - размене информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - повежу у неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања.
PROTESTS		<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис појава и догађаја;- размене информације које се односе на опис појава и догађаја;- повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују појаве догађаја;- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на прошлост; размене неколико информација у низу о догађајима у прошлости; - опишу догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; - разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења, планова и намера; - саопште своја и туђа мишљења, планове и намере; - разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање могућности и хипотетичких ситуација; - размене неколико информација у низу о могућностима и хипотетичким ситуацијама.

**9.1.3. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 34 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Циљ наставе ликовне културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје

мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да подстиче и развија ученичко

стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученици треба да се:		
- оспособе да опажају и представљају: слободне композиције, визуелне метафорике, контраста, јединства и доминанте у простору, фантастике;	СЛОБОДНО КОМПОНОВАЊЕ	Акционо сликање Ритмичко-хармонијска композиција чистог односа боје и форме Систем низања скупова тачака, линија, боја, облика волумена према одређеној схеми Слободно компоновање - вежбање
- формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена;	ВИЗУЕЛНА МЕТАФОРИКА И СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Амблем, симбол, знак, персонификација, алегорије, хералдика, боја, облик као симбол, пиктограми Визуелна метафорика - вежбање
- ликовно-визуелно описмене;	КОНТРАСТ, ЈЕДИНСТВО И ДОМИНАНТА У ПРОСТОРУ	Контраст као средство ликовног израза Јединство као основна вредност композиције Статично и динамично јединство Јединство и равнотежа Јединство израза Сродност ликовних вредности Доминанта као услов за повезивање разнородних елемената Контраст, јединство и доминанта у простору - вежбање
- развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад односно за различита занимања.	СЛОБОДНО КОМПОНОВАЊЕ И ФАНТАСТИКА	Реални облици у нереалним односима Слободно компоновање и фантастика

9.1.4. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 34 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе музичке културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају музичке културе путем обраде тема повезаних са музиком различитих епоха; развију музикалност и креативност; негују смисао за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>По завршетку разреда ученик уме да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна основне елементе музичке писмености - опише основне карактеристике: - музичких инструмената; - историјско-стилских периода; - музичких жанрова; - народног стваралаштва. <p>Ученик уме да анализира повезаност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком; - изражајности (нпр. брз темпо са живахним карактером); - структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са догађајима у драми); - облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота. - зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела; - разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора; - критички и аргументовано образлаже свој суд; - уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом). <p>Ученици умеју да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - препознају теме из познатих композиција домаћих и страних аутора; - упознају музику различитих жанрова; - буду ангажовани у свим музичким активностима и сами стварају музику; - активно учествују у припремању програма за такмичења и јавне наступе; - стечена стваралачка искуства и искуства у слушању музике користе за процену својих и других дела. 	<p>УПОЗНАВАЊЕ МУЗИКЕ РАЗЛИЧИТИХ ЕПОХА И ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>ОСНОВЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ</p> <p>СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Примењивати стечена знања о музици различитих епоха кроз музичке примере.</p> <p>Реализација наставе музичке културе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стицањем знања о музици; - певањем, свирањем и стицањем музичке писмености; - слушањем музике; - неговањем децјег музичког стваралаштва. <p>Стечена знања из музичке културе проширивати и примењивати на примерима за певање и свирање.</p> <p>Обнављање стечених знања из музичке писмености на конкретним музичким примерима (предзнаци, ознаке за динамику и темпо, нотне вредности, обрађене лествице).</p> <p>Анализа музичких елемената и карактеристика (темпо, карактер).</p> <p>Упознавање функције елемената музичке писмености и извођачких састава.</p> <p>Подстицање музичке креативности кроз импровизацију на доступним инструментима.</p> <p>Стварање децјих композиција.</p>

9.1.5 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе историје јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и развијање историјске свести и хуманистичко образовање ученика. Настава историје треба да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, као и развијању националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученици треба да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - стекну основна знања о најважнијим одликама историјског периода од друге половине XIX до краја XX века - стекну основна знања о најважнијим одликама историјског периода од друге половине XIX до краја XX века на српском и југословенском простору - стекну основна знања о историји европских и ваневропских држава у периоду од друге половине XIX до краја XX века - разумеју најзначајније политичке идеје историјског периода од друге половине XIX до краја XX века - стекну основна знања о знаменитим личностима периода од друге половине XIX до краја XX века у општој и националној историји - се упознају са културним и научнотехнолошким достигнућима на српском, југословенском, европском и ваневропском простору у периоду од друге половине XIX до краја XX века - разумеју да национална историја представља саставни део опште историје - развијају истраживачки дух и критички однос према прошлости и оспособе се да препознају различита тумачења истих историјских догађаја - разумеју узроке и последице најважнијих историјских појава у периоду од друге половине XIX до краја XX века - овладају вештином коришћења историјских карата за период од друге половине XIX до краја XX века 	СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	Промене у привреди, друштву и култури у другој половини XIX и почетком XX века. Међународни односи у другој половини XIX и почетком XX века. Велике силе и балканске земље.
	СРБИЈА, ЦРНА ГОРА И СРБИ У ХАБЗБУРШКОМ И ОСМАНСКОМ ЦАРСТВУ ОД БЕРЛИНСКОГ КОНГРЕСА ДО I СВЕТСКОГ РАТА	Србија од 1878. до 1903. године. Србија од 1903. до 1914. године. Црна Гора од 1878. до 1914. године. Срби у Хабзбуршкој монархији. Босна и Херцеговина под аустроугарском влашћу. Срби у Османском царству. Балкански ратови (узроци и поводи, супротности између балканских националних политика).
	ПРВИ СВЕТСКИ РАТ И РЕВОЛУЦИЈЕ У РУСИЈИ И ЕВРОПИ	Свет у Великом рату. Човек у рату - лично и колективно искуство (живот у позадини и на фронту; рат и култура, рат као поништавање цивилизацијских вредности). Револуције у Русији и Европи.
	СРБИЈА И ЦРНА ГОРА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ	Србија и Црна Гора у Великом рату. Искорак ка Југославији (југословенска идеја, државни програми и концепти - Нишка, Крфска, Мајска и Женевска декларација).
	СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА	Прилике у свету после Великог рата. Економске, културне и друштвене прилике. Свет између демократије и тоталитаризма. Свет на путу ка новом рату.
	ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА	Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца од 1918. до 1929. г. Југославија од 1929. до 1941. Године. Југословенски културни простор.
	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ - ТОТАЛНИ РАТ	Доминација сила осовине и преломне године 1939-1941-1943. Победа антифашистичке коалиције. Последице рата.
	ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ	Априлски рат и последице пораза. Отпор, устанак и грађански рат. Југословенско ратиште и завршна фаза рата 1943-1945. Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције.

- науче да повезују различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом - поседују свест о повезаности појава из прошлости са појавама из садашњости.	СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА	Послератни свет и његове супротности. Европске интеграције - од идеје до реализације (пад Берлинског зида - симболични крај једног поретка; Европска унија, Савет Европе...).
	ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА	Нова власт. Друштвени, економски, политички и културни развој - главни процеси и проблеми. Друштвена криза и пораз Југославије.

9.1.6. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе географије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да ученицима пружи знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије. Ослањајући се на претходно стечена знања и умења ученика, настава географије ће им омогућити разумевање основних физичко-географских одлика наше земље и упознавање сложених друштвено-економских процеса и промена, како у нашој држави, тако и на Балканском полуострву, Европи и свету као целини.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученици треба да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - одређују, повезују и схватају значај географског положаја своје земље на Балкану, у Европи и у свету; - стекну основна знања о природно-географским и друштвено-економским одликама Србије, њеним природним лепотама и културном наслеђу; - примењују стечена знања у свакодневном животу, како би са разумевањем могли да прате друштвено-географске појаве, процесе и односе на простору наше земље, на Балкану, у Европи и у свету; - познају својства географских објеката, појава и процеса у крају у коме живе и повезују појаве и процесе на регионалном и националном нивоу; - развијају способности повезивања знања из географије са знањима из 	УВОД У ПРОГРАМСКЕ САДРЖАЈЕ	Циљеви, задаци и програмски садржаји географије за осми разред основне школе.
	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА СРБИЈЕ	Географски положај, државне границе и величина Србије.
	ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	Постанак и територијални распоред главних рељефних целина. Панонски басен, Панонска низија: географски положај, простирање, подела, одлике и значај. Јужни обод Панонског басена: географски положај, простирање, подела, одлике и значај. Планински рељеф србије, географски положај, простирање, основне одлике и подела. Српско-македонска маса, географски положај, простирање, подела, одлике и значај. Динарске планине, Шарске планине, Косовска и Метохијска котлина: географски положај, простирање, подела, одлике и значај. Карпатске и Балканске планине: географски положај, простирање, подела, одлике и значај. Клима Србије Климатски елементи и фактори. Климатске области, типови климе и њихове одлике. Воде Србије Реке црноморског слива: основне одлике и економски значај. Реке јадранског и егејског слива: основне одлике и економски значај. Језера: постанак, размештај и значај. Термоминералне воде: постанак, размештај, значај и искоришћавање.

<p>сродних наставних предмета;</p> <p>- схватају потребу личног учешћа у заштити, обнови и унапређивању квалитета животне средине и значај очувања природе и природних ресурса;</p> <p>- поседују осећања социјалне припадности и привржености сопственој нацији и култури, те активно доприносе очувању и неговању националног и културног идентитета;</p> <p>- развијају међусобно уважавање, као и сарадњу и солидарност између припадника различитих социјалних, етничких и културних група и доприносе друштвеној кохезији;</p> <p>- подржавају процесе међународне интеграције наше земље;</p> <p>- користе различите изворе информација и уочавају њихову важност у географским сазнањима;</p> <p>- буду оспособљени да на терену осматрају, мере, анализирају, интервјуишу, скицирају и прикупљају податке и развијају способност исказивања географског знања речима, сликом, квантитативно, табеларно, графички и схематски;</p> <p>- овладају техникама тимског/групног рада и групног одлучивања;</p> <p>- буду оспособљени за континуирано образовање и самообразовање.</p>		<p>Земљиште: основни типови, одлике, простирање и значај.</p> <p>Биљни и животињски свет: распрострањеност и значај.</p> <p>Заштита геонаслеђа, ваздуха, воде, земљишта и биљног и животињског света.</p> <p>Заштићени природни објекти и национални паркови у Србији.</p>
	СТАНОВНИШТВО И НАСЕЉА СРБИЈЕ	<p>Становништво: број, густина насељености, природни прираштај.</p> <p>Миграције становништва: врсте, узроци и последице.</p> <p>Структура становништва: биолошка, национална, културно-образовна, социо-економска, верска.</p> <p>Народи и етничке заједнице у Србији.</p> <p>Насеља: подела, размештај и перспективе развоја.</p> <p>Београд - главни град Републике Србије.</p>
	ПРИВРЕДА СРБИЈЕ	<p>Основне одлике и подела привреде.</p> <p>Пољопривреда: природни и друштвени услови за развој, мере за унапређивање, приоритети развоја и значај.</p> <p>Гране пољопривреде (земљорадња, сточарство, лов и риболов), основне одлике и перспективе развоја.</p> <p>Шумарство: врсте шума, експлоатација и значај.</p> <p>Индустрија: основне одлике, подела и значај.</p> <p>Рударство: развој и значај рударства; налазишта руда метала и неметала.</p> <p>Тешка индустрија: црна и обојена металургија, размештај и значај.</p> <p>Енергетика: врсте и размештај извора енергије и њихов значај.</p> <p>Прерађивачка индустрија: машинска индустрија, електроиндустрија, хемијска индустрија, индустрија грађевинског материјала и неметала: размештај производње и значај.</p> <p>Лака индустрија: подела, одлике, територијални размештај и значај.</p> <p>Саобраћај: подела, саобраћајна мрежа, услови, перспективе развоја и значај.</p> <p>Трговина: унутрашња и спољна, обим и структура извоза и увоза.</p> <p>Туризам: подела и услови за развој, туристичке регије и центри, привредни значај туризма и перспективе развоја.</p>
	ЗАВИЧАЈНА ГЕОГРАФИЈА	<p>Појам завичаја, географски положај, величина и простирање у оквиру Србије.</p> <p>Природне одлике завичаја: рељеф, клима, воде, земљиште, биљни и животињски свет.</p> <p>Врсте и типови насеља.</p> <p>Становништво: број становника, густина насељености, природни прираштај, структура становништва и миграције.</p> <p>Главне привредне делатности и гране.</p> <p>Перспективе развоја.</p>
	СРБИ ВАН ГРАНИЦА СРБИЈЕ	<p>Срби у суседним државама: Босна и Херцеговина, Црна Гора, Хрватска, Словенија, Мађарска, Румунија, Бугарска, Македонија, Албанија; основне географске одлике простора у којима живе Срби.</p> <p>Срби у дијаспори: број и територијални размештај; Европа и ваневропски континенти; везе са земљом матицом.</p>
СРБИЈА У САВРЕМЕНИМ ИНТЕГРАЦИЈСКИМ ПРОЦЕСИМА	<p>Значај интеграцијских процеса у Европи и савременом свету.</p> <p>Сарадња наше земље са другим државама и међународним организацијама: политичка, економска, културно-просветна и научно-технолошка.</p> <p>Годишња систематизација наставног градива</p>	

**9.1.7. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне законе природе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик треба да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу (време, маса, температура, рад, енергија, количина наелектрисања, електрични напон и струја) од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (брзина, убрзање, сила, јачина електричног и магнетног поља ...), - уме да слаже и разлаже силу, јачину електричног поља... - разликује различите врсте кретања (транслаторно, осцилаторно, таласно) и да зна њихове карактеристике, - зна основне карактеристике звука и светлости, - зна да је брзина светлости у вакууму највећа постојећа брзина у природи, - разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи трансформацију енергије у рад и обрнуто, - примењује законе одржања (масае, енергије, 	ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	<p>Обнављање дела градива из седмог разреда које се односи на закон одржања механичке енергије. Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела. Таласно кретање (механички талас). Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина).</p> <p>Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција.</p>
	СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	<p>Светлост (основни појмови). Правoliniјско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца).</p> <p>Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкција ликова предмета.</p> <p>Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања и закон преламања светлости. Тотална рефлексија.</p> <p>Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положаја ликова код сочива. Оптички инструменти. Лула и микроскоп.</p> <p>Систематизација и обнављање градива.</p>
	ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	<p>Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајамно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон.</p> <p>Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери.</p> <p>Систематизација и обнављање градива.</p>
	ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	<p>Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (ЕМС). Мерење електричне струје и напона.</p> <p>Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Цул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника.</p> <p>Електрична струја у течностима и гасовима.</p> <p>Систематизација и обнављање градива.</p>

количине наелектрисања), - зна услове за настанак струје и Омов закон, - прави разлику између температуре и топлоте, - уме да рукује мерним инструментима, - користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.	МАГНЕТНО ПОЉЕ	Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени.
	ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово биолошко дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења.
	ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	Утицај физике на развој других природних наука, медицине и технологије.

8.1.8. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 136 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе математике у основној школи јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и математичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, као и да: оспособи ученике да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама; оспособи ученике да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима; развије мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје; оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе; представља основу за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање, доприноси развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика

ИСХОДИ По завршетку разреда ученици треба да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- умеју да решавају линеарне једначине (неједначине) и системе линеарних једначина с једном и две непознате на основу еквивалентних трансформација, као и да решења тумаче графички; - одговарајуће текстуалне задатке изразе математичким језиком и реше их користећи једначине; - уоче функционалне зависности и да их приказују на различите начине, тј. да схвате појам функције и њеног графика; - овладају појмом функције упознавањем/усвајањем линеарне функције и њених својстава, тако да могу да цртају и читају разне графике линеарне функције; - умеју да тумаче податке представљене различитим дијаграмима и табелама; - умеју да састављају табеле и цртају одговарајуће графиконе-	СЛИЧНОСТ ТРОУГЛОВА	Талесова теорема. Сличност троуглова, примена сличности на правоугли троугао.
	ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	Однос тачке и праве, тачке и равни. Елементи који одређују положај праве и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Полиедар.
	ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ	Линеарна једначина. Еквивалентност једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Еквивалентност неједначина. Решавање једноставнијих примера линеарних неједначина с једном непознатом. Примена.
	ПРИЗМА	Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа призме. Површина призме: површина праве четворостране, правилне троуглане и правилне шестостране призме. Запремина призме. Запремина призме: праве четворостране призме, правилне троуглане и правилне шестостране призме, маса тела.

<p>дијаграме разних стања, појава и процеса; умеју да израчунају медијану и да је користе;</p> <p>- схвате међусобне односе тачака, правих и равни у простору;</p> <p>- науче најбитније чињенице о пројекцијама на раван;</p> <p>- науче елементе и својства геометријских тела (призма, пирамида, ваљак, купа и лопта); умеју да цртају мреже и да израчунавају површину и запремину тела;</p> <p>- примењују знања о геометријским телима у пракси, повезујући садржаје математике и других области;</p> <p>- примењују елементе дедуктивног закључивања.</p>	ПИРАМИДА	<p>Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде; израчунавање површине четворостране, правилне тростране и правилне шестостране пирамиде.</p> <p>Запремина пирамиде. Запремина четворостране пирамиде, правилне тростране и правилне шестостране пирамиде</p>
	ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	<p>Линеарна функција ($y = ax + b$). График линеарне функције; нула функције. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција.</p>
	ГРАФИЧКО ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОДАТАКА	<p>Представљање зависних величина табеларно и у координатном систему. Графичко представљање статистичких података у облику дијаграма (стубичастих, кружних,...). Рачунање средње вредности и медијане. Поређење вредности узорка са средњом вредношћу.</p>
	СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	<p>Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Еквивалентност система линеарних једначина. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графички приказ решавања. Разноврсни примери примене система линеарних једначина у решавању проблема из живота, геометрије, физике и др.</p>
	ВАЉАК	<p>Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правога ваљка.</p>
	КУПА	<p>Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе.</p>
ЛОПТА	<p>Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте.</p>	

9.1.9. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе биологије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да усвајањем образовно-васпитних садржаја развијају знања, вештине и умења из области екологије и заштите животне средине, уз примену концепта одрживог развоја.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученици треба да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>- упознају појам биолошке разноврсности и њен значај за опстанак и еволуцију живота на Земљи;</p> <p>- науче и схвате нивое организације живог света у природи;</p> <p>- упознају предмет истраживања екологије и њен</p>	УВОД	<p>Биолошка и културна еволуција човека.</p> <p>Услови живота на Земљи.</p> <p>Разноврсност живог света. Биодиверзитет.</p> <p>Нивои организације живог света.</p>
	ЕКОЛОГИЈА И ЖИВОТНА СРЕДИНА	<p>Предмет истраживања, историјски развој и значај екологије.</p> <p>Животна средина - појам и компоненте.</p> <p>Животно станиште - биотоп.</p> <p>Услови живота у станишту - еколошки фактори.</p> <p>Однос организама и животне средине (адаптације, животне форме).</p>

<p>значај;</p> <ul style="list-style-type: none"> - упознају компоненте животне средине; - упознају еколошке факторе и њихов значај за живи свет; - схвате основне односе исхране и повезаност живих бића у ланцима исхране; - схвате узајамне односе живих бића и животне средине и динамику односа материје и енергије; - схвате значај еколошке равнотеже за одржавање екосистема; - упознају основне типове екосистема и животне услове у њима; - стекну знања у вези са изворима и последицама угрожавања животне средине - екосистема; - упознају глобалне последице загађивања животне средине; - упознају појам и концепцију одрживог развоја; - разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине; - упознају природне ресурсе, њихову ограниченост и значај рационалног коришћења; - изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине и допринос одрживом развоју; - развијају еколошку, здравствену и културу живљења. 		<p>Популација - основне одлике.</p> <p>Животна заједница и њена организација (еколошка ниша, просторна и временска организација).</p> <p>Екосистем - основни процеси који се одвијају у екосистему. Односи исхране. Пренос енергије и кружење супстанце (материје). Развој екосистема (сукцесије).</p> <p>Основни биом на Земљи. Биосфера.</p>
	<p>УГРОЖАВАЊЕ, ЗАШТИТА И УНАПРЕЂИВАЊЕ ЕКОСИСТЕМА</p>	<p>Разноврсност и структура екосистема (природни и антропогени).</p> <p>Екосистеми копнених вода; загађивање и могућности заштите.</p> <p>Екосистеми мора; загађивање и могућности заштите.</p> <p>Шумски екосистеми; угроженост и могућности заштите.</p> <p>Травни екосистеми; угроженост и могућности заштите.</p> <p>Антропогени екосистеми (агроекосистеми и урбани екосистеми); угроженост и могућности заштите.</p> <p>Активност: Уочавање разноврсности и структуре екосистема у непосредном окружењу.</p> <p>Угрожавање и заштита биодиверзитета.</p> <p>Категорије заштићених природних добара (национални и међународни ниво).</p> <p>Црвене књиге флоре и фауне.</p> <p>Угрожавање и заштита културних добара.</p> <p>Унапређивање животне средине - значај и могућности.</p> <p>Пројекат: Истраживање стања угрожености животне средине у непосредном окружењу.</p>
	<p>ГЛОБАЛНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p>	<p>Климатске промене. Ефекат стаклене баште.</p> <p>Оштећење озонског омотача.</p> <p>Киселе кише. Сушење шума.</p> <p>Ерозија земљишта. Ширење пустиња.</p> <p>Нестајање биљних и животињских врста.</p> <p>Пројекат: Глобалне последице загађивања животне средине (претраживање интернет страна, научних часописа ...).</p>
	<p>ЖИВОТНА СРЕДИНА И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ</p>	<p>Концепт одрживог развоја.</p> <p>Право на информисаност и учешће јавности у доношењу одлука у вези заштитне животне средине.</p> <p>Природни ресурси - одрживо коришћење.</p> <p>Енергетска ефикасност.</p> <p>Активност: Процена примене неких облика енергетске ефикасности.</p> <p>Отпад и рециклажа.</p> <p>Активност: Конкретан допринос селекцији отпада.</p> <p>Дебата на тему: Информисаност и учешће младих у заштити животиња (добробит животиња).</p>
	<p>ЖИВОТНА СРЕДИНА, ЗДРАВЉЕ И КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА</p>	<p>Право на здраву животну средину.</p> <p>Савремен начин живота и здравље (бука, брза храна, дувански дим...).</p> <p>Култура живљења (еколошка култура).</p> <p>Активност: Организација и реализација разних активности унапређивања заштите животне средине и културе живљења.</p>

9.1.10. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ХЕМИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе хемије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик треба да:		
<ul style="list-style-type: none"> - зна о заступљености неметала у природи, у елементарном виду и у једињењима; - разуме основна физичка и хемијска својства важнијих представника неметала (водоника, кисеоника, сумпора, азота и угљеника); - повезује структуру атома неметала са њиховим својствима и положајем у Периодном систему елемената; - зна која својства неметала одређују њихову практичну примену; - зна да неметали реагују са кисеоником и граде оксиде; - саставља формуле оксида неметала применом знања о валенци неметала; - зна да оксиди неметала, који реагују са водом, са њом граде киселине; - примењује знање да је валенца неметала иста у киселини и одговарајућем оксиду; - уме да докаже киселине помоћу индикатора. - зна о заступљености метала у природи, у елементарном виду и у једињењима; - разуме основна физичка својства метала; - повезује структуру атома метала са њиховим својствима и положајем у Периодном систему елемената; - разликује својства хемијски изразитих метала од технички важних метала; - зна својства метала која одређују њихову практичну примену; - зна да метали у реакцији са кисеоником граде оксиде метала; - саставља формуле оксида метала применом знања о валенци метала; - зна да оксиди метала, који реагују са водом, са њом граде хидроксиде; - зна да је валенца метала иста у хидроксиду и одговарајућем оксиду; - зна да је хидроксидна група једновалентна; - саставља формуле хидроксида на основу валенце метала; - уме да помоћу индикатора докаже базна својства раствора хидроксида; - зна да у реакцији неких метала са киселинама настаје водоник; - зна да су метали подложни корозији и поступке заштите од корозије; - зна да се легирање врши у циљу добијања материјала са својствима погодним за одређену намену. - усвоји знања о појму соли; - саставља формуле соли на основу валенце метала и валенце киселинског остатка; - саставља формуле соли на основу назива соли и обрнуто; - зна да соли могу настати у хемијским реакцијама: киселине и базе, метала и киселине, киселог оксида и базе; - уочава међусобну повезаност оксида, киселина, хидроксида и соли; - предвиђа производе реакција у којима учествују хемијски елементи и једињења која су представници одређених класа неорганских једињења; - зна о заступљености натријум-хлорида и калцијум-карбоната у природи; - зна о значају и примени важних соли. - разуме како под утицајем поларних молекула воде дисосују киселине, хидроксида и соли; - зна да киселине у води дају као позитивне јоне X^+ јоне; - зна да у воденим растворима база постоје хидроксидни јони, OH^-; - разуме да је реакција неутрализације реакција између X^+ и OH^- јона; - разуме да се доказивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора заснива на постојању одређених јона у раствору; - познаје pH-скалу и на основу pH-вредности разврстава растворе у киселе, базне и неутралне; - зна да су једињења угљеника, изузев оксида, угљене киселине и њених соли (карбоната и хидрогенкарбоната) органска једињења; - зна да су угљеникови атоми у молекулима органских једињења 	НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ НЕМЕТАЛА И КИСЕЛИНЕ	<p>Заступљеност неметала у природи и њихова основна физичка својства. Водоник, његова својства и примена. Кисеоник, његова својства и примена. Сумпор, његова својства и примена. Сумпор(IV)-оксид, сумпор (VI)-оксид, сумпорна киселина и примена. Азот, његова својства и примена. Азот(V)-оксид, азотна киселина и примена. Амонијак, његова својства и примена. Угљеник, његова својства и примена. Угљеник(II)-оксид. Угљеник(IV)-оксид, угљена киселина и примена.</p>
	МЕТАЛИ, ОКСИДИ МЕТАЛА И ХИДРОКСИДИ (БАЗЕ)	<p>Заступљеност метала у природи и њихова основна физичка својства. Калцијум. Калцијум-оксид и калцијум-хидроксид, својства и примена. Гвожђе, алуминијум, бакар - својства на којима се заснива примена ових метала. Корозија метала. Гвожђе(III)-оксид, алуминијум-оксид. Легуре које се најчешће примењују (бронза, месинг, челик, дуралуминијум, силумини).</p>
	СОЛИ	<p>Соли. Формуле и називи соли. Добијање соли. Физичка својства соли (агрегатно стање, растворљивост). Хемијске реакције соли (реакције са киселинама, базама и солима). Примена соли.</p>

<p>четворвалентни; - разуме да се угљеникови атоми могу међусобно повезивати у отворене и затворене низове (прстеневе), да веза између атома угљеника може бити једнострука, двострука и трострука, те да је то узрок многобројности органских једињења; - разуме да угљеникови атоми у молекулима органских једињења могу бити повезани и са атомима других елемената једноструком, двоструком или троструком везом. - разликује алкане, алкене и алкине на основу молекулске и структурне формуле и на основу назива; - разуме структурну изомерију; - зна физичка својства угљоводоника (растворљивост, агрегатно стање на собној температури); - зна да угљоводоници подлежу реакцији сагоревања у којој се ослобађа топлота; - разуме разлике у структури и реактивности засићених и незасићених угљоводоника, односно да двострука веза у молекулима алкена и трострука веза у молекулима алкина условљава њихова хемијска својства; - разуме основне хемијске реакције алкана (супституција), алкена и алкина (адиција); - зна да су главни природни извори угљоводоника нафта и земни гас; - зна важније деривате нафте (бензин, петролеум, дизел уље, уље за подмазивање и асфалт) и да су то мешаве једињења сличних физичких и хемијских својстава. - разуме да је функционална група део молекула који условљава физичка и хемијска својства једињења; - зна функционалну групу алкохола и како се алкохоли именују; - разуме како хидроксилна група одређује физичка и хемијска својства алкохола; - зна о добијању етанола алкохолним врењем; - разуме основна физичка и хемијска својства етанола; - зна о практичној примени алкохола (метанола, етанола, гликола и глицерола); - зна о штетном дејству етанола на људски организам (алкохолизам), и о токсичности метанола; - зна функционалну групу карбонилних једињења; - зна да оксидацијом примарних алкохола настају алдехиди, а секундарних алкохола кетони; - зна о практичној примени карбонилних једињења (метанала и пропанола); - зна функционалну групу карбоксилних киселина и како се карбоксилне киселине именују; - разуме како карбоксилна група одређује физичка и хемијска својства карбоксилних киселина; - зна да оксидацијом етанола може настати етанска киселина; - зна о практичној примени карбоксилних киселина; - зна које се карбоксилне киселине називају масне киселине; - зна да у реакцији алкохола и карбоксилних киселина настају естри и како се настали естри именују; - разуме физичка својства естара. - зна шта су масти и уља и њихова физичка својства; - препознаје формуле триацилглицерола као главних састојака масти и уља; - разуме основна хемијска својства масти и уља (реакције хидрогенизације и сапонификације); - зна да се детерџенти по хемијском саставу и својствима разликују од сапуна, али да је принцип уклањања нечистоћа исти; - зна о значају и улози масти и уља у живим бићима; - зна шта су угљени хидрати и о њиховом значају и улози у живим бићима; - разуме физичка својства угљених хидрата; - разликује према сложености моносахариде, дисахариде и полисахариде и зна да хидролизом дисахарида и потпуном хидролизом полисахарида настају моносахариди; - разликује сахарозу од инвертног шећера; - зна да молекули аминокиселина садрже карбоксилну и аминокиселинску групу; - зна да су протеини природни полимери протеинских аминокиселина; - зна да се есенцијалне аминокиселине морају уносити храном; - зна о значају и улози протеина у живим бићима; - наводи животне намирнице богате мастима и уљима, угљеним хидратима и протеинима; - зна да се неки витамини растварају у води, а неки у мастима, што је условљено њиховом хемијском структуром; - зна о значају и улози витамина у људском организму. - зна о значају безбедног поступања са супстанцама и значају правилног складиштења; - зна о загађивачима (неорганским и органским супстанцама) ваздуха, воде и земљишта и мерама заштите.</p>	<p>ЕЛЕКТРОЛИТИЧКА ДИСОЦИЈАЦИЈА КИСЕЛИНА, ХИДРОКСИДА И СОЛИ</p>	<p>Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли. Мера киселости раствора - pH-скала.</p>
	<p>УВОД У ОРГАНСКУ ХЕМИЈУ</p>	<p>Својства атома угљеника. Многобројност органских једињења. Општа својства органских једињења, разлике у односу на неорганска једињења.</p>
	<p>УГЉОВОДОНИЦИ</p>	<p>Елементарни састав, подела и физичка својства угљоводоника. Засићени угљоводоници (алкани) и незасићени угљоводоници (алкени и алкини). Хемијска својства угљоводоника (сагоревање, супституција, адиција). Ароматични угљоводоници. Бензен. Нафта и земни гас - извори угљеникових једињења и енергије. Полимери.</p>
	<p>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ</p>	<p>Алкохоли. Карбоксилне киселине. Масне киселине. Естри.</p>
	<p>БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА</p>	<p>Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глюкоза и фруктоза), дисахариди (сахароза), полисахариди (скроб и целулоза). Аминокиселине. Протеини. Витамини.</p>
	<p>ХЕМИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p>	<p>Загађивачи ваздуха, воде и земљишта. Мере заштите</p>

**9.1.11. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу; - анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; - образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; - повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима; 	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<p>Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику. Електрична инсталација - опасност и мере заштите. Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност. Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним; - разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; - користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе; 	САОБРАЋАЈ	<p>Саобраћајна средства на електропогон - врсте и карактеристике. Хибридна возила. Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. Основи телекомуникација.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - класификује компоненте ИКТ уређаја; - процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; - црта електричне шеме правилно користећи симболе; - користи софтвере за симулацију рада електричних кола; 	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<p>Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ. Основни симболи у електротехници. Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола. Израда и управљање електромеханичким моделом.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса; - објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; - анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; - разликује елементе кућне електричне инсталације; - повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; - користи мултиметар; - анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; - класификује електронске компоненте на основу намене; - аргументује значај рециклаже електронских компоненти; 	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	<p>Електроенергетски систем. Производња, трансформација и пренос електричне енергије. Обновљиви извори електричне енергије. Електроинсталациони материјал и прибор. Кућне електричне инсталације. Састављање електричних кола Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром. Електричне машине. Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству. Основни електронике. Рециклажа електронских компоненти.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; - креира документацију, развије и представи бизнис план производа; - састави производ према осмишљеном решењу; - састави и управља једноставним школским роботом уз примену вештачке интелигенције; - представи решење готовог производа/модела; - процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта. 	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	<p>Моделовање електричних машина и уређаја. Огледи са електропанелима. Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара. Израда и коришћење једноставног школског робота управљаним вештачком интелигенцијом. Рад на пројекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> - израда производа/модела; - управљање моделом; - представљање производа/модела.
--	--------------------------------------	--

9.1.12. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 34 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - унесе и мења податке у табели; - разликује типове података у ћелијама табеле; - сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; - користи формуле за израчунавање статистика; - графички представи податке на одговарајући начин; - примени основне функције формирања табеле, сачува је у пдф формату; - приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа; - наведе потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце; - повеже ризик на интернету и кршења права деце; - објасни појам „отворени подаци“; - објасни појам вештачке интелигенције својим речима; - наведе примере коришћења вештачке интелигенције у свакодневном животу; - објасни утицај вештачке интелигенције на живот човека; - успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци; - унесе серију (низ) података; - изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте,...); 	ИКТ	<p>Радно окружење програма за табеларне прорачуне. Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....). Формуле и функције. Примена формула за израчунавање статистика. Сортирање и филтрирање података. Графичко представљање података. Формирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу. Рачунарство у облаку - дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари).</p>
	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<p>Заштита личних података. Права детета у дигиталном добу Отворени подаци. Појам и примена вештачке интелигенције Садашњост и будућност вештачке интелигенције – етичка питања</p>
	РАЧУНАРСТВО	<p>Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података... Унос података у једнодимензионе низове. Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање). Графичко представљање низова података. Унос и представљање табеларно записаних података. Анализе табеларно записаних података. Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање,...).</p>

<ul style="list-style-type: none"> - графички представи низове података (у облику линијског, стубичастиг или секторског дијаграма); - унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их; - изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање,...); - сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; - сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; - самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; - креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; - поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. 	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ	<p>Онлајн упитник (креирање - типови питања, дељење - нивои приступа и безбедност). Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). Отворени подаци. Инфографик. Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја). Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.</p>
--	-----------------------------	---

**9.1.13. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
(3 ЧАСА НЕДЕЉНО / 102 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
<ul style="list-style-type: none"> - одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању; - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама; - упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима; - примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама; - примени атлетске дисциплине у складу са правилима; - развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике; - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Истрајно трчање Спринтерско трчање. Штафетно трчање Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис (леђна техника). Бацање "вортекс-а". Четворбој
		Спортска гимнастика	Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда

<ul style="list-style-type: none"> - примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности; - изведе елементе усвојених тимских и спортских игара; - примени основна правила тимских и спортских игара; - користи усвојене елементе технике у спортским играма; - примени основне тактичке елементе; - учествује на унутар одељенским такмичењима; - изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло; - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу; - плива техником краула и леђног краула и прсном техником; - преплива најмање 50м; - процени своје способности и вештине у води; - скочи у воду на ноге и на главу; - рони у дужину у складу са својим могућностима; - поштује правила понашања у води, и око водене средине; - уочи ризичне ситуације у води и око ње; - вреднује утицај примењених вежби на организам; - одреди ниво сопствене дневне физичке активности; - користи вежбе ради побољшања својих физичких способности; - предвиди елиминише последице недовољне физичке активности; - примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; - примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; 			<p>Проширени садржаји: На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби</p>
		<p>Тимске и спортске игре</p>	<p>Футсал: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила Рукомет: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Кошарка: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Одбојка: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Активност по избору</p>
		<p>Плес и ритмика</p>	<p>Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Народно коло "Моравац". Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер.</p>
		<p>Пливање и Ватерполо</p>	<p>Пливање Техника крауле, леђног краула и прсног пливања. Одржавање на води на разне начине и самопомоћ. Роњење у дужину 10-15м. Скокови на ноге и главу. Мешовито пливање. Игре у води. Помоћ другима у води Ватерполо Пливање са лоптом. Хватање и додавање.</p>
		<p>Полигони</p>	<p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. Полигон са препрекама</p>

<ul style="list-style-type: none"> - решава конфликте на друштвено прихватљив начин; - користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; - прихвати победу и пораз; - процени вредност различитих спортова без обзира на лично интересовање; 			
<ul style="list-style-type: none"> - примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; - вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; - подстиче породицу на редовно вежбање; - повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; - планира дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; - разликује здраве од нездравих облика исхране; - правилно користи додатке исхрани; - примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; - чува животну средину током вежбања; - анализира штетне последице конзумирања дувана, алкохола, штетних енергетских напитака и психоактивних супстанци. 	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Физичко вежбање и спорт	<p>Подела моторичких способности. Функција срчано-дисајног система. Основна правила и тактика спортских игара. Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама. Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању. Превенција насиља у физичком васпитању и спорту. Решавање спорних ситуација. Коришћење писаних и електронских извора информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и другим занимањима. Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација).</p>
		Здравствено васпитање	<p>Утицај различитих вежбања на кардио-респираторни систем, скелетно-мишићни и организам уопште. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај правилне исхране. Енергетски напаци и њихова штетност. Прва помоћ након површинских повреда, уганућа у прелома. Значај вежбања у природи. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци. Правилно конзумирање додатака исхрани. Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања</p>

9.2. ПРОГРАМИ ЗА ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.2.1 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 34 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православног поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.

ТЕМЕ	ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Учење о личности на основу православне триадологије.	Задаци наставе православног катихизиса јесу да код ученика:	34	IX X
Разлика између природе и личности у Богу.	– развије способност уочавања да су грех и зло у свету последица погрешног изражавања човекове слободе;		X
Онтолошке последице православне триадологије по човека и створени свет (личност као носилац постојања природе).	– развије способност уочавања да Бог поштује човекову слободу, али да не одустаје да свет доведе у вечно постојање;		XI XII
Човек као личност (личност као заједница).	– изгради свест о томе да Бог воли човека и свет и да их никад не напушта, али вечни живот зависи и од слободе човека и његове заједнице с Богом;		I
Сједињење тварне и нетварне природе у једној личности Христовој (Халкидонски, Четврти Васељенски. сабор и његове одлуке).	– развије способност спознавања да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет, а то је да се свет сједини с Њим		I II
Обожење створене природе у Христовој личности (личност као носилац постојања природе може имати више природа у себи).	– развије способност уочавања да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет, а то је да се свет сједини с Њим		III
Црква као Тело Христово (литургијска пројава Цркве).	– развије способност уочавања сличности у структури старозаветне и новозаветне цркве.		IV
Будуће Царство Божије као узрок Цркве (последњи догађај Царства Божијег даје истинитост историјским догађајима).			V
Светост и Царство Божије у православној иконографији.			VI

**9.2.2. ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 34 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Циљ предмета је да ученици стекну знања, формирају ставове, развију вештине и усвоје вредности које су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву.

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I УВОД	- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе грађанског васпитања сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе грађанског васпитања буду у пуној мери реализовани;	2	IX - VI
II ДЕЦА У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	- разумевање концепта универзалности права детета;	18	
III МЕДИЈИ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ	- стицање знања о узроцима различитог степена остварености права детета у савременом свету;	11	
IV ЗАВРШНИ ДЕО	- подстицање развоја критичког односа према појавама злоупотребе права детета;	3	
	- упознавање са неопходним условима за остваривање најбољег интереса детета;		
	- упознавање са местом, улогом и значајем међународних организација које се у свом раду баве унапређивањем положаја деце;		
	- упознавање са националним законодавним оквиром чији је циљ заштита интереса деце;		
	- разумевање места, улоге и одговорности државе, друштва, породице и детета у унапређивању положаја деце у једном друштву;		
	- идентификовање особина, знања и вештина код деце које су значајне за њихову активну улогу у унапређивању положаја деце у друштву;		
	- разумевање улоге и значаја медија у савременом друштву;		
	- унапређивање вештина критичког разматрања информација добијених преко различитих медија.		

9.2.3 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе страног језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења страног језика.

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи
1.Школа	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	- Разумевање говора - на крају осмог разреда, ученик треба да: - препознаје, интонације које исказују различита емотивна стања и имплицитне намере саговорника; Разуме, поред оних израза које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад, и једноставна објашњења непознатих речи помоћу познатог и већ активно усвојеног вокабулара; Разуме дијалоге и монолошка излагања до једног минута, исказане природним темпом од стране наставника, других ученика и преко звучног материјала,а који углавном садрже претходно обрађену језичку грађу; Разуме саговорника у телефонском разговору, у оквиру раније обрађених говорних чинова; Разуме песме везане за обрађену тематику и рефрене актуелних песама примерених учениковом узрасту и укусу.
2.Породица и свакодневно окружење		- Усмено изражавање и интеракција – ученик треба да: савлада изговор гласова; Правилно репродукује основне интонацијске схеме; Спонтано користи устаљене изразе учтивости и оне који се тичу најчешћих ситуација на часу; Поставља питања предвиђена Програмом, а која се односе на садржај обрађеног дијалога или наративног текста, на свакодневне ситуације, на догађаје из прошлости, на намере саговорника или на предмет његовог интересовања; Ступи у једноставни разговор телефоном; Монолошки, без претходне припреме, у неколико реченица, исказе мишљење о низу питања; У неколико реченица исприча лични доживљај у прошлости, уз давање појединости о ситуацији, месту и главним актерима; У неколико кратких реченица исприча садржај дијалога или наративног текста;
3.Свакодневни живот и географија		- Разумевање писаног текста – ученик треба да: даље савладава технике читања; Савладава правила читања, као и најзначајније неправилности; Разуме обавештења и упозорења на јавним местима; Разуме, елементе нечије биографије, односно <i>curriculum vitae</i> ; Разуме, глобално и селективно, разноврсне садржаје неформалног писма; Разуме, глобално и селективно, садржај непознатог текста који се састоји од углавном познате језичке грађе; Разуме логичке односе између реченица и дужих целина; Разуме глобално садржај непознатог текста који садржи и изванредан број непознатих речи.
4.Становање		
5.Здравље		

6.Писмени задаци		<p>- Писмено изражавање – ученик треба да: савлада основна правила ортографије и карактеристичне изузетке; Пише свој <i>curriculum vitae</i> (формуларског типа); Пише кратке саставе, посебно оне у којима се приповедају догађаји у прошлости, уз давање појединости о ситуацији, месту и главним актерима; Пише краће целине на основу датих елемената, визуелног или звучног подстицаја и исказе своје мишљење о теми; Пише електронске поруке и краћа неформална писма разноврсног садржаја; Преприча и преформулише садржај дијалога или текста уз издвајање битних елемената и поштовање логичких односа између делова текста.</p>
------------------	--	---

**9.2.4 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ
(MAGYAR NYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMÉVEL)
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Тémakör Naziv teme	Oktatási és nevelési feladatok Nastavni cilj i zadaci	Operatív feladatok Operativni zadaci (ishodi)
Kommunikáció	Az érdeklődés felkeltése A kommunikáció serkentése A szövegértés fejlesztése A helyes stílusra való nevelés	- Tovább kell fejleszteni a tanulók kommunikatív képességeit a beszédértést és a konkrét szituációkhoz mért megfelelő beszédreakciót.
Az elbeszélés és a novella	Az elbeszélés és a novella közötti különbség ismertetése Szövegértésre való nevelés Kommunikáció-fejlesztés	- Gyakorolni kell a tagolt, érthető beszédet, a szupraszegmentális elemek helyes használatát
A mellérendelő összetett mondat	Az új nyelvtani ismeretek elsajátítása	- Tovább kell bővíteni a diákok aktív és passzív szókincsét
Publicisztikai és értekező prózai írásműfajok	Ismerkedés a publicisztikai és az értekező prózai műfajokkal A beszédképesség fejlesztése Az írásbeli kifejezőképesség ellenőrzése	- A diákoknak meg kell tanulniuk meghatározni a szöveg lényegét és a kulcsszavakat. - Tovább kell fejleszteni a tanulók ismeretét a magyar nyelvtan köréből.
Irodalom – Tél	A vers szövegének tanulása és a szavalás Begyakorlása, a rímképletek esztétikai hatása Beszélgetés a karácsonyról	- A tanulóknak szembe kell tudniuk állítani a magyar nyelv részrendszereit a szerb nyelvrendszer megfelelő szintjeivel és jelenségeivel.
Általános nyelvészet és helyesírás	A helyesírással kapcsolatos ismeretek bővítése és ismétlése Ismerkedés az általános nyelvészeti anyaggal	- Az elsajátított magyar és szerb nyelvtani ismereteik felelevenítésével meg kell tudniuk határozni a két nyelv között fennálló hasonlóságokat és különbségeket.
Az alárendelő összetett mondat	Az alárendelő összetett mondatok és a többszörösen összetett mondatok ismertetése és begyakorlása	- Meg kell ismerkedniük a magyar irodalom klasszikusainak néhány alkotásával, valamint a kortárs magyar irodalom néhány művével, különös
Nemzeti kultúra	Ismerkedés a magyar történelem kiemelkedő	

	eseményeivel és személyiségeivel A magyar történelemmel való ismerkedés	tekintettel a vajdasági magyar írókra. - A tanulók aktív részvételével a kommunikációs gyakorlatokban fejleszteni kell mondanivalójuk helyes megfogalmazását, és hogy néhány mondatban összegezni tudják a szöveg rezüméjét. - Ösztönözni kell a diákokat arra, hogy kinyilvánítsák véleményüket a feldolgozásra kerülő témákkal kapcsolatban. - Rövid hírek és tudósítások alkotása.
Irodalom	Ismerkedés a magyar történelem jeles eseményeivel kapcsolatos versekkel	
Nemzeti kultúra	A magyar művelődéstörténeti egyediségek ismertetése	
Kommunikáció	Az írásbeli kifejezőképesség ellenőrzés és javítása	
Gion Nándor munkássága	Olvasásra való nevelés Beszélgetés a jövőképről	

9.3. ПРОГРАМИ ЗА СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.3.1. УМЕТНОСТ

(1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 34 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p>ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА Визуелна уметност народа Аустралије и Новог Зеланда (сликарство аустралијских Аборицина, традиционална тетоважа Маора) Уметност америчких народа (тотеми, керамика, ћилими, корпе) Култура древне Индије, Кине и Јапана (градови, храмови, одећа, писмо) Уметност народа Африке (маске и штитови) Словенска традиција (митологија, симболика и орнаментика)</p> <p>ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ Културно наслеђе (значај и улога) Традиционална музичка уметност Балкана (основне карактеристике у односу на ентитет и међусобни утицаји, сличности и разлике) Традиционална музика Србије (певање, свирање, обичаји, обреди, ношња, кола...) Начини очувања културног наслеђа</p> <p>МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА Савремене технологије и музика. Маркетинг у музици. Примењена музичка уметност. Музичка критика и интервју.</p>	IX – VI

9.4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.4.1. ДОПУНСКА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Развој српског језика 2. Правопис 3. Акцент 4. Синтагма 5. Зависне реченице 6. Функционални стилови 7. Писано изражавање (приказ, сажетак) 8. Правопис 9. Глаголски облици 10. Падежи 11. Књижевни род и врста 12. Стилске фигуре 13. Књижевна дела и писци	IX – VI

9.4.2. ДОПУНСКА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Our teenager years 2. Romance 3. Saving the animal world 4. City life 5. Summer's coming	IX – VI

9.4.3. ДОПУНСКА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Осцилаторно и таласно кретање 2. Светлосне појаве 3. Електрично поље 4. Електрична струја 5. Магнетно поље	IX – VI

9.4.4. ДОПУНСКА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Сличност 2. Тачка, права, раван 3. Једначине 4. Неједначине 5. Призма 6. Пирамида 7. Функције 8. Системи линеарних једначина 9. Ваљак 10. Купа и лопта	IX – VI

9.4.5. ДОПУНСКА НАСТАВА: ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Неметали, оксиди неметала, киселине 2. Метали, оксиди метала, хидроксида (базе) 3. Соли 4. Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли 5. Угљоводоници	IX – VI

9.4.6. ДОПУНСКА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Читање и разумевање текста 2. Вежбања говора 3. Писмена вежбања 4. Граматичка вежбања	IX – VI

9.5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.5.1. ДОДАТНА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Our teenager years 2. Romance 3. Past and present 4. Imagine a world without it 5. Saving the animal world 6. City life 7. New worlds 8. Summer's coming 	IX – VI

9.5.2. ДОДАТНА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Читање и разумевање текста 2. Вежбања говора 3. Писмена вежбања 4. Граматичка вежбања 	IX – VI

9.5.3. ДОДАТНА НАСТАВА: ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Слободно компоновање 2. Визуелна метафорика и споразумевање 3. Јединство и доминанта у простору 4. Слободно компоновање и фантастика 5. Конкурси 6. Изложбе 	IX – VI

9.5.4. ДОДАТНА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Светлосне појаве 2. Електрично поље 3. Електрична струја 4. Магнетно поље 5. Елементи атомске и нуклеарне физике 6. Физика и савремени свет 	IX – VI

9.5.5. ДОДАТНА НАСТАВА: ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Израчунавања у хемији 2. Неметали, оксиди неметала, киселине 3. Метали, оксиди метала, хидроксида (базе) 4. Соли 5. Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли 6. Угљоводоници 	IX – VI

9.5.6. ДОДАТНА НАСТАВА: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА
РАЧУНАРСКА ГРАФИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Покретање и радно окружење програма 2. Рачунарска графика 3. Рачунарска графика 4. Практичан рад -цртање 5. Школско такмичење 6. Рад на пројекту 7. Рад на пројекту 8. Презентација радова 9. Евалуација 	IX – VI

9.5.7. ДОДАТНА НАСТАВА: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА ГРАФИЧКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Значај и коришћење пресека 2. Решавање проблемских задатака из непотпуне ортогоналне пројекције (сналажење у простору) 3. Решавање проблемских задатака из непотпуне ортогоналне пројекције (сналажење у простору) 4. Решавање проблемских задатака из непотпуне ортогоналне пројекције (сналажење у простору) 5. Решавање проблемских задатака из непотпуне ортогоналне пројекције (сналажење у простору) 6. Израда предмета у просторној пројекцији (изометрији) и дизајн (бицикл, ауто, даска за једрење, лопта,...). 7. Израда предмета у просторној пројекцији (изометрији) и дизајн (бицикл, ауто, даска за једрење, лопта,...). 8. Школско такмичење 9. Анализа рада 	IX – VI

9.5.8. ДОДАТНА НАСТАВА: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Табеларни прорачуни 2. Изборни модули 3. Израда самосталног пројекта 4. Школско такмичење 5. Рад на пројекту 	IX – VI

9.6. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА ПО ОБЛАСТИМА У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.6.1. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ДРАМСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Формирање секције 2. Доношење плана рада за текућу школску годину 3. Проучавање текста (одломка, скеч - за пријем првака у току Дечје недеље) 4. Основни појмови из позоришне уметности 5. Рад на тексту 6. Учешће секције на школској свечаности 7. Гледање позоришног дела 8. Проучавање одабраних текстова 9. Подела улога 10. Читалачка проба (рад за столом) 11. Читалачка проба - дикција, нивои читања, акценат... 12. Читалачка проба - вежбе слушања 13. Распоред проба: груписање лица, ствари на сцени 14. Теоретско упознавање говорне уметности: из историје позоришта и драме 15. Квиз такмичење: из историје позоришне уметности код нас и у свету 16. Анализа рада секције у првом полугодишту 17. Учешће секције на прослави Савиндана 18. Израда и постављање комплетног декора, распоредна проба 19. Костими и маске, распоредна проба 20. Припрема за такмичење у беседништву (говору) 21. Такмичење у беседништву 22. Сусрет са истакнутим глумцем или режисером 23. Слушање снимка радио-драме 24. Генерална проба 25. Проба пред наступ (хладна проба) 26. Премијера 27. Реприза 28. Представа за мештане 29. Гостовање секције у другој школи и давање представе 30. Гледање позоришног дела 31. Учешће на школској свечаности - Дан школе (31. маја) 32. Стваралачки писмени рад: писање сценског дела 33. Разматрање извештаја о раду секције. 	IX – VI

9.6.2. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Посета музеју и галеријама 2. Учествовање у радионицама у институцијама културе 3. Праћење и учешће на ликовним конкурсима 4. Поставке и изложбе у школи 5. Естетско уређење простора у школи 6. Сарадња са локалном заједницом 	IX – VI

9.6.3. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Посета музеју 2. Припрема паноа посвећеног Миланском едикту 3. Сазнао сам нешто ново о познатој историској личности 4. Мој град и мој крај у прошлости 5. Свети Сава и његова улога у историји и култури 6. Холокауст 7. Приказ историског периода по избору 8. Свакодневни живот у прошлости 9. Велики или Први светски рат 	IX – VI

9.6.4. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Тачка, права, раван 2. Једначине и неједначине 3. Призма и пирамида 4. Функције 5. Системи линеарних једначина 6. Ваљак, купа, лопта 	IX – VI

9.6.5. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: АРХИТЕКТОНСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. СТАРИ ВЕК 2. Грчка - атински Акропољ 3. Египат - пирамиде у Гизи 4. Италија - Форум римски 5. СРЕДЊИ ВЕК 6. Италија - Криви торањ у Пизи 7. Индија - Таџ Махал 8. Италија - црква Светог Петра у Риму 9. НОВИ ВЕК 10. Француска - Ајфелова кула 11. Шпанија - Црква Саграда Фамилија 12. САД - Њујорк (Музеј Гугенхајм) 13. СРПСКА АРХИТЕКТУРА 14. Студеница 15. Конак Кнегиње Љубице 16. Музеј савремене уметности на ушћу 17. СТАМБЕНА АРХИТЕКТУРА 18. Војвођанска кућа 19. Кућа Србије 20. Приморска кућа 21. ШКОЛСКО ТАКМИЧЕЊЕ 22. ИНДИВИДУАЛНО СТАНОВАЊЕ 23. Слободностојећа кућа (град, село); 24. СМОТРЕ И ТАКМИЧЕЊА 25. СМОТРЕ И ТАКМИЧЕЊА 26. ИЗЛОЖБА РАДОВА	IX – VI

9.6.6. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: САОБРАЋАЈНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. ОСНОВНА ПРАВИЛА КРЕТАЊА ПЕШАКА Правила за прелазак пешака преко коловоза и по коловозу 2. САОБРАЋАЈНИ ЗНАКОВИ Правила поступања по саобраћајним знацима 3. САОБРАЋАЈНЕ СИТУАЦИЈЕ Безбедност кретања 4. СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ Саобраћајна полиција 5. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Елементи саобраћајног полигона	IX – VI

6. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Такмичење на нивоу школе 7. ПЕШАК, БИЦИКЛИСТА Технике кретања 8. ПРИПРЕМА ЗА ТАКМИЧЕЊЕ „Шта знаш о саобраћају“ 9. ЕВАЛУАЦИЈА РАДА Промоција рада саобраћајне секције у школи	
--	--

9.6.7. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИНФОРМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Табеларни прорачуни 2. Изборни модули 3. Израда самосталног пројекта 4. Школско такмичење 5. Рад на пројекту	IX – VI

9.6.8. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Обучавање основних елемената без лопте 2. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... 3. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играша, пресецање... 4. Игра на два гола 5. Мини рукомет	IX – VI

9.6.9. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: КОШАРКАШКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Уигравање основних елемената без лопте 2. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... 3. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играча, пресецање... 4. Игра на два коша 5. Баскет	IX – VI

9.7. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, ИЗЛЕТА И ПОСЕТА

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Садржаји екскурзије остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Планирана је реализација екскурзије:

дестинација	садржај	дана	време	реализација
Аранђеловац	Топола, Оплењак	1	пролеће 2023.	Директор школе, одељенске старешине

Планирана је реализација посета:

дестинација	садржај	време	реализација
Народно позориште, Београд	представа	март 2023.	Директор школе, одељенске старешине
Београд	Бели двор, Народни музеј, Музеј Николе Тесле	мај 2023.	Директор школе, одељенске старешине

10. НАСТАВНЕ МЕТОДЕ, ОБЛИЦИ РАДА КОЈИ ЋЕ СЕ КОРИСТИТИ У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМА ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА

- Фронтални облик рада (вербално-предавачке методе)
- Партиципативне методе (поред стицања знања омогућују развој способности и вештина, а посебно доприносе развоју когнитивних процеса, захваљујући делању - практиковању одређених радњи).
- Решавање проблем - ситуација које доводе до когнитивног конфликта, погодују развоју мисаоних способности.
- Кооперативне методе учења омогућују социјалне активности на заједничким задацима, велики степен личног ангажовања и сналажење у социјалном контексту.
- Интерактивне методе (од рада у пару до тимског рада, омогућују разне облике социјалне партиципације и обогаћивање сопственог искуства кроз размену са другима).
- Амбијентално учење (омогућује најадекватнији простор за упознавање света око нас. Променљивост амбијента обезбеђује сагледавање исте ствари са различитих аспеката у различитим околностима и различитим појавним формама).
- Игра (као најживотнија ситуација, и деци на овом узрасту најпримеренија активност, изузетно је погодна, ненаметљива форма учења).

За реализацију појединих садржаја из програма поред наставног процеса и осталих активности у школи могу се користити: организоване посете, шетње, излети, настава у природи, осмишљене екскурзије.

Поред коришћења званично одобрених уџбеничких комплеката за први разред, учитељима се препоручује и коришћење шире литературе и осталих извора информација (штампаних, аудио-визуелних и електронских медија, посебно аутентичних природних и друштвених извора).

11. АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА ПРИЛИКОМ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

- Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика);
- Описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања;
- Процењивање - самостално одмеравање;
- Груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања;
- Праћење - континуирано посматрање ради запажања промена;

- Бележење - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања;
- Практиковање - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду;
- Експериментисање - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик;
- Истраживање - испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа;
- Сакупљање - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења;
- Стварање - креативна продукција;
- Играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре;
- Активности у оквиру мини пројекта - осмишљавање и реализација.

12. ОСТАЛИ ПРОГРАМИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

12.1. ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ

Као непосредни организатор, педагошки и административни руководилац, одељенски старешина обавезан је да обједињује и координира делатност већег броја чинилаца васпитног рада у једном одељењу: ученика, наставника, родитеља.

Одељењски старешина обавља следеће послове: Кординира и усклађује рад наставника који обављају образовно-васпитни рад и програм у одељењу; Развија и негује моралне особине, ставове и уверења ученика; Остварује стални увид у рад и напредовање ученика; Сарађује са предметним наставницима, стручном службом и родитељима; Сазива родитељске састанке, припрема и одржава родитељске састанке, организује индивидуалне разговоре са родитељима и ученицима; Стара се о редовном извођењу наставе у одељењу и оцењивању ученика у складу са Правилником; Води рачуна о редовном похађању наставе од стране ученика одељења и благовременом правдању изостанака од стране родитеља; Предлаже и реализује програм васпитног рада са ученицима уз учешће родитеља или старатеља ученика; Формира културно-хигијенске и здравствене навике ученика; Континуирано води школску одељењску документацију; Предлаже програм рада одељењског већа и одељењског старешине.

Планови рада одељењских старешина су саставни део Годишњег програма рада школе и налазе се у дневницима рада одељења. На часовима одељенског старешине, уз корелацију обавезних и изборних предмета, као и сарадњом са здравственим и рекреативним установама, реализоваће се следећи наставни садржаји: Хигијена и здравље; Исхрана; Болести зависности; Значај заштите и очувања природе и животне средине; Дечија права; Развијање радних навика; Односи унутар друштвене заједнице.

Програм рада одељењског старешине у одељењским заједницама

5.разред	Безбедност ученика у школи; Владање ученика и правила лепог понашања у школи; Права и обавезе ученика; Како разумети своја и туђа осећања; Значај поверења и пажљивог односа ученика према наставницима и наставника према ученицима; Неговање атмосфере толеранције и прихватања, формирање и ангажовање вршњачких тимова по одељењима; Промовисање стила здравог живота;
6.разред	Владање ученика и правила понашања у школи; Неговање атмосфере толеранције и прихватања, формирање и ангажовање вршњачких тимова по одељењима у циљу превентивног деловања; Безбедност ученика у школи; Промовисање стила здравог живота- здравствених, естетских и моралних вредности; Промовисање трајних вредности и значаја образовања;
7.разред	Превенција насилног понашања и повећање сарадње међу ученицима; Безбедност ученика у школи; Неговање атмосфере толеранције и прихватања, формирање и ангажовање вршњачких тимова по одељењима у циљу превентивног деловања; Професионална оријентација ученика; Акција- Бирамо најбоље одељење и промовишемо успешне ученике; Јачање еколошке свести ученика; Успех и владање ученика.
8.разред	Дисциплинска и материјална одговорност ученика; Безбедност ученика у школи; Ризична понашања; Промовисање позитивних појава у друштвеној заједници; Препознавање негативних појава у друштвеној заједници; Професионална оријентација ученика; Образовни стандарди за крај обавезног образовања; Структура програма завршног испита; Успех и владање ученика.

Програм педагошко-психолошког усавршавања родитеља

(реализује одељенски старешина)

Разред	Тема
5.	1. Физичке и психолошке промене код деце у пубертету 2. Проблем преласка са разредне на предметну наставу - како помоћи детету 3. Дечја права (РПШ) 4. Толеранција (РПШ)
6.	1. Услови успешног учења 2. Ауторитет родитеља 3. Дечја права (РПШ) 4. Толеранција (РПШ)
7.	1. Ризична понашања: алкохолизам, наркоманија, пушење 2. Куда после основне школе: способности, интересовања детета, здравствено стање и успех у досадашњем школовању одређују где ће се ваше дете уписати 3. Дечја права (РПШ) 4. Толеранција (РПШ)
8.	1. Утицај родитеља на избор занимања детета 2. Дечја права (РПШ) 3. Толеранција (РПШ)

12.2. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Школа ће са својим наставницима и ученицима учествовати активно у различитим културним дешавањима која ће се реализовати у самој школи, у локалној заједници и на међународном нивоу.

Циљ ових активности је подизање опште културе ученика и наставника, али и развијање позитивних, интеркултуралних односа, промовисање различитости и толеранције. Богатство различитости повећава покретљивост, комуникацију, квалитетно интегрише ученике у своју друштвену средину и доприноси културном развоју окружења школе.

Облици културних активности биће: прославе, приредбе, сусрети, представе, изложбе, концерти, књижевне вечери такмичења, смотре, посете установама културе.

МЕСЕЦ	ОБЛИК КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	МЕСТО	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
СЕПТЕМБАР	1.ПРИРЕДБА ЗА ЂАКЕ ПРВАКЕ ПОВОДОМ ПОЧЕТКА ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ	1. СЕПТЕМБАР	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ	УЧЕНИЦИ И УЧИТЕЉИ ДРУГОГ РАЗРЕДА
	2.ДАН ЕВРОПСКЕ БАШТИНЕ	11. септембар	ШКОЛА	
	3.НОЋ ИСТРАЖИВАЧА	СЕПТЕМБАР	СРЕДЊА ПОЉОПРИВРЕДНА ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА
	4.МЕЂУНАРОДНА ИЗЛОЖБА ФОТОГРАФИЈА СИСАРА	ПОЧЕТАК СЕПТЕМБРА	САВРЕМЕНА ГАЛЕРИЈА	
	5.КРЕАТИВНА РАДИОНИЦА „МАЛИ МОДНИ ДИЗАЈНЕР“	ДРУГА НЕДЕЉА СЕПТЕМБРА	КУЛТУРНИ ЦЕНТАР	
	6.СТРИП КОЛОНИЈА(КОЛОНИЈА ОБУХВАТА И РЕВИЈУ СА ЛИКОВИМА ИЗ СТРИПОВА)	КРАЈ СЕПТЕМБРА	КУЛТУРНИ ЦЕНТАР	
ОКТОБАР	7. КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ ВЕЗАНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ДЕЧЈЕ НЕДЕЉЕ	ПОЧЕТАК ОКТОБРА	ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА
	8.ДАНИ ЗАНИМАЦИЈЕ, ФИЛМОВИ ЗА ДЕЦУ	СРЕДИНА ОКТОБРА	КУЛТУРНИ ЦЕНТАР	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА
	9.ДАН ЧИСТИХ РУКУ	15.октобар		УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА УЧИТЕЉИЦЕ

	10. ПОСЕТА НОВОСАДСКОМ ПОЗОРИШТУ И ОПЕРИ	КРАЈ ОКТОБРА	ШКОЛА СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД	УЧЕНИЦИ УЧЕНИЦИ ОД V ДО VIII РАЗРЕДА
НОВЕМБАР	11.МУЛТИКУЛТУРАЛНО ВЕЧЕ (ДРАМСКИ ПРИКАЗИ,БАЛЕТСКА ТАЧКА, КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ,КОНЦЕРТ ШКОЛСКОГ БЕНДА)	СРЕДИНА НОВЕМБРА	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА
ДЕЦЕМБАР	12.НОВОГОДИШЊИ ВАШАР 13.НОВОГОДИШЊА ЖУРКА(МАСКЕНБАЛ) 14.ПОСЕТА ОПЕРИ	КРАЈ ДЕЦЕМБРА КРАЈ ДЕЦЕМБРА КРАЈ ДЕЦЕМБРА	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД	ЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОСМИХ РАЗРЕДА
ЈАНУАР	15. ШКОЛСКА СЛАВА СВЕТИ САВА	27.ЈАНУАРА	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ Р.
ФЕБРУАР	16. ЧИТАЛАЧКА ЗНАЧКА 17.ПОСЕТА БИОСКОПУ У ЗРЕЊАНИНУ	СРЕДИНА ФЕБРУАРА КРАЈ ФЕБРУАРА	БИБЛИОТЕКА БИОСКОП	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ Р. УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ Р.
МАРТ	18.ПРИРЕДБА ПОВОДОМ ДАНА ЖЕНА 19.СВЕТСКИ ДАН ПОЗОРИШТА	ПОЧЕТАК МАРТА 27. март	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ Р. УЧЕНИЦИ
АПРИЛ	20.ПОСЕТА ПОЗОРИШТУ У НОВОМ САДУ 21.ДАН ДИЗАЈНА 22.ДАН ИГРЕ	СРЕДИНА МАРТА 27. април 29. април	ПОЗОРИШТЕ ШКОЛА ШКОЛА	УЧЕНИЦИ СЕДМОГ РАЗРЕДА УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ
МАЈ	23.„БЕЛИ ДВОР“, ПОСЕТА 24.ДАН ШКОЛЕ	СРЕДИНА МАЈА КРАЈ МАЈА	БЕОГРАД „БЕЛИ ДВОР“ ПОЗОРИШТЕ „ТОША ЈОВАНОВИЋ“	УЧЕНИЦИ ОСМИХ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО

	25. „ЕВРОПСКО СЕЛО” 26. ДАН ПИСАЊА ПИСАМА	ПРВА НЕДЕЉА МАЈА 11. мај	ГРАДСКИ ТРГ ШКОЛА	ОСМОГ РАЗРЕДА УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ
ЈУН	27. МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ „ДЕЧЈЕ СРЦЕ” 28. ШКОЛСКИ САЈАМ КЊИГА 29. ПРИРЕДБА ПОВОДОМ ЗАВРШЕТКА ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ 30. ПРОСЛАВА МАТУРСКЕ СВЕЧАНОСТИ 31. ДАН ДЕЦЕ 32. ДАН ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	ПРВА НЕДЕЉА ЈУНА ДРУГА НЕДЕЉА ЈУНА ПРВА НЕДЕЉА ЈУНА ПОЧЕТАК ЈУНА 01. јун 05. јун	ТЕМИШВАР ШКОЛСКО ДВОРИШТЕ СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР ШКОЛА ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ЧЕТВРТИХ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОСМИХ РАЗРЕДА УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ
АВГУСТ	33. ДАН МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	29. август	СВЕЧАНА САЛА МЗ	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ Р.

12.3. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Школа ће у циљу развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, реализовати заједно са другим школама недељу школског спорта два пута током школске године.

У I полугодишту недеља спорта биће у оквиру дечје недеље (прва недеља октобра).

У II полугодишту недеља школског спорта биће последње недеља маја.

Спортским такмичењима биће обухваћени сви ученици наше школе, а спортске дисциплине биће прилагођене узрасту, интересовањима и могућностима ученика.

месец	врста такмичења спортска дисциплина	узраст ученика	место реализације	носиоци активности
октобар	Понедељак -рукометна утакмица	Ученици 5 и 6. р.	Школско двориште ОШ“Ђура Јакшић“	Ученици ОШ“Ђура Јакшић“и ОШ“П.П.Његош“ и наставници физ.васпитања
	Уторак Кошаркашка утакмица	Ученици 4. разреда Ученици 5. и 6. разреда		Ученици ОШ“Ђура Јакшић“и ОШ“Јован Цвијић и наставници физ.васпитања
	Среда Кошаркашка утакмица	Ученици 5- 8 разреда	ОШ“П.П.Његош“	Ученици ОШ“Ђура Јакшић“ и ОШ“П.П.Његош“ и наставници физ.васпитања
	Четвртак Презентација корфбола Петак Полигони	Ученици 3 и 4 разреда	ОШ“Ђура Јакшић“	ОШ“Ђура Јакшић“ и ОШ“Вук Караџић“ наставници и учитељице

мај	Понедељак- рукометна утакмица Уторак - пролећни крос Среда - турнир у малом фудбалу Четвртак-турнир у одбојци Петак - такмичење у атлетским дисциплинама	Ученици 7.и 8. р. Ученици од 1 до 8 разреда Ученици 5 - 8.разреда	Школско двориште ОШ“П.П.Његош“ Карађорђево парк Школско двориште ОШ“Ђура Јакшић“ Школско двориште ОШ“Ђура Јакшић“	ученици ОШ“Ђура Јакшић“ и ОШ“П.П.Његош“ и наставници физ.васпитања ученици ОШ“Ђура Јакшић“наставници предметне и разредне наставе ученици ОШ“Ђура Јакшић“наставници предметне и разредне наставе
-----	--	---	---	--

12.4. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Програм заштите), донет је у складу са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Службени гласник РС, 46/2019- у даљем тексту Правилник о протоколу), и саставни је део Годишњег плана рада за школску 2022/23. годину.

Школа је Програмом заштите од насиља одредила мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење.

Програм је донет на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у школи, на основу специфичности школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада школе.

Овим Програмом заштите дефинисане су превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика остваривања.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ САДРЖИ

1) начине на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе (васпитне, наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, васпитна група, одељењска заједница, ученички парламент, стручни органи, тела и тимови, родитељски састанци, родитељи - индивидуално и групно, савет родитеља);

- 2) стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељењске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе;
- 5) садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;
- 6) поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 7) начине реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;
- 8) облике и садржаје рада са свом децом и ученицима, односно онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања;
- 9) начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежним органом унутрашњих послова (у даљем тексту: полиција), центром за социјални рад, здравственом службом и др.;
- 10) начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито, у односу на:
  - (1) учесталост инцидентних ситуација и број пријава;
  - (2) заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања;
  - (3) број повреда;
  - (4) учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених;
  - (5) остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања;
  - (6) број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака;
  - (7) степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе;
  - (8) друге параметре.

**ТИМ ЗА ЗАШТИТУ
ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И
ЗАНЕМАРИВАЊА**

У складу са Законом о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС, број 88/2017 и 27/2018-др.закон), Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Службени гласник РС, 30/2010), и у складу са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности ("Службени гласник РС, број 65/2018), формиран је Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања за шк. 2022/23. годину, у следећем саставу:

1. Весна Сакелшек, директор
2. Јована Милићев-Радишић, психолог
3. Бранка Јанчић, педагог
4. Срђан Борјановић, секретар
5. Игор Јакшић, наставник предметне наставе,
6. Зорица Јешић, наставник разредне наставе
7. Зорана Ракић, наставник разредне наставе,
8. Јован Ђорђевић, наставник предметне наставе
9. Иван Штефковић, наставник предметне наставе
10. Дарко Станков, наставник предметне наставе
11. Верица Пивк, наставник предметне наставе
12. Владимир Илић, наставник предметне наставе
13. Тадија Иваница, представник Ученичког парламента
14. Снежана Лазар, представник родитеља
15. Др.Николета Ковачев, Развојно саветовалиште
16. Александра Мајсторовић, Центар за социјални рад

Координатор Тима је Игор Јакшић .

Члан Тима који води евиденцију и документацију о реализацији активности је Јована Милићев Радишић, стручни сарадник, психолог.

Имена и презимена чланова Тима, са бројевима телефона налазе се на огласној табли школе и зборнице.

По потреби, у рад Тима учествују и стручњаци из различитих области, у складу са Правилником о протоколу.

ЗАДАЦИ ТИМА СУ:

- 1) припрема програма заштите;
- 2) информисање ученика, запослених и родитеља о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од Тима за заштиту
- 3) учествовање у обукама и пројектима за развијање компетенција потребних за превенцију насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) предлагање мера за превенцију и заштиту, организовање консултација и учествовање у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања
- 5) укључивање родитеља у превентивне и интервентне мере активности;
- 6) праћење и процењивање ефеката предузетих мера за заштиту ученика и давање одговарајућих предлога директору
- 7) сарадња са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите ученика
- 8) да води и чува документацију
- 9) извештавање стручних тела и органа управљања.

Програм заштите за шк. 2022/23. г. полази од досадашњег рада целог колектива на сузбијању насиља и подразумева упознатост свих запослених са појмовима о насиљу који су обухваћени Протоколом. У нашој школи постоји свест свих запослених да Тим не може сам да реализује договорене мере и активности, тако да су сви запослени у оквиру свог делокруга рада ангажовани у стварању ненасилног и подстицајног окружења за боравак и учење деце.

Кроз предложене активности обезбеђујемо стварање атмосфере поверења, сигурности и поштовања дечјих права кроз јединствено деловање свих актера. Образовно-васпитна установа је одговорна за:

- успостављање превентивног рада на заштити ученика од насиља као редовне праксе у образовно-васпитном процесу;
- непосредну укљученост вршњачких тимова и ученичких парламената у пружање подршке вршњацима при заштити од насиља и успешну реинтеграцију починилаца насиља у вршњачку заједницу;
- увођење правила понашања и реституције (ресторативног васпитања) као превентивних мера и вредности у живот заједнице, изградњу позитивне климе и конструктивне комуникације;
- успостављање вршњачке медијације и вршњачке едукације као ефикасних механизма превенције са инструментима за праћење ефикасности;
- укључивање у програме за превенцију насиља, осмишљавање програма за разне узрасте, умрежавање школа и аутора/тренера/ментора ради размене позитивних искустава и ширења мреже заштите;
- примену Посебног протокола за заштиту деце/ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- развијање подстицајне средине и укупно повећање атрактивности школе;
- систематско праћење и унапређивање нивоа безбедности, заштите и подршке ученицима.

НАСИЉЕ се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног, вербалног или невербалног понашања, која за последицу има стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце/ученика.

У насиљу је увек присутна неравнотежа моћи, која се у ситуацијама насиља злоупотребљава. Постоје различити облици насиља: **Емоционално/психолошко** насиље је врста насиља која доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета; **Социјално насиље** се односи на одвајање детета од других на основу различитости; **Физичко насиље** доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања ученика; **Дигитално насиље** представља злоупотребу информационих мрежа; **Сексуално насиље** и сексуална злоупотреба деце подразумева њихово укључивање у сексуалну активност, коју она несхватају у потпуности и за коју нису развојно дорасла.

Анализом мера које се у школи већ предузимају у превенцији насиља као и анализом физичко-техничких услова и положајем наше школе у окружењу, планиране су следеће активности:

ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

Путем превентивних мера тежимо да остваримо следеће циљеве:

- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад школе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања.
- Информисање свих укључених у живот и рад школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ
Септембар	Израда Плана рада Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Израда Извештаја о остваривању програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања и Припрема и израда предлога Програма за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања и подношење директору школе. Подношење Извештаја о остваривању програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања и Припрема и израда предлога Програма за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања, ШО, СР и УП Доношење Програма за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања (као саставног дела Годишњег плана рада школе за 2022/23. годину). Припрема Програма за превенцију дискриминаторног понашања и вређања	Тим за заштиту Директор школе Школски одбор

	угледа, части или достојанства личности Доношење Програма за превенцију дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности (као саставног дела ГП рада школе)	Тим за заштиту Школски одбор
Септембар	Упознавање свих запослених у школи, родитеља и ученика, Ученичког парламента са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним Законом, Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, подзаконским актима и општим актима школе (ради превенције насиља) Упознавање са Програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања. Упознавање са Програмом за превенцију дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности Оба Програма објављена су на огласној табли школе и на огласној табли у зборници. Упознавање са мерама ресторативне дисциплине. Упознавање сваке одељенске заједнице са правима, обавезама и одговорностима ученика према ЗОСОВ- у.	Директор ПП служба Одељењске старешине Тим за заштиту
Септембар	Укључивање што већег броја ученика у ваннаставне активности	Наставници разредне и предметне наставе
Септембар	Сарадња са локалном самоуправом у реализацији поштовања Уредбе о забрани продаје алкохола, дувана и психоактивних супстанци малолетним особама. Сарадња са ПУ Зрењанина у вези безбедне сигнализације саобраћаја и безбедног прилаза школи.	Тим за заштиту Директор
Октобар	Укључивање родитеља у активности школе Формирање и обука вршњачких тимова за борбу против насиља и других облика ризичног понашања- служећи се правилима асертивне комуникације	Одељењске старешине Координатор вршњачких тимова
Октобар	Анализа формулара и листа за пријаву насилног и других облика ризичног понашања Реализација радионица Проблем је „у оку“ посматрача - седми разреди Реализација радионице Пажљиво са речима - трећи разред Усмеравање и праћење рада вршњачких тимова: реализација психолошке радионице Пажљиво са	Одељенске Старешине

	речима , по систему вршњачке едукације, за ученике старијих разреда и четврти разред Активност у оквиру децје недеље: Радионица у одељењима млађих разреда: Шта је то насиље Израда едукативних паноа за ученике, у вези превенције насиља, ширења толеранције, другарства и позитивног односа међу ученицима	
Новембар	Упознавање родитеља са понашањем ученика у школи и са стањем безбедности ученика у школи.	Одељењске старешине ПУ Зрењанин
децембар	. Радионица Асертивне комуникације - пети и шести разреди Старији разреди – реализација радионице: <i>Болезн зависности</i> - реци не дрогама Ликовни и ли терарни радови на тему толеранције,поштовања и различитости	Одељенске старешине,ППП служба,наставник биологије и ликовне културе
Јануар Фебруар	Израда извештаја о остваривању програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања за прво полугодиште шк. 2022/23. године и достављање Извештаја директору. Извештавање Школског одбора, Савета родитеља и Ученичког парламента о извештају Тима за заштиту.	Тим за заштиту Директор
Март	Литерарни и ликовни конкурс на тему ненасиља, толеранције, поштовања различитости. Прављење паноа од стране ученика на тему насиља и дискриминације	Наст. ликовне културе, наст. српског језика и Тим за заштиту
Током године	Спровођење радионица са ученицима у циљу развијања социјалних и емоционалних вештина ученика и способности за ненасилно решавање конфликта у школи и поштовања различитости	Одељењске старешине ППП служба школе
Током године	Спровођење радионица са ученицима у циљу развоја способности препознавања насиља и реаговања на насиље и реаговања на дискриминаторно понашање	Одељењске старешине ППП служба школе
Током године	Предавања за ученике и родитеље на тему заштите од насиља,безбедности и дискриминаторног понашања	У организацији МУП-а
Током године	Дежурства наставника у складу са распоредом дежурства, редовно попуњавање књиге дежурства. Помагање помоћног особља у дежурству наставника. Дежурство ученика 7. И 8.разреда на уласку у школу	Дежурни наставници Помоћно особље Дежурни ученици
Током године	Праћење понашања свих актера образовно – васпитног рада и ученика путем видео надзора	Директор
Август	Израда Извештаја о остваривању програма заштите од дискриминације,насиља, злостављања	Тим за заштиту

	и занемаривања за школску 2022/23. годину и достављање Извештаја директору. Извештавање Школског одбора, Савета родитеља и Ученичког парламента о извештају Тима за заштиту.	Директор
--	--	----------

Предлог радионица за превентивни рад са ученицима (чос, грађанско васпитање): „Шта је насиље“, „Конфликт и мир“, „Да сам ја неко...“, „Слушам те, слушај ме“, „Језик позитивне акције“, „Слушање у облацима“, „Како да ти кажем“, „У туђим џипелама“, „Бес“, „Кућни ред школе“, „Утврђивање правила понашања према друговима из разреда“, „Сандуче за добра дела“, „Чинимо добра дела“, „Извештавамо о доброти“, „Картице за похвалу“, „Одељенска заклетва“, „Беџеви са порукама против насиља“, „Кампања против насилништва“, „Поносим се што сам другачији“, „Игре афирмативног говора о себи“, „Похвале у кругу“, „Како да стекнем пријатеље“, „Насиље на телевизији“, „Осећам се овако“, „Како се ко осећа кад...“, „Кад ја нећу...“, „Шта се коме допада“, „Шта можемо да урадимо да нам живот буде лепши?“ ...

ИНТЕРВЕНТНЕ МЕРЕ

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност ученика (оних који трепе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У школи се увек интервенише на насиље, злостављање и занемаривање када се оно дешава или се догодило између ученика (вршњачко насиље), запосленог и ученика, родитеља и ученика, родитеља и запосленог, али и када насиље, злостављање и занемаривање чине трћа лица у односу на ученика, запосленог или родитеља.

Школа обавезно интервенише када постоји сумња или сазнање да ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Кораци у интервенцији прописани Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање су обавезујући за школу.

Први корак у интервентним активностима јесте *процена нивоа ризика* за безбедност детета која подразумева узимање у обзир следећих критеријума:

- Да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље
- Где се дешава насиље (у школи или ван ње)
- Ко су учесници у насиљу
- Облик и интензитет насиља

ПРВИ НИВО

Ове облике насиља решава самостално наставник/одељењски старешина у оквиру саветодавно-васпитног рада са ученицима – појединцима, групама и одељењем. Може користити и подршку вршњачког тима и вршњачких едукатора.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље	Дигитално насиље
Ударање чврга Гурање Штипање Гребање Гађање Чупање Уједање Саплитање Шутирање Прљање Уништавање ствари...	Исмејавање Омаловажавање Оговарање Вређање Ругање Називање погрдним именима Псовање Етикетање Имитирање „прозивање“	Добацивање Подсмевање Игнорисање Искључивање из групе Фаворизовање на основу соц. Статуса, националности Насилно дисциплиновање Ширење гласина	Добацивање Псовање Сексуално додиривање Гестикалација Ширење прича	Узнемиравајуће „зивкање“ Слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, маилом

ДРУГИ НИВО

У решавању ових облика насиља, наставник/одељењски старешина укључује Тим за заштиту, тј. унутрашњу заштитну мрежу.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље	Дигитално насиље
Шамарање Ударање Гажење Цепање одела „шутке“ Затварање Пљубање Отимање и уништавање имовине Измицање столице Чупање за уши и косу	Уцењивање Претње Неправедно кажњавање Забрана комуницирања Искључивање Одбацивање Манипулисање	Сплеткарење Игнорисање Неукључивање Неприхватање Манипулисање Експлоатација Национализам	Сексуално додиривање Показивање порнографског материјала Показивање интимних делова тела свлачење	Огласи, клипови Блогови Злоупотреба форума и четовања Снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена Дистрибуирање снимака и слика

ТРЕЋИ НИВО

Ако ученици трпе неки од следећих облика насиља обавезно је укључивање других институција, односно активирање спољашње заштитне мреже у складу са Правилником о протоколу.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље	Дигитално насиље
Проузроковање опекотина Ускраћивање хране и сна Излагање ниским темпертурама Напад оружјем Туча Дављење Бацање	Заstraшивање занемаривање уцењивање Рекетирање Ограничавање кретања навођење на коришћење ПАС Укључивање у секте	Претње изолација одбацивање терор групе над појединцем дискриминација организовање затворених група (кланова национализам	Завођење од стране одраслих подвођење Злоупотреба положаја Навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин Силовање инцест	Снимање насилних сцена Дистрибуирање снимака и слика Дечија порнографија

На основу процене нивоа ризика за безбедност ученика доноси се одлука о начину поступања и примењују се конкретне мере / активности у циљу заштите ученика од насиља прописане Правилником о протоколу.

Интервентне активности подразумевају стварање услова за реинтеграцију свих учесника насиља у заједницу школе и њихов даљи безбедан и квалитетан живот и рад у школи.

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ
По потреби (у складу са Правилником о протоколу поступања у установи).	Примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља (сазнање о насиљу, прекидање насиља, смиривање ситуације, консултације, предузимање конкретних мера за заштиту детета, праћење ефеката предузетих мера) прописана Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.	Сви запослени у школи, Тим за заштиту од насиља
	Сарадња са релевантним службама (здравствене установе, МУП, Центар за социјални рад)	Тим за заштиту од насиља, Директор

	Евидентирање случајева насиља	Тим за заштиту од насиља, одељењске старешине
	Саветодавни рад и подршка ученицима која трпе насиље	Тим за заштиту од насиља, ПП служба, Одељењске старешине
	Оснаживање ученика која су посматрачи насиља на конструктивно реаговање	Тим за заштиту од насиља, ПП служба Одељењске старешине
	Појачани васпитни рад рад са ученицима која врше насиље у складу са Законом.	Тим за заштиту од насиља ПП служба, Одељењске старешине
	Рад са родитељима.	Тим за заштиту од насиља, ПП служба, одељењске старешине
	Евидентирање насиља и вођење евиденције о насиљу	Тим за заштиту од насиља

12.5. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Од школске 2012/2013. реализација програма професионалне оријентације остварује се кроз пројекат **Професионална оријентација на прелазу у средњу школу**, који има за циљ успостављање функционалног и одрживог програма професионалне оријентације ученика који завршавају основну школу. Ове школске године наставља се по овом моделу, јер се показао као изузетно ефикасан и продуктиван.

Основни циљ програма професионалне оријентације је подстицање развоја ученика до промишљене, ваљане и реалне одлуке о избору школе и занимања, планирање каријере и укључење у свет рада.

Концепт ПО остварује се кроз пет модула:

- самоспознаја
- информисање о занимањима и каријери
- упознавање са путевима образовања, мрежом школа
- реални сусрети са светом рада
- доношење одлуке о избору школе и занимања

На нивоу школе постоји тим који се бави професионалном оријентацијом, то су одељењске старешине седмих и осмих разреда и психолог школе:

1. Владимир Илић
2. Татјана Станимировић
3. Данијела Прелевић
4. Ивана Петричић
5. Дарко Станков
6. Јелена Бибин
7. Јована Милићев-Радишић, психолог

Тим је за ову школску годину донео Акциони план свог деловања:

ЗАДАЦИ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ активности	МЕТОДЕ И ТЕХНИКЕ РАДА	ВРЕМЕ	ИЗВОРИ ДОКАЗА	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ
1.Планирање радионица које ће се реализовати ове школске години, из свих пет тематских целина	Договор са наставницима реализаторима	Тим за ПО	Анализа, договор	Септембар	План радионица које ће се реализовати	У школи постоји тим за ПО и планиране су радионице, реализатори, као и време реализације
2.Реализација радионица ПО	Реализација радионица	Тим за ПО, одељенске старешине, психолог, предметни наставници	Рад кроз радионице, интервју,...	Током школске године	Портфолију, фотографије, евиденција часова	Едукација ученика у функцији ПО
3.Евиденција	Креирање модела за евиденцију, формирање фолдера евиденције о реализацији пројекта, попуњавање фолдера различитим евиденционим материјалима	Тим за ПО	Прикупљање продуката, попуњавање фолдера, ПП презентација постигнућа учесницима и партнерима	Након сваке реализоване радионице, сумарно после модула	Списак, продукти, извештаји, фотографије, видео записи	Формиран фолдер евиденције, учесници, актери, партнери информисани о могућностима увида у евиденцију о постигнућима и установљен начин евиденције о реализованим активностима
4.Извештавање	Креирање и достављање извештаја: стручним и управним органима школе	Тим за ПО	Попуњавање извештаја, ПП презентација постигнућа	Сумарно после модула и након реализације пројекта	Извештаји, фотографије, записници, видео записи	Учесници, актери, партнери информисани о постигнућима и установљен начин извештавања
5.Евалуација програма	Планирање и извођење евалуације	Тим за ПО	Анкета	Јун	Анкете, резултати, анализе...	Учесници, актери, партнери информисани о постигнућима и уставовљен начин извештав.

ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА УЧЕНИКА
РАДИОНИЦЕ
7.разред

временски оквир реализације: септембар – мај текуће школске године

ТЕМА РАДИОНИЦЕ		ПРЕДМЕТ / ЧАСОВИ	ВРЕМЕ	РЕАЛИЗАТОРИ
ПРВА ФАЗА				
1.	ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПРОГРАМА „Портфолио за ПО“	ЧОС	Октобар	И.Петричић, Д.Станков, Ј.Бибин
2.	ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА „Начин рада“	ЧОС	Октобар	И.Петричић, Д.Станков, Ј.Бибин
3.	У СВЕТУ ИНТЕРЕСОВАЊА „За шта сам заинтересован“	ЧОС	Новембар	И.Петричић, Д.Станков, Ј.Бибин
4.	У СВЕТУ ВЕШТИНА И СПОСОБНОСТИ „Пут способности“	ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТ	Новембар	М.Мијатов, Ј.Ђорђевић
5.	У СВЕТУ ВРЕДНОСТИ „Аутопортрет – примери особина“	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	Децембар	Моника Михаић
6.	САМОСПОЗНАЈА „Аутопортрет – примери особина“	ЧОС / ПСИХОЛОГ	Децембар	Ј. Милићев-Радишић
7.	КАКАВ / КАКВА САМ У ТИМУ „Задатак“	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	Јануар	Моника Михаић
8.	МОЈ ТИП УЧЕЊА „Опис сопственог типа учења“	ЧОС / ПСИХОЛОГ	Фебруар	Ј. Милићев-Радишић
9.	МОЈА ОЧЕКИВАЊА „Ја за десет година – моја визија“	СРПСКИ ЈЕЗИК	Фебруар	Турински Марија
ДРУГА ФАЗА				
10.	СЛИКА САВРЕМЕНОГ СВЕТА „Кључне компетенције за занимања“	ЧОС	Март	И.Петричић, Д.Станков, Ј.Бибин
ТРЕЋА ФАЗА				
11.	ПРИКУПЉАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА О ШКОЛАМА И ЗАНИМАЊИМА	ИНФОРМАТИКА	Март	Д.Станков, Ј.Ђорђевић
12.	ПОВЕЗИВАЊЕ ОБЛАСТИ РАДА СА ЗАНИМАЊИМА	ЧОС	Март	И.Петричић, Д.Станков, Ј.Бибин
13.	ПРИПРЕМА ЗА ИНТЕРВЈУ – писмена / усмена	СРПСКИ ЈЕЗИК	Април	Турински Марија
14.	СПРОВОЂЕЊЕ ИНТЕРВЈУА - СИМУЛАЦИЈА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	Април	Моника Михаић
ЧЕТВРТА ФАЗА				
15.	ЕКСПЕРТИ У НАШОЈ ШКОЛИ	ТИМ за ПО	Април	Ј. Милићев-Радишић
16.	ОСВРТ НА РЕЗУЛТАТЕ ИНФОРМИСАЊА	ЧОС	Мај	И.Петричић, Д.Станков, Ј.Бибин
17.	ЕВАЛУАЦИЈА	ПСИХОЛОГ / ТИМ за ПО	Јун	Ј. Милићев-Радишић

ПРОГРАМ – ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА УЧЕНИКА
РАДИОНИЦЕ
 8.разред

временски оквир реализације: септембар – мај текуће школске године

ТЕМА РАДИОНИЦЕ		ПРЕДМЕТ / ЧАСОВИ	ВРЕМЕ	РЕАЛИЗАТОРИ
ПРВА ФАЗА				
1.	УПОЗНАВАЊЕ СА ПО „Представљање програма и портфолија“	ЧОС	септембар	В.Илић, Д.Прелевић, Т.Станимировић
2.	У СВЕТУ ИНТЕРЕСОВАЊА	ЧОС	октобар	В.Илић, Д.Прелевић, Т.Станимировић
3.	О СТЕРЕОТИПИМА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	октобар	Моника Михаић
4.	САМОСПОЗНАЈА „Аутопортрет – примери особина“	ЧОС / ПСИХОЛОГ	Децембар	Ј. Милићев-Радишић
5.	МОЈА ОЧЕКИВАЊА „Ја за 10 година“	СРПСКИ ЈЕЗИК	новембар	Данијела Прелевић, Марија Михајловић
ДРУГА ФАЗА				
6.	ИНФОРМИСАЊЕ О ЗАНИМАЊИМА, КАРИЈЕРИ, ПУТЕВИМА ОБРАЗОВАЊА	ПОСЕТА САЈМУ ОБРАЗОВАЊА	децембар	В.Илић, Д.Прелевић, Т.Станимировић
ТРЕЋА ФАЗА				
7.	САЗНАЈЕМ СА ИНТЕРНЕТА КУДА ПОСЛЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	ИНФОРМАТИКА	јануар	Станков Дарко
8.	МОЈ ТИП УЧЕЊА „Опис сопственог типа учења“	ЧОС / ПСИХОЛОГ	Фебруар	Ј. Милићев-Радишић
9.	МРЕЖА СРЕДЊИХ ШКОЛА	ЛИКОВНА КУЛТУРА	март	Гојсовић Јелена
10.	ПРИПРЕМА И СПРОВОЂЕЊЕ ИНТЕРВЈУА	СРПСКИ ЈЕЗИК	март	Данијела Прелевић, Марија Михајловић
11.	ТЕСТОВИ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ	ЧОС	Март	Ј. Милићев- Радишић
12.	КРИТЕРИЈУМ ЗА ИЗБОР ШКОЛЕ	ЧОС	април	В.Илић, Д.Прелевић, Т.Станимировић
ЧЕТВРТА ФАЗА				
13.	ЕКСПЕРТИ У НАШОЈ ШКОЛИ	ТИМ за ПО	Април	Ј. Милићев-Радишић
14.	ОСТВАРУЈЕМО УЧЕЊЕ ПУТЕМ РЕАЛНИХ СУСРЕТА	ЧОС	мај	В.Илић, Д.Прелевић, Т.Станимировић
15.	МОЈА ОДЛУКА О ШКОЛИ И ЗАНИМАЊУ	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	мај	Моника Михаић
16.	ИНДИВИДУАЛНИ РАЗГОВОРИ СА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОМОЋ	ПСИХОЛОГ ШКОЛЕ	Април, мај	Ј. Милићев- Радишић
17.	ОСВРТ НА РЕЗУЛТАТЕ ИНФОРМИСАЊА	ЧОС	Мај	В.Илић, Д.Прелевић, Т.Станимировић
18.	ЕВАЛУАЦИЈА	ПСИХОЛОГ / ТИМ за ПО	Јун	Ј. Милићев-Радишић

12.6. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Годишњим програмом рада школа утврђује Програм здравствене заштите, који је дугорочног карактера.

У остваривању Програма здравствене заштите примењују се активне методе рада које подразумевају укључивање ученика, наставника, стручних сарадника, родитеља.

Рад на реализацији Програма одвијаће се у оквиру:

- редовне наставе, тј. интеграције здравствено-васпитних садржаја у програме разредне и предметне наставе
- ваннаставних активности: спортска секција, акција уређења школског простора, акција посвећених здравој исхрани, предавања сарадника из друштвене средине
- сарадња са организацијама и институцијама из друштвене средине- посебно патронажом Дечјег диспанзера, која у оквиру својих планираних активности има низ предавања, тематски прилагођених потребама деце одређеног узраста

Овим програмом су обухваћени ученици од I –VIII разреда.

Циљеви здравствене заштите и здравственог васпитања су следећи:

- ♦ стицање знања, формирање ставова и понашања ученика у вези са здрављем и здравим начином живота
- ♦ напређење хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље
- ♦ стваривање активног односа и узајамне сарадње школе, породице и заједнице на развоју, заштити и унапређењу здравља ученика

Здравствено васпитање се остварује посебно у неким наставним предметима и областима као што су: познавање природе и друштва, биологија и хемија.

Посебно место има физичко васпитање, јер је најдиректније везано за очување здравља, јачање физичке способности, снаге, отпорности и издржљивости ученика.

Часови ЧОС-а такође значајно доприносе здравственом васпитању ученика, јер се на њима обрађују теме из ове области.

Превентивне радионице из области здравља које обухватају низ значајних теме (здрава храна, пушење, наркоманија, алкохолизам, сексуалност) утичу на развој здравствене свести наших ученика.

У оквиру превентивног рада обавља се:

Редни број	САДРЖАЈ АКТИВНОСТИ	Време реализације	Носиоци активности
1.	Тестирање деце пре уписа у први разред	Мај	Школски психолог
2.	Систематски преглед свих ученика једном годишње	током године	Одефењске старешине

3.	Обавезно цепљење, предвиђено по узрасту или у случају епидемије	По плану здравствене установе	Учитељ Одељ. старешина
4.	Контролни преглед ученика код којих је пронађено обољење	По потреби	- // -
5.	Специјални преглед особља које ради са намирницама у кухињи	По предвиђеној динамици	Секретар школе
6.	Комисија ослобађања од физичког васпитања	По потреби	Наставник физичког вас.
7.	Организација против епидемиолошких мера у одређеним ситуацијама	По потреби	Директор
8.	Контрола хигијенских услова живота и рада у школи	редовно	Директор
9.	Контрола кухиње (преглед особља, услова рада, начин снабдевања намирницама и чување хране квантитет и квалитет издавања хране и уклањања отпадних материја	Комисија по потреби	Комисија и здравствена служба
10.	Превентивна заштита зуба	Током године	Лекар, учитељ, одељенски старешина
11.	Упућивање ученика на специјалистичке прегледе, лечење у болници и другим установама	По потреби	Одељењски старешина
12.	Израда протокола праћења здравственог и физичког здравља ученика	Током године	учитељ, Наставник физичког вас., Школски психолог

Појам здравственог васпитања обухвата следеће области:

1.Израђивање самопоштовања

1-8. разред - сазнавање о себи, правилно вредновање понашања, препознавање осећања . Остварује се путем радионица, на часовима одељењског старешине.

5-8. разред - свест о сличностима и разликама наших емоција, осећања; проналажење начина за превазилажење психолошких проблема Остварује се путем радионица, на часовима ЧОС-а и ЧОЗ-а.

2.Здрава исхрана

1-4.разред - разноврсна исхрана, време за јело, формирање навика у вези са правилном исхраном Остварује се путем радионица на часовима ЧОС-а, уз помоћ Школског диспанзера и њихових превентивних предавања.

5-8. разред - упознавање са факторима који утичу на навике о правилној исхрани, формирање ставова у погледу исхране, потхрањеност, гојазност. Остварује се путем радионица на часовима ЧОС-а, на часу биологије, путем школске огласне табле.

3. Брига о телу

1-4. разред - стицање основних хигијенских навика, прање руку, купање, прање зуба. Путем разговора са учитељем на ЧОС-у, предавања школског диспанзера.

5-8. разред - развијање личне одговорности за бригу о телу, коси, устима, чистоћа тела, одеће. Остварује се разговорима на ЧОС-у, на часовима биологије.

4. Физичка активност и здравље

5-8. разред - стицање физичких способности, покретљивости, игра, значај одмарања. На часовима физичког васпитања, слободним спортским активностима, школи у природи.

5-8. разред - примењивање физичких способности у дневним активностима, коришћење времена и рекреације, избор активности и спортова. На часовима физичког васпитања, слободним спортским активностима.

5. Безбедно понашање

1-4. разред - научити основна правила о безбедности у кући, школи, на улици. Остварује се на часовима ЧОС-а, света око нас, ППД-а, сарадња са ПУ, путем реализације предавања.

5-8. разред - безбедност у саобраћају, безбедно понашање, хитне интервенције. Остварује се на часовима ТО, ЧОС-а, ЧОЗ-а.

6. Односи са другима

1-4. разред - упознавање са односима у породици у школи, пријатељства, конфликти, свађе. Остварује се кроз разговор са психологом и кроз радионице на часовима ЧОС-а и ЧОЗ-а, часови грађанског васпитања.

5-8. разред - оспособљавање ученика да разумеју потребе и осећања других људи. Остварује се кроз разговор са психологом и кроз радионице на часовима ЧОС-а и ЧОЗ-а, путем часова грађанског васпитања.

1. Хумани односи међу половима

Остварује се кроз разговор са психологом и радионице, на часовима ЧОС-а и ЧОЗ-а, кроз радионице репродуктивно здравље младих саветовалишта за младе, путем школске огласне табле и на друге начине.

9. Правилно коришћење здравствених служби

1-8. разреда - упознавање и контакт са лекарима, стоматологом, здравственим установама. Носиоци активности-учитељи и одељењске старешине.

10. Улога за здравље заједнице

1-8. разреда - знати како очувати здраву околину. Остварује се путем радних акција на уређењу шк. простора, часовима света око нас и ППД-а биологије, ЧОС-а, ЧОЗ-а, предавања еколога.

Наведени циљеви се остварују у сарадњи са родитељима, Заводом за заштиту здравља.

12.7. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Бурне и динамичне друштвено-економске промене протеклих година у нашем друштву имају последице у појави све израженијег сиромаштва узрокованог повећањем незапослености, који за собом повлачи низ негативних тенденција као што су погоршање здравственог стања становништва, смањење нивоа животног стандарда, занемаривање родитељске улоге, проблеме са менталним здрављем, појаву малолетничке деликвенције итд.

Приказ социјалног статуса ученика наше школе дат је у следећој табели:

		БРОЈ УЧЕНИКА	%
РОДИТЕЉИ УЧЕНИКА	-оба родитеља запослена	273	48.4
	-један родитељ запослен	201	35.6
	-ниједан запослен	90	16.0
	-родитељи живе заједно	453	80.3
	-родитељи су разведени	101	17.9
	-један родитељ није жив	5	0.9
		БРОЈ УЧЕНИКА	
МАТЕРИЈАЛНА ПОМОЋ	-добива помоћ	44	7.8
	-не добива помоћ	517	91.7
СТРУЧНА СПРЕМА РОДИТЕЉА		БРОЈ УЧЕНИКА	
МАЈКА	-без школе	11	2.0
	-основна школа	66	11.7
	-средња школа	358	63.5
	-виша школа	39	6.9
	-висока школа	80	14.2
	-магистратура	8	1.4
	-докторат	3	0.5
ОТАЦ	-без школе	12	2.1
	-основна школа	50	8.9
	-средња школа	379	67.2
	-виша школа	41	7.3
	-висока школа	67	11.9
	-магистратура	7	1.2
	-докторат	2	0.4
		БРОЈ УЧЕНИКА	
БРОЈ ДЕЦЕ У ПОРОДИЦИ	-1	106	18.8
	-2	318	56.4

	-3	110	19.5
	-више од три	30	5.3
БРОЈ УЧЕНИКА			
ПОРОДИЦА УЧЕНИКА ЖИВИ	-у својој кући	362	64.2
	-подстанари	61	10.8
	-заједничко домаћинство	142	25.2
БРОЈ УЧЕНИКА			
ПОРОДИЦИ ЈЕ ИНТЕРНЕТ	-свакодневно доступан	483	85.6
	-није доступан	81	14.4
	БРОЈ АНКЕТИРАНИХ УЧЕНИКА:	564	100.0

Анализа социјалне структуре ученика у нашој школи, на плану запослености родитеља показује да у 48,4 % запослена оба родитеља., у 35,6 % породица ради само један од родитеља, док у 16,0% породица ни један родитељ није запослен. Материјалну помоћ Центра за социјални рад добија 7,8% породица.

Што се тиче образовног статуса родитеља, највише родитеља има средњу стручну спрему (63,5% мајки и 67,2% очева), вишу школу има 6,9% мајки и 7,3% очева. Високу стручну спрему има 14,2% мајки и 11,9% очева, магистратуру има 1,4% мајки и очева 1,2%, док су докторске студије завршиле 3 мајке и 2 оца. Само основну школу има 11,7% мајки и 8,9% очева, без основне школе је 2 % мајки и 2,1% очева.

У целовитим породицама живи 80,3% ученика, брак је разведен у 17,9% случајева. Један родитељ је преминуо код 5 ученика.

Већина наших ученика живи у сопственој кући (64,2%), у заједничком домаћинству живи 25,2% ученика, док као постанари живе 10,8% породица.

Највећи број породица је са двоје деце (56,4%), имамо доста породица са троје деце (19,5%), са једним дететом је укупно 18,8% породица, док више од троје деце имамо у 5,3% породица.

Интернет је свакодневно доступан у 85,6% породица, а није у 14,4% породица.

На основу ових сазнања планирамо следеће активности:

ЦИЉНА ГРУПА	АКТИВНОСТИ	РЕАЛИЗАТОРИ
УЧЕНИЦИ	Активности ученичке организације Црвени крст (акција „друг-другу“, „солидарност на делу, колективна помоћ неуредној и немарној деци, приче са здравственом тематиком)	Кординатор и чланови Црвеног крста/разредне старешине
	Активности ученичке организације Дечји савез	Кординатор чланови Дечјег савеза/разредне старешине
	Рад на превенцији малолетничке деликвенције	Психолог/ Разредне старешине

	Рад на повећању свести о значају образовања (професионална оријентација, важност радних навика, зашто је образовање важно?,...)	Психолог/ Разредне старешине
	Рад на изградњи атмосфере прихватања и подршке ромској деци, деци са посебним потребама, деци из материјално угрожених породица... – развој солидарности и толеранције	Психолог/ Разредне старешине
	Радионице – Буквар дечјих права, Ненасилна комуникација	Психолог/ Разредне старешине
	Добијање бесплатне ужине за социјално угрожену децу и треће дете у породици, као и ослобађање од плаћања продуженог боравка Добијање гратиса за социјално угрожену децу приликом реализације екскурзија и наставе у природи	Одељенске старешине
РОДИТЕЉИ	Попуњавање Протокола за праћење социјалних потреба ученика	Разредне старешине/Психолог
	Пружање подршке (правне, психолошке,...) породицама са лошим економским статусом, самохраним родитељима, родитељима ромске деце и деце са специфичним потребама	Директор/Правник/ Психолог
	Информисање родитеља о појму насиља и о институцијама које се баве овим проблемом (центар за социјални рад, сигурна кућа,...)	Разредне старешине/Психолог

Поред предвиђених активности школа редовно сарађује са Центром за социјални рад, Здравственим установама, МУП-ом и другим институцијама од значаја за ово питање.

12.8. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Реализацијом програма заштите животне средине обухватају се активности усмерене на развој еколошке свести и очување природних ресурса као и коришћење и рационална употреба тих ресурса у области енергетике. Остваривањем програма заштите животне средине анализираће се стање животне средине, спровести акције за заштиту и очување животне средине и биодиверзитета.

Циљ овог програма је да поред очувања биодиверзитета развије код ученика:

- љубав према природи
- обогати знање ученика о природи развијајући позитиван став за очување животне средине
- развије свест о одрживом развоју
- упозна ученике са факторима угрожавања здравља
- подстиче самосталност ученика у деловању и бризи за очување животне средине

Програм обухвата низ активности:

ВРСТА АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
АКЦИЈА УРЕЂЕЊА ШКОЛСКОГ ПРОСТОРА -Одржавање хигијене у свим радним просторима -Одржавање и поправка школског намештаја -Уређење „био-кутка“ у свакој учионици по једна саксија -Постављање тематских изложби ученичких радова поводом значајних еколошких датума -Уређење одељенских паноа -Такмичење „Зелена учионица“, бирамо најлепши кутак -Проглашење резултата активности	Током године По потреби Током године Током године септембар Током године мај	Школска зграда Шк.зграда/двориште Учионице Хол школе Учионице Учионица/хол Сајт школе	Помоћно особље Домар Одељенски старешина Наставник биологије Одељенски стрешина Ученици и наставници Ученици и наставници
АКЦИЈА УРЕЂЕЊА ШКОЛСКОГ ДВОРИШТА -Редовно одржавање зелених површина -Поправка и постављање нових канти за смеће -Одржавање спортског терена -Континуирано одржавање чистоће школског дворишта	Током године Током године Током године Током године	Школско двориште Школско двориште Терен Двориште и прилаз школи	Домар Домар Спортска секција Еколошка патрола
ЕДУКАЦИЈЕ -Дискусија-обновљиви и небновљиви ресурси (шуме и земљиште) -Тематска предавања:	Октобар	Учионица	Наставник биологије

<ul style="list-style-type: none"> • Мој живот у будућности • Колико си зелен • Екологија и заштита животне средине - шта је то? 	<p>Новембар</p> <p>Децембар</p> <p>Фебруар</p>	<p>Учионица</p> <p>Учионица</p> <p>Учионица</p>	<p>Одељенски старешина</p> <p>Одељенски старешина</p> <p>Одељенски старешина</p>
<p>УКЉУЧИВАЊЕ РОДИТЕЉА</p> <p>-Истраживање о понашању и навикама родитеља и ученика и њихови ставови по питању заштите животне средине (истраживачки пројекат)</p> <p>-Округли сто - утицај медија на однос ученика према животној средини</p>	<p>Март - мај</p> <p>Април</p>	<p>Код куће</p> <p>Медијатека</p>	<p>Биолошка секција</p> <p>Биолошка секција</p>
<p>УКЉУЧИВАЊЕ МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ</p> <p>-Истраживачки пројекат-Инвентар дрвећа и биљака у околини-</p> <p>- Рециклажа</p> <p>- Акција „Добро дрво“ посадимо дрво генерације</p> <p>-Јавна расправа „Све тече, све се мења“(компарација некадашњег и садашњег стања)</p> <p>- Акција „Очистимо Србију“</p>	<p>Март - мај</p> <p>Током године</p> <p>Јесен/пролеће</p> <p>5. јуни</p> <p>5. јуни</p>	<p>Граднулица</p> <p>Сала Месне заједнице МЗ И Културни центар</p> <p>Сала Месне заједнице</p> <p>Школско двориште и околина школе</p>	<p>Биолошка секција</p> <p>Еко- патрола</p> <p>Ученици 1.-8. разреда</p> <p>Ученици 8. разреда и представници МЗ</p> <p>Ученици првог и другог циклуса и МЗ</p>
<p>УКЉУЧИВАЊЕ НЕВЛАДИНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ПУТЕМ ПРОЈЕКТА</p>	<p>Почетак школске године</p>	<p>Сала за физичко</p>	<p>Невладина организација</p>

12.9. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Обавеза школе је да прати и укључује се у дешавања на територији града Зрењанина. У интересу школе је да планира програм сарадње, јер ће на тај начин активно и директно сарађивати са свим значајним институцијама од којих зависи њен развој и просперитет.

Ове школске године планира се сарадња са следећим институцијама:

ИНСТИТУЦИЈЕ	ОБЛИК САРАДЊЕ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Секретаријат за друштвене делатности	Информисање, планирање	Током године	Директор школе
Школска управа	Саветовање, планирање	Током године	
Финансијски сектор у градској кући	Саветовање, планирање рада	Током године	Директор ш., шеф рачуноводства
Просветна инспекција	Инспекцијски преглед - редован	Октобар, мај	Просветни инспектор
Градска управа	Приједи, саветовања, договори	Током године	Директор школе
МЗ „Граднулица“	Донације, културне активности, заједничке акције	Септембар, крај августа, почетак јуна	Секретар МЗ „Граднулица“, актив жена МЗ „Граднулица“, наставница Марија Михајловић – драмска секција, наставница Весна Лугоња, ученици наше школе
МЗ „Јанков Мост“	Донације култ, активности заједничке акције	Септембар, крај августа, почетак јуна	Секретар МЗ „Граднулица“, актив жена МЗ „Граднулица“, наставница Весна Лугоња, ученици наше школе
Предшколска установа „Полетарац“	Дружење, предавања, прославе, дан Отворених врата	Април, мај, 27. јануар, 31. мај	Психолог, учитељи IV разреда наше школе, васпитачи и деца из вртића

Средње школе у граду	Предавања, информисање о смеровима	Мај	Професори, стручни сарадници седњих школа, одељенске старешине VIII разреда, ученици VIII разреда
Школски диспанзер	Едукација, систематски прегледи, вакцинације	Током године	Лекари, медицинске сестре, стомат.. сестре, одељенске старешине, ученици наше школе
Црква	Прослеле	27. јануар	Свештеници, ученици и наставници наше школе
МУП Зрењанин	Едукације	Почетак септембра, током године	Ученици I разреда наше школе, ученици II – VIII разреда
Културни центар	Изложбе, прославе, предавања, пројекције, представе, концерти	Током године	Ученици и наставници наше школе
Музичка школа	Концерти	Октобар, мај	Ученици музичке школе, ученици наше школе, проф. музичке школе
Народно позориште „Тоша Јовановић“	Представе, прославе	Током године, 31. мај	Ученици и наставници, ученици и наставници наше школе
Градска библиотека	Сусрети, такмичења, конкурси	Март, мај, током године	Ученици и наставници наше школе
Музеј	Едукације, изложбе, концерти	Током године	Ученици и наставници наше школе
НИРО „Зрењанин“	Извештавање о активностима школе	Током године	Тим за маркетинг
Локалне ТВ станице	Извештавање о активностима школе	Током године	Тим за маркетинг
Стадион Граднулица	Спортска такмичења	Октобар, мај	Ученици наше школе, учитељи, наставници физичког васпитања

Базен	Обука	Октобар, јун	Наставници физичког васпитања, учитељи IV разреда
Висока техничка школа струковних студија	Семинари, предавања	Током године	Наставници и ученици наше школе
Технички факултет “Михајло Пупин”	Семинари, предавања	Током године	Наставници и ученици наше школе
Основне школе са територије општине Зрењанин (редовне и специјална)	Такмичења, дружења, спортске активности	Током године	Наставници и ученици наше школе
Центар за социјални рад	Консултације, информисање трибине	Током године	Психолог, директор школе, одељенске старешине
Биоскоп	Представе	Током године	Наставници и ученици наше школе

12.10. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Школа и породица треба да имају партнерски однос заснован на принципима међусобног поштовања, разумевања и поверења.

Програмом сарадње са породицом наша школа ће на најбољи начин усмерити и укључити родитеље у значајне активности.

Школа ће неговати следеће облике сарадње: родитељске састанке и састанке савета родитеља, индивидуалне пријеме и информативне разговоре са родитељима, саветовање, консултације, едукације, укључивање у активности професионалне ориентације, укључивање око безбедносних, организационих и финансијских питања, укључивање у културна дешавања која организује школа и међународне пројекте, анкетање.

Програм сарадње предвиђа и ОТВОРЕН ДАН ШКОЛЕ, када ће родитељи моћи једном месечно да присуствују образовно-васпитном раду.

На крају полугодишта и крају године, родитељи ће бити анкетирани у погледу њиховог задовољства програмом сарадње. Истовремено имаће прилику да дају предлоге и сугестије за наредно полугодиште.

Област сарадње	Облик сарадње	Време сарадње	Носиоци реализације
Културне активности	Приредба за ђаке прваке поводом почетка школске године	1. септембар	Ученици и учитељи другог разреда, директор, психолог, родитељи, ученици првог разреда и њихови родитељи
	Ноћ истраживача	септембар	Ученици, учитељи, наставници, родитељи
	Маскенбал „Јунаци стрипова“	септембар	Културни центар, учитељи, ученици, родитељи
	Школска слава - приредба	27. јануар	Ученици и учитељи четвртог разреда, кумови, родитељи, хор, месна заједница
	Приредба „Мами за осми март“	8. март	Ученици од првог до четвртог разреда, учитељи, родитељи
	„Сунчана јесен живота“	септембар	Месна заједница, Удружење пензионера, ученици, учитељи, грађанство, родитељи
	Приредба за дан школе	30.-31. мај	Наставник српског језика, ученици, родитељи, хор, народно позориште
	Дан месне заједнице - приредба	29. август	Ученици, учитељи, наставници, грађанство – родитељи, месна заједница
	Матурско вече	јун	Ученици осмог разреда, одељенске старешине, директор, родитељи, наставници, културни центар, месна заједница
	„Ми то радимо најбоље“	јун	Културни центар, ученици, наставници, учитељи, родитељи
	Приредба поводом завршетка школске године	прва недеља јуна	Ученици од првог до четвртог разреда, учитељи, месна заједница, родитељи
	Мултикултурално вече (драмски прикази, балетска тачка, књижевно вече, концерт школског бенда)		
Отворен дан школе	Посета родитеља часовима (родитељима ће бити омогућено да присуствују часу у одељења свог детета)	27.09.2022.год. 26.10.2022.год. 24.11.2022.год. 23.12.2022.год. 28.01.2023.год. 28.02.2023.год. 29.03.2023.год. 27.04.2023.год. 26.05.2023.год. 17.06.2023.год.	учитељи, наставници, ученици, родитељи

	Дечија недеља	октобар	Ученици од првог до четвртог разреда, учитељи, родитељи
	Отворена врата школе будућим првацима – представљање школе родитељима будућих првака	април	Директор школе, психолог, родитељи, ученици и учитељи четвртних разреда
Организациона питања	Родитељски састанци	континуирано током године	Одељенске старешине, родитељи
	Информативни разговори	једном недељно током целе године	Одељенске старешине, родитељи
	Индивидуални приједи	по потреби	Одељенске старешине, родитељи, директор, психолог
	Састанци Савета родитеља	континуирано	Директор, психолог, родитељи – представници одељења
	Анкетирање родитеља на крају сваког полугодишта о њиховом задовољству сарадње са породицом уз давање сугестија о даљем раду	јануар - јун	Одељенске старешине, родитељи, психолог
	Школски вашар	новембар - децембар	Ученици и учитељи од првог до четвртог разреда, родитељи
Заштита животне средине	Истраживање о понашању и навикама родитеља и ученика и њихови ставови по питању животне средине	март - мај	Биолошка секција, родитељи
	Јавна расправа „Све тече, све се мења“ (компарација некадашњег и садашњег стања)	јун	Ученици осмог разреда, представници МЗ, родитељи
	Округли сто – утицај медија на однос ученика према животној средини	април	Биолошка секција, родитељи
Безбедност и здравље на раду	Мере за побољшање услова рада (унапређење наачина комуникације са ученицима, запосленима и родитељима, увођење књиге предлога од стране посетилаца и родитеља за унапређење целокупног система заштите и безбедности)	01.08.2022. – 31.07.2023.год	Служба одржавања, овлаштене установе за пројектовање и извођење радова, школски тим за безбедност, родитељи из Савета родитеља
	Психолошке радионице за родитеље на тему – васпитање и комуникација	новембар	Одељенске старешине, ученички парламент, психолог
Социјална заштита	Анкетирање родитеља – социјални статус	прва недеља септембра	Одељенске старешине, родитељи
	Акције солидарности	током године	Ученици, родитељи, одељенске старешине
Здравствена заштита	Систематски прегледи	пролеће	Одељенске старешине, ученици и родитељи

Професионална оријентација	Укључивање родитеља у професионалну оријентацију кроз представљање својих занимања – омогућавање посете њиховом радном месту	друго полугодиште	Родитељи, ученици осмог разреда, одељенске старешине, психолог школе, тим за професионалну оријентацију
ИОП	Планирање индивидуализације и ИОП-а у настави код ученика где постоји потреба за тим	септембар и током школске године	Учитељи, предметни наставници, психолог, родитељ
Спорт	Деца и родитељи на терену	мај	Ученици и учитељи од првог до четвртог разреда, наставници физичке културе, родитељи
	Пролећни крос	мај	Ученици од првог до осмог разреда, учитељи, професори физичког васпитања, родитељи
Међународни пројекти	Наставак започетог међународног пројекта са румунијом – „Међународни фестивал дечје срце“	мај - јун	Ученици, учитељи, директор, родитељи
	Наставак започетог међународног пројекта са Словенијом	мај и септембар	Ученици, наставници, директор, родитељи
	UNESCO – „Ученик учи“	прво полугодиште октобар-новембар	Ученици, наставници, директор, родитељи
	„Европско село“	мај	Ученици, учитељи, наставници, директор, родитељи

12.11. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Задатак школске библиотеке је да код ученика развије навике читања и коришћења библиотечких услуга као и да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама потребним за учење у току целог живота.

Библиотека наше школе биће усмерена на библиотечко-информациону, васпитно-образовну и културну делатност.

ОБЛАСТИ РАДА:

- I ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ РАДА
(2 сата недељно)
- II ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛАТНОСТ
(22 сата недељно)
- III БИБЛИОТЕЧКО ИНФОРМАЦИОНА ДЕЛАТНОСТ
(10 сати недељно)
- IV КУЛТУРНО-ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ
(2 сата недељно)
- V СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ
(1 сат недељно)

I ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ РАДА

- израђивање годишњег, месечних и оперативних планова рада август
- планирање и програмирање рада са ученицима у библиотеци септембар
- планирање набавке библиотечке грађе, литературе и периодичних публикација за ученике, наставнике и сараднике ТОКОМ ГОДИНЕ

II ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛАТНОСТ

а) Рад са ученицима

- упознавање ученика са радом школске библиотеке и библиотечким фондом током године
- упознавање ученика са пословима библиотекара септембар
- пружање помоћи при избору литературе и друге грађе током године
- остваривање васпитно-образовног рада са ученицима у библиотеци током године
- укључивање ученика у рад библиотечке секције и пружање помоћи у реализацији њеног програма рада новембар
- испитивање ученичких читалачких потреба и интересовања децембар
- формирање навика за самостално

налажење информација и развијање читалачких способности	ТОКОМ ГОДИНЕ
- развијање навика за чување и заштиту књижног и некњижног фонда приликом коришћења	ТОКОМ ГОДИНЕ
- пружање помоћи ученицима у организовању самосталног рада ван школе	ТОКОМ ГОДИНЕ
- помоћ ученицима у припремама за учешће на разним конкурсима из области књижевности	ТОКОМ ГОДИНЕ
- организовање сусрета са познатим личностима, писцима и другим јавним и културним радницима	фебруар и април
б) Сарадња са наставницима и стручним сарадницима	
- коришћење књижне и библиотечке грађе за наставнике и стручне сараднике	ТОКОМ ГОДИНЕ
- планирање набавке књижне и некњижне грађе	ТОКОМ ГОДИНЕ
- сарадња са наставницима разредне и предметне наставе у оспособљавању ученика за самостално коришћење књижне грађе у одељењу и школској библиотеци	ТОКОМ ГОДИНЕ
- учешће у набавци потребне литературе за остваривање предвиђених пројеката из области унапређења образовно-васпитног рада	ТОКОМ ГОДИНЕ

III БИБЛИОТЕЧКО ИНФОРМАЦИОНА ДЕЛАТНОСТ

- систематско информисање корисника о новим књигама, листовима и часописима	ТОКОМ ГОДИНЕ
- припремање тематских изложби (поводом Дечије недеље, Дана школе Месеца књиге, Школске славе, Песничке штафете, акције „Читалачке значке“)	ТОКОМ ГОДИНЕ
- организовање и отварање међубиблиотечке сарадње	ТОКОМ ГОДИНЕ
- вођење библиотечког пословања	ТОКОМ ГОДИНЕ

IV КУЛТУРНО-ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ

- учествовање у планирању и реализацији културне и јавне делатности школске библиотеке	ТОКОМ ГОДИНЕ
- припреме и организовање културних, такмичарских и сабирних акција (књижевни сусрети, разговори, конкурси...)	ТОКОМ ГОДИНЕ
- Остваривање сарадње са организацијама и	

установама у области културе, које се организовано баве радом са децом и омладином, посебно њиховим слободним временом (културно-уметничка друштва, центри за културу, градске библиотеке) током године

V СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

- праћење педагошке литературе, стручних рецензија и приказа током године
- праћење стручне литературе и периодике из области библиотекаства током године
- учествовање на седницама стручних и других органа школе током године
- учествовање на семинарима и стручним саветовањима за школске библиотекаре током године
- учествовање у раду школских библиотекара на нивоу општине, града, региона и Републике током године
- сарађивање са народним и другим библиотекама и савезима библиотечких радника региона и Србије током године

12.12. ПРОГРАМ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ НАСТАВЕ

12.12.1. ПРОГРАМ ЗА ПОДРШКУ УЧЕНИЦИМА У ПРОЦЕСУ УЧЕЊА

„Учење је сложен и тежак процес. Али, ако знамо како треба учити и ако у учењу успевамо, онда је то и радостан и занимљив посао. Заправо, можда нема ничег радоснијег и занимљивијег од успешног учења.“ – И. Фурлан

Учење се дефинише као плански, организован и свесно усмерен процес ка оспособљавању ученика за позитивне промене, за успешно овладавање знањима, развоју умења, формирању позитивних навика и развоју психо-физичких функција.

Процес учења јесте основна активност ученика, односно основни и најангажованији когнитивни процес код ученика. Успех ученика у школи, у знатној мери, зависи и од тога у ком степену су овладали знањима, навикама и техникама успешног учења. Свака индивидуа, мање или више, има диспозиције за учење, али начине на које треба нешто научити требало би стицати у процесу редовног школовања, треба их учити и научити.

Управо та знања ће омогућити ученицима да током школовања, па и касније, властитим напорима, успешно савлађују и најсложеније садржаје из области науке, технике, технологије, културе,... да се успешно оспособе за процес перманентног образовања. Према томе, ученике треба оспособљавати за успешну мисаону обраду чињеница и појмова, за уочавање веза и односа између чињеница и појмова, како би боље научили оно што уче.

Ученицима треба помоћи да науче:

- да обављају мисаону анализу, синтезу, апстракцију и генерализацију;
- како да лакше запамте неопходне чињенице;
- како да успешно повезују ново са већ наученим градивом;
- како да репродукују научено
- како да научено примене у пракси.

Активности на плану подршке процесу учења:

Садржај	Узраст	Облик	Реализатор
Умеш ли да учиш? (упитник)	5.-8.	Одељењске заједнице	Одељењске старешине
Моје радно место за учење (сто, столица, светло)	1.-4.	Одељењске заједнице	Учитељ
Положај тела при учењу	1.-4.	Одељењске заједнице	Учитељ
Распоред рада и одмора током дана	1.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Моје време за учење	1.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Услови успешног учења	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Распоред (план) учења	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Израда домаћих задатака	1.-3.	Одељењске заједнице	Учитељ
Учење мора бити правилно-то значи?	5.-8.	Одељењске заједнице	Одељењске старешине
Уџбеник као извор знања	3.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Важност мотивације у учењу	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Радне навике	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Распоред часова и распоред учења	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Како понављати градиво и како се преслишавати?	5.-8.	Одељењске заједнице	Одељењске старешине
Како ћемо знати да смо градиво научили?	4.-6.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Коришћење речника и енциклопедије	3.-6.	Редовна настава	Учитељ/предметни наставници
Методe учења: учење градива у целини, по деловима и комбиновано	4.-8.	Одељењске заједнице	Психолог/Учитељ/Одељењске старешине

Расподељено учење у времену	5.-8.	Одељенске заједнице	Психолог /Одељенске старешине
Начини учења појединих предмета	5.-8.	Редовна настава	Предметни наставници

Одељенске старешине, ће на ЧОС-у, на основу узраста и конкретних потреба ученика њиховог одељења, обрадити (у сарадњи са психологом школе) неке од програмом предвиђених тема. Сваки предметни наставник ће на уводном часу дати конкретне смернице за учење градива тог предмета.

Програм рада са родитељима у области пружања подршке ученицима у процесу учења

Програм реализују учитељи и одељенске старешине, уз помоћ психолога школе, у форми предавања за родитеље на родитељским састанцима, током године. Сваки учитељ/одељенски старешина ће одабрати једну или више од понуђених тема, и упознати родитеље са оним аспектима учења у којима је помоћ родитеља добродошла :

- Развијање радних и других навика детета и њихов смисао;
- Улога плана дневних активности у формирању навика и улога родитеља у остваривању услова за реализацију дневног распореда и контроле ученика;
- Услови успешног учења;
- Радно место детета;
- Помоћ детету и изради домаћих задатака;
- Тешкоће при учењу и како их савладати;
- Ко је одговоран за учење детета?;
- Како да родитељ помогне ђаку прваку?
- Како да ваше дете самостално ради домаће задатке?
- Проблеми учења у пубертету
- Како дете треба да учи у петом разреду?

У раду са децом која имају проблема у физичком и/или психичком функционисању, психолог, уз сарадњу са наставницима и родитељима, мотивише ученике за допунски рад и школско учење; упућује их у методе и технике успешног учења; прати њихов емоционални и социјални развој и помаже им у реалном планирању њиховог професионалног развоја. Рад са ученицима се одвија у индивидуалним контактима, одређеном периодиком по моделу Др Тадије Ераковића и уз консултације и сарадњу са дефектологом, психијатром, лекарима... Сваки наставник, у сарадњи са психологом школе, прилагођава свој рад и наставни програм према специфичним потребама ових ученика, које потом реализују путем диференцираног приступа кроз редовну и допунску наставу.

12.12.2. ПРОГРАМ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА СА СМЕТЊАМА У ПСИХИЧКОМ И ФИЗИЧКОМ РАЗВОЈУ

Корективни рад са ученицима који показују мање сметње у физичком или психичком развоју је један од важних задатака психолога у школи. Међу овим ученицима је највећи број оних са проблемима у савлађивању наставе и градива. То су најчешће ученици са смањеним интелектуалним способностима, којима је потребно више времена и напора за извршавање школских обавеза. Значајан број ове деце се уочи још приликом тестирања деце за упис у први разред основне школе што је и прилика да се благовремено почне са систематским праћењем и усмеравањем ове деце и њиховог развоја.

У раду са децом која имају проблема у физичком и психичком функционисању, психолог, поред сарадње са наставницима и родитељима, преузима следеће активности:

- ◆ упућује их у методе и технике успешног учења,
- ◆ мотивише их за допунски рад и школско учење,
- ◆ прати њихов емоционални и социјални развој и помаже им у реалном планирању њиховог професионалног развоја.

Психолог посебну пажњу посвећује деци која имају проблеме у развоју (сметње у моторици, говору, проблеме у емоционалном и социјалном развоју, комбиноване сметње и слично). Корективни рад спроводе дефектолози и логопед, по предвиђеној са децом која показују неуспех у писању (дисграфија), који имају проблема са читањем (дислексија), проблем са рачунањем (дискалкулија), проблеме са графомоторним активностима (дисортографија), проблеме са изговором појединих гласова (дислалија) и др.

Корективне вежбе доприносе квалитетнијој психомоторној организацији, развоју оперативног мишљења, препознавању покрета у гностичким структурама мозга и воде ка вишој форми мисаоне активности - ка симболизацији. Када се ове вежбе уз пријатне емоционалне доживљаје, кроз игру добро увежбају, прелази се на манипулативне активности. Могу се користити разни материјали који помажу постизање циља. Овде је циљ да се постигну перцептивна тачност, као и координација ока и руке и да се увежбају покрети шаке и прстију. Од посебног су значаја манипулативне активности од лева на десно и обрнуто (померање куглице по жици или слично), јер су предвежбе за будуће графомоторне активности.

Носиоци ових активности, поред дефектолога и логопеда (као додатне подршке) су и психолог школе су и наставник разредне наставе, односно предметне наставе, лекар и родитељ. Најбољи ефекти корективног рада постижу се сарадњом свих носиоца активности.

За ученике који спадају у групу деце са “посебним потребама” а укључени су у систем редовног образовања на почетку и у току школске године израђују се Индивидуални образовни планови. Нека деца најбоље уче сама, у активностима које изводе сопственим темпом, друга се најбоље осећају када се повезују са вршњацима и сарађују. Некој деци су за учење битни додир и покрет, друга се више ослањају на визуелизацију... Нека деца су вешта у откривању веза и односа међу предметима и догађајима, а нека деца су склона посматрању. Без обзира на то који начин преовладава у њиховом приступу учењу, деца ће бити успешна када

им се створе такви услови који одговарају начину учења коме су највише склона. Индивидуални образовни план (ИОП) је инструмент којим се на најдискретнији могући начин обезбеђује прилагођавање образовног процеса детету са сметњама у развоју, тј. његова индивидуализација. ИОП се креира за свако дете, за које се може оправдано претпоставити да има посебне образовне потребе, али и за свако дете које из било ког разлога, не показује очекиван, типичан напредак у школи, образовни и социјални. ИОП је писани документ који настаје тимским радом учитеља тј. разредног старешине, предметног наставника, стручног сарадника, родитеља (старатеља) и по потреби стручњака ван установе, са циљем подстицања оптималног развоја детета на очуваним потенцијалима и омогућавања његовог напредовања у складу са способностима. Стручни тим за инклузивно образовање доноси одлуку о изради ИОП-а и формира горе наведени тим који ће сачинити ИОП-е за конкретну децу.

Прилагођен програм-ПП израђује се за један, или више предмета, по потреби и представља индивидуализацију наставе унутар предвиђеног плана за дати разред, али на његовом основном нивоу, дакле без измењених стандарда. Доноси га тим за Инклузивно образовање, уз сарадњу датих предметних наставника. Ученику се у току године може укинути прилагођен програм, у колико се покаже да није више потребан, или се увести ИОП, ако ова мера не даје очекиване резултате.

Основни задаци стручног тима за инклузивно образовање за текућу школску годину су следећи:

АКТИВНОСТИ	УЧЕСНИЦИ	ВРЕМЕ
Идентификација деце из осетљивих група	Чланови стручног тима за инклузивно образовање	Крај августа и током године
Формирање тимова за додатну подршку	Чланови стручног тима за инклузивно образовање, уз сарадњу специјалне школе	Крај августа и током године
Праћење спровођења ИОП-а	Чланови стручног тима за инклузивно образовање	Током године
Евалуација ИОП-а	Чланови стручног тима за инклузивно образовање	Током године
Осмишљава антидискриминационе мере и друге активности са циљем спровођења инклузивног образовања	Чланови стручног тима за инклузивно образовање	Током године

Чланови стручног тима за инклузију су:
наставници: 1.Гордана Кнежевић

2. Радосна Влајков

3. Јелена Бибин

4. Јована Милићев Радишић, психолог

5. Весна Мађаров, директор школе

спољна

сарадња: 6. Мирјана Петковић, дефектолог

7. др Николета Ковачев, педијатар, интерресорна комисија

родитељ: 8. **Снежана Божанин**

ИОП за сваког ученика чини саставни део Школског програма и налази се у прилогу.

12.12.3. ДАРОВИТИ УЧЕНИЦИ - ИДЕНТИФИКАЦИЈА И РАД СА ЊИМА

Савремени захтеви у погледу образовања и васпитања деце и младих односе се пре свега на такво образовање и васпитање које је у функцији интелектуалног, афективног и социјалног развоја ученика.

У оквиру тога, посебна пажња требало би да се посвети даровитим ученицима који могу да постигну запажене резултате у многим правцима.

Постоје различите дефиниције појма даровитости. Једна од најпогоднији каже да је даровитост "склоп особина које конкретном ученику омогућавају да постиже трајно, изразито натпросечан резултат у једној или више области људске делатности".

Према класификацији одређивања врста даровитости на основу способности, постоји 6 подручја:

1. опште и интелектуалне способности
2. креативне и продуктивне способности
3. школске способности
4. социјалне способности
5. уметничке способности
6. психомоторне способности

Из ове дефиниције произилазе и потребе школе у начину организовања рада са ученицима изражених способности: организовати их за одређену област-предмет, пошто се даровитост најчешће испољава у једној области. За даровитост је важна изражена способност али и друге особине личности (темперамент, карактер, ставови, интересовања), те је потребно пратити развој личности ученика у целини. Да би се потенцијална даровитост развила, потребни су разни видови подршке (педагошке, психолошке и друштвене) у виду јачања мотивације ученика (спољашње и унутрашње), обезбеђивање услова за рад, учешће на такмичењима, похвале и награде).

ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ИДЕНТИФИКАЦИЈА ДАРОВИТИХ

Поступак се одвија у две фазе:

Прва фаза: Процес препознавања потенцијално даровитог ученика састоји се у непосредном опажању понашања, начина рада и резултата од стране наставника (на основу упутства о уочавању даровитости), психолога и родитеља. Значајни су и резултати ваншколских активности (смотре, такмичења и сл.). Школски психолог на основу својих испитивања упоређује их са онима до којих

су дошли наставници на основу целокупног рада са потенцијално даровитим учеником. На основу укупних података издвајају се ученици који се потом, у сагласности са родитељем, предлаже за идентификацију.

У другој фази након одређеног времена подстицања и едукације ученика назначених као даровити, поступком одређених критеријума и стандардизованих инструмената, одређује се врста и степен изражености способности и издвајају се ученици који се могу сматрати даровитим.

За те ученике се у школи организује настава која им обезбеђује напредовање и развој у области за коју је везана њихова даровитост: изборни предмети, израђује се ИОП за даровите, упућују се у специјализоване школе, предлаже акцелерација, обезбеђује се упис у одговарајућу средњу школу.

Значајна питања рада са даровитим ученицима су: време препознавања и идентификације, носиоци поступка и методе и поступци.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ:

Време: временски се не може прецизно одредити, али обавља се од 4. до 8. разреда основне школе.

Носиоци активности су: разредни и предметни наставник, Одељењско веће, психолог у сарадњи са родитељима.

Методе и поступци:

1. општи успех ученика;
2. успех и резултати из појединих предмета;
3. тестови школских постигнућа;
4. тестови интелигенције;
5. резултати на смотрема и такмичењима;
6. анализа радова.

ИДЕНТИФИКАЦИЈА:

Време: Утврђивање врста и степена изражености способности у 7. и 8. разреду основне школе.

Носиоци активности су: стручни тим Завода за запошљавање: психолог, педагог, лекар уз сарадњу са стручном службом школе и родитељи у оквиру професионалног саветовања.

Методе и поступци:

1. укупни резултати утврђени у првој фази;
2. тестови интелигенције;
3. тестови специјалних способности везаних за област испољене даровитости;
4. тестови креативних способности;
5. тестови личност;
6. разговор са тимом стручњака.

СИСТЕМ ОБЛИКА И САДРЖАЈА РАДА СА ДАРОВИТИМ УЧЕНИЦИМА У ШКОЛИ

○ Рад у редовним школама

може да се одвија и у разреду са хетерогеним саставом ученика. Флексибилном организацијом наставе, индивидуализацијом и диференцијалим приступом са постављањем повећаних захтева постиже се јачање мотивације, развијање интересовања за одређене садржаје и испољавање способности.

○ Слободне активности

организују се за ученике који су испољили интересовања за неке области-предмете и показали да могу да напредују брже него што им је омогућено у настави у одељењу. У различитим секцијама ученици могу да се више ангажују и интензивније баве неким садржајима. Слободне активности су значајне за даровите ученике и што ће им помоћи да открију која је од различитих даровитости које поседују израженија и доминантнија у односу на друге.

○ Додатни рад

за ученике који су показали да могу да напредују више него што им омогућава рад у секцији, организује се додатни рад. Овај рад је намењен мањем броју ученика који постижу изузетне резултате захваљујући својој даровитости.

Могући начини рада са даровитима су још и индивидуални рад и рад у мањим групама, менторски рад, специјализована одељења, специјализоване школе, акцелерација, посебни третмани даровитих ученика и слично.

ПРАЋЕЊЕ РАДА И НАПРЕДОВАЊА ДАРОВИТИХ УЧЕНИКА

За сваког ученика који је уочен као потенцијално даровит се води досије у који се уносе систематски, кумулативно, сви битни подаци на основу којих се стиче увид у развој ученика. Досије треба да садржи податке о свему што има значаја за идентификацију, подстицање и усмеравање даровитог ученика и то:

1. подаци који се односе на наставу (активност ученика, резултати, креативност, сарадња са вршњацима);
2. активности и резултати у слободним активностима;
3. додатни рад, програм, начин реализације, остварени резултати;
4. област интересовања ученика и професионалне жеље;
5. резултати тестова способности;
6. резултати тестова личности (социјална и емотивна зрелост);
7. школска и ваншколска активност и резултати;
8. стање у породици и социјално стање;
9. подаци о здравственом стању ученика;
10. учешће ученика у организованим ваншколским облицима рада, смотрема и такмичењима.

НОСИОЦИ РАДА СА ДАРОВИТИМ УЧЕНИЦИМА У ШКОЛИ

* Наставници - наставнички колектив и наставник обезбеђује испољавање даровитости ученика организовањем креативне наставе са унутрашњом диференцијацијом и индивидуализованим приступом ученику, уочава ученике са израженијим способностима, повећава захтеве и подстиче их у раду, усмерава ученике у слободне активности, организује додатни рад, а може наставу прилагодити и доношењем ИОП-а за даровите.

* Педагошко-психолошка служба - психолог помаже наставницима у уочавању ученика са израженим способностима, обављају психолошка испитивања, сарађују са наставницима и иницирају рад са ученицима, помажу наставницима у проналажењу оптималних облика и метода рада да даровитим ученицима, сарађују са ученицима и родитељима, раде на професионалном информисању и усмеравању ученика, сарађују са стручним тимовима Завода за запошљавање.

* Стручни тимови Завода за запошљавање

* Центри за рад са даровитим ученицима

12.13. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно старатеља и јединица локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Ред. бр.	Активности и обавезе лица за Безбедност и здравље на раду	Обавезе послодавца	Планиран термин за реализацију учесници и извршиоци
1	Измене и допуне акта о процени ризика	Обезбедити благовремени увид у измену документације која се односи на рад	01.08.2022. до 31.07.2023. Служба општих и правних послова
2	Планирање, избор, коришћење и одржавање средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду	Обезбедити благовремени увид у постојеће стање и планиране потребе	01.08.2022. до 31.07.2023. Служба одржавања, предметни наставници (хемија, техничко и информатичко образовање)
3	Опремање и уређивање радних места (набавка нових средстава за рад, измене у организацији рада и наставе)	Обезбедити благовремени увид у постојеће стање, планиране потребе и новонастала непланирана стања	01.08.2022. до 31.07.2023. Служба одржавања, предметни наставници и учитељи
4	Превентивна и периодична испитивања услова радне околине	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2022. до 31.07.2023. Служба одржавања, предметни наставници, учитељи и овлаштена установа
5	Превентивни и периодични прегледи и испитивања опреме за рад	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2022. до 31.07.2023. Служба одржавања, предметни наставници, учитељи и овлаштена установа

6	Мере за побољшање услова рада (унапређење начина комуникације са ученицима, запосленима и родитељима, увођење књиге предлога од стране посетилаца и родитеља за унапређење целокупног система заштите и безбедности). Упознавање савета родитеља са спроведеним и планираним мерама БЗНР.	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР и запослених	01.08.2022. до 31.07.2023. Служба одржавања, овлаштене установе за пројектовање и извођење радова, школски тим за безбедност
7	Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад	Благовремено обавештавање лица за БЗНР пре ступања на рад запосленог	01.08.2022. до 31.07.2023. Лице за безбедност и здравље на раду
8	Припрема упутстава за безбедан рад и контрола њихове примене	Израда нових упутстава за Безбедан рад са новом опремом и њихово истицање	01.08.2022. до 31.07.2023. Лице за безбедност и здравље на раду
9	Забрана рада на радном месту или употребе средства за рад	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2022. до 31.07.2023. Лице за безбедност и здравље на раду
10	Сарадња и координација са службом медицине рада	Да омогући обуку за пружање прве медицинске помоћи за најмање једног запосленог у смени а по могућству за све запослене	01.08.2022. до 31.07.2023. Лице за безбедност и здравље на раду, Завод за јавно здравље Зрењанин
11	Евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2022. до 31.07.2023. Служба општих и правних послова, лице за безбедност и здравље на раду

Опис редовних активности лица за БЗНР и послодавца са предложеним терминима спровођења

12	Провера исправности и присутности ПП опреме и ознака путева евакуације	Да омогући периодично одржавање истих и да обезбеди услове за унапређење система заштите од пожара (пројектовање система за рану дојаву пожара и израда истог)	01.08.2022. до 31.07.2023. Лице за безбедност и здравље на раду и овлаштене установе
13	Обука запослених за ПП заштиту	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2022. до 31.09.2023. Лице за безбедност и здравље на раду и овлаштене установе
14	Реализација вежбе евакуације запослених и ученика у ванредним ситуацијама (пожар, природна катастрофа и сл.)	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2022. до 31.09.2023. Лице за безбедност и здравље на раду и овлаштене установе, школски тим за безбедност
15	Обнављање и опремање сандучића за средства прве помоћи	Најкасније до 01.09.2022.	01.08.2022. до 31.09.2023. Лице за безбедност и здравље на раду
16	Обезбеђење равних, сувих и неклизацијских подних површина у целокупном простору школе	Да обезбеди непрестано одржавање и поправку истих	01.08.2022. до 31.09.2023. Служба одржавања,
17	Обезбеђење довољне проветрености, темперираности и осветљености свих просторија школе са могућношћу провере истих	Најкасније до 30.12.2022.	01.08.2022. до 31.09.2023. Служба одржавања

18	Набавка нових средстава личне заштите на раду за све запослене као и континуирана замена постојећих СЛЗ у случајевима када су оштећени (вођење евиденције о спроведеним мерама)	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР и запослених	01.08.2013. до 31.07.2022. Лице за безбедност и здравље на раду
19	Планирање, пројектовање и контрола реализације нових инвестиција	Да омогући присуство лица за БЗНР у свим фазама реализације инвестиционог и интервентног одржавања	01.08.2022. до 31.09.2023. Запослени у школи, лице за безбедност и здравље на раду и овлаштене установе
20	Редован, свакодневни обилазак објеката школе	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР и запослених	01.08.2022. до 31.09.2023. Лице за безбедност и здравље на раду

13. ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Оцењивање ученика осмог разреда вршиће се у складу са Правилником о оцењивању ученика основне школе. Оцењивање ученика је сталан процес праћења и одржавања развоја и напредовања ученика у току школске године.

Основни критеријуми за оцењивање успеха ученика из наставног предмета су: врста, обим и ниво знања, учења и вештина и ангажовање ученика у наставном процесу.

Ученици којима је израђен индивидуални образовни план, биће оцењивани на основу посебног критеријума оцењивања, прописаног од стране Министарства просвете Републике Србије.

14. СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА

Стално стручно усавршавање остварује се активностима које:

- 1) предузима установа у оквиру својих развојних активности, и то:
  - (1) извођењем угледних, односно огледних часова, и активности са дискусијом и анализом; (2) излагањем на састанцима стручних органа и тела које се односи на савладан програм стручног усавршавања или други облик стручног усавршавања ван установе, са обавезном анализом и дискусијом; (3) приказом стручне књиге, приручника, дидактичког материјала, стручног чланка, истраживања, студијског путовања и стручне посете са обавезном анализом и дискусијом; (4) учешћем у: истраживањима, пројектима образовно-васпитног карактера у установи, програмима од националног значаја у установи, међународним програмима, скуповима, семинарима и мрежама, програму огледа, раду модел центра;
  - 2) се спроводе по одобреним програмима обука и стручних скупова, у складу са овим правилником;
  - 3) предузима министарство надлежно за послове образовања (у даљем тексту: Министарство), Завод за унапређивање образовања и васпитања и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Педагошки завод Војводине;
  - 4) се организују на међународном нивоу у области образовања и васпитања, односно учешћем на међународним семинарима, програмима обука и стручним скуповима везаним за образовање и васпитање;
  - 5) предузима наставник, васпитач и стручни сарадник у складу са личним планом професионалног развоја, а нису обухваћене тач. 1) – 4) овог члана;
  - 6) остварују високошколске установе на основу програма у оквиру целоживотног учења. Стручно усавршавање из члана од 1 – 3 овог правилника јесте обавезна активност наставника, васпитача и стручног сарадника утврђена педагошком нормом, у оквиру 40-часовне радне недеље.

ОБЛИЦИ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА

Облици стручног усавршавања су:

- 1) програм стручног усавршавања који се остварује извођењем обуке;
- 2) стручни скупови, и то: (1) конгрес, сабор; (2) сусрети, дани; (3) конференција; (4) саветовање; (5) симпозијум; (6) округли сто; (7) трибина; (8) вебинар; 3) летња и зимска школа; 4) стручно и студијско путовање.
Наставник, васпитач и стручни сарадник систематично прати, анализира и вреднује свој образовно-васпитни рад, развој компетенција, своје напредовање и професионални развој и чува у одређеном облику најважније примере из своје праксе, примере примене научног током стручног усавршавања, лични план професионалног развоја (у даљем тексту: портфолио).
Наставник, васпитач и стручни сарадник на захтев директора, стручног сарадника, просветног саветника и саветника – спољног сарадника, даје на увид свој портфолио професионалног развоја.

Предшколска установа, основна и средња школа, школа са домом ученика, дом ученика:

- 1) прати остваривање плана свих облика стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника;
- 2) води евиденцију о стручном усавршавању и професионалном развоју наставника, васпитача и стручног сарадника;

3) на крају радне, односно школске године издаје потврду наставнику, васпитачу и стручном сараднику о броју бодова остварених у петогодишњем периоду стручног усавршавања у складу са овим правилником;

4) вреднује примену наученог у оквиру стручног усавршавања у раду и допринос стручног усавршавања развоју и постигнућима деце и ученика;

5) анализира резултате самовредновања, стручно-педагошког надзора и спољашњег вредновања рада установе;

6) предузима мере за унапређивање компетенција наставника, васпитача и стручног сарадника према утврђеним потребама;

7) упућује на стручно усавршавање наставнике, васпитаче и стручне сараднике који у петогодишњем периоду нису остварили најмање 100 бодова и предузима мере за унапређивање њихових компетенција.

Евиденцију о стручном усавршавању и професионалном развоју чува установа у досијеу наставника, васпитача и стручног сарадника.

Наставник, васпитач и стручни сарадник има право и дужност да сваке школске године учествује у остваривању различитих облика стручног усавршавања у установи, и то да:

1) прикаже: облик стручног усавршавања који је похађао, а који је у вези са пословима наставника, васпитача и стручног сарадника; примену наученог са стручног усавршавања; резултате примене наученог на стручном усавршавању; анализу утицаја стручног усавршавања на развој детета и ученика; стручну књигу, приручник, стручни чланак, дидактички материјал; резултате обављеног истраживања, студијско путовање, стручну посету и слично;

2) одржи угледни, односно огледни час наставе, односно активност и води радионицу;

3) присуствује активностима из става 1. тач. 1) и 2) овог члана и учествује у њиховој анализи;

4) учествује у: истраживањима; пројектима образовно-васпитног карактера у установи; програмима од националног значаја у установи; програмима огледа, модел центра; планирању и остваривању облика стручног усавршавања у оквиру установе, у складу са потребама запослених. Установа обезбеђује остваривање права и дужности наставника, васпитача и стручног сарадника из става 1. овог члана.

Наставник, васпитач и стручни сарадник у оквиру норме непосредног рада са децом, ученицима и одраслима као и других облика рада има право и дужност да се стручно усавршава, као и право да одсуствује са рада, у складу са Законом и прописом донетим на основу њега.

У оквиру пуног радног времена наставник, васпитач и стручни сарадник има 64 сати годишње различитих облика стручног усавршавања, и то: 1) 44 сата стручног усавршавања које предузима установа у оквиру својих развојних активности из члана 4. став 1. тачка 1) овог правилника; 2) 20 сати стручног усавршавања из члана 4. став 1. тач. 2) – 4) овог правилника, за које има право на плаћено одсуство. Сат похађања обуке стручног усавршавања има вредност бода. Дан учешћа на стручном скупу, летњој и зимској школи има вредност једног бода.

Наставник, васпитач и стручни сарадник дужан је да у току пет година оствари најмање 100 бодова из различитих облика стручног усавршавања из става 2. тачка 2. овог члана, од чега најмање 80 бодова из одобрених програма стручног усавршавања.

На основу прегледа листе одобрених семинара сталног стручног усавршавања запослених за школску 2022/2023.годину, сачињен је и план акредитованих семинара

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ	ТЕРМИН	БРОЈ САТИ	ДОКАЗИ
Одобрени акредитовани програми сталног стручног усавршавања				
1. „Успешно управљање одељењем, принципи и примери добре праксе за стварање позитивне радне атмосфере у учионици“	учитељи, наставници, стр.сарадници	децембар	8сати К-2, П-1	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
2. „Критичко мишљење у настави-први корак у развоју кључних компетенција за целоживотно учење“	учитељи, наставници, стр.сарадници	фебруар	16сати К-2, П3	- уверење о похађаној обуци програма стручног Усавршавања
3. „ Међупредметни приступ настави и учењу и развој компетенција ученика“	учитељи, наставници, стр.сарадници	март	16сати, К-2, П-4	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
4. Дијагностика, превенција и отклањање узрока неуспеха у школском учењу ученика	учитељи, наставници, стр.сарадници	април	16 сати К2, П3	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
5. Развој мотивације за учење-улога и значај наставника		новембар	16 сати К2, П3	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
6. Може то и боље – конкретно (примена иновативних активности у настави)	учитељи, наставници, стр.сарадници	јануар	16 сати К2, П3	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
7. Дечији страхови као инхибитори напредовања у развоју и учењу	учитељи, наставници, стр.сарадници	мај	8 сати К3, П4	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
8. Невидљиво васпитање – углед, атмосфера и идентитет школе у функцији васпитања ученика	учитељи, наставници, стр.сарадници	мај	16 сати К3, П4	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
9. Методичка радионица		јун	8 сати К1, П3	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
10. Настава математике са употребом информационо-комуникационих технологија (програм се изводи путем интернета)	учитељи, наставници	април	30 сати К1, П1	- уверење о похађаној обуци програма стручног у.
11. Унапређивање наставе математике у основној школи	учитељи, наставници	јун	8 сати К1, П3	- уверење о похађаној обуци програма стручног у.

15. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Поред настојања да се изврши квалитетно планирање образовно-васпитног рада, неопходно је перманентно анализирати, процењивати и вредновати образовно-васпитни рад.

Рад у школи састоји се од различитих врста наставних и ваннаставних активности које су зацртане посебним програмима рада, а који чине саставни део Годишњег плана рада школе. Због тога је потребно пратити, процењивати, вредновати:

1. Реализацију појединачних програма школе,
2. Реализацију програма рада школе у целини.

Процењивање, праћење и вредновање образовно - васпитног рада биће реализовано кроз три фазе:

- припремну,
- оперативну,
- верификациону.

Праћење и вредновање припремне фазе реализоваће се почетком школске године:

- снимањем извршеног избора облика, метода и средстава рада, преглед педагошке документације (индивидуални планови и програми рада, дневници рада),
- прегледом писмених припрема наставника за час.

Праћење и вредновање оперативне фазе реализоваће се у току наставне године:

- праћењем реализације утврђених образовно - васпитних задатака инструментима за вредновање, тестовима знања, социометријским испитивањима, скалама, упитницима за ученике и наставнике.
- праћењем метода, облика и техника образовно-васпитног рада (увођење иновације), систематским посматрањима (анализа посећених часова), прегледањем писмених припрема наставника.

Праћење и вредновање верификационе фазе реализоваће се на крају наставне и школске године. Резултати ће бити кумулативно исказани: упитником за наставнике на крају I и II полугодишта, упитником о раду одељењског старешине, упитником о раду секција, стручних органа, директора, психолога и упитника о укупним резултатима школе на крају I и II полугодишта. На основу добијених резултата анализа ће показати смернице за даљи рад у образовно-васпитном процесу.

Дакле, праћење, процењивање образовно-васпитног рада вршиће:

- Наставничко веће
- Стручна већа
- Педагошки колегијум
- Одељенске старешине
- Директор школе
- Психолог
- Школски одбор
- Савет родитеља
- Ученички парламент

Самовредновање је поступак којим се вреднује сопствена пракса и сопствени рад школе, полазећи од анализе шта је и како је урађено. Три основна питања су у средишту процеса самовредновања:

1. Колико је добра наша школа?
2. Како то знамо?
3. Шта треба да учинимо да буде боља?

Одговоре на ова питања током самовредновања могу дати наставници, ученици, руководиоци и родитељи.

Циљ самовредновања је унапређивање квалитета рада школе. Самовредновање је истовремено и знак да је школа спремна да прихвати одговорност за сопствени рад и развој. Она подразумева континуитет у активностима школе, она је процес.

Кроз нивое остварености утврђује се јасан и прецизан опис остварености појединих показатеља у оквиру одређених подручја. Сваки ниво има одређено значење од највишег нивоа 4 до најнижег нивоа 1. До утврђености нивоа квалитета долази се професионалном интерпретацијом односа јаких и слабих страна.

Шта се вреднује у кључним областима?

- Школски програм и Годишњи програм рада
- Настава и учење
- Постигнућа ученика
- Подршка ученицима
- Етос
- Ресурси
- Руковођење, организација и обезбеђивање квалитета

Доказе можемо прикупити тако што можемо питати људе шта мисле (разговори, упитници, анкете), можемо погледати документацију и друге изворе (Дневници рада, записници, извештаји, ученички радови, акциони и развојни план), можемо вршити непосредно посматрање (праћење појединих ученика, посматрање појединих часова), или можемо анализирати податке (интерна и национална тестирања и испити, такмичења).

Током школске године, тим наше школе је успешно и у потпуности обрадио две кључне области (Етос и Ресурсе).

У школској години формиран су тимови за свих пет преосталих кључних области и тимови ће радити истовремено. Сваки тим ће имати задатак да спроведе задате активности у оквиру својих кључних области.

За свако подручје вредновања и показатеља прикупљаће се ваљани и поуздани докази.

Школа обезбеђује заштиту и чување прикупљених података и доказа.

На основу дела спроведеног самовредновања у овој школској години, сачињен је Развојни план за наредне 3 године. РП је направљен у складу са самовредновањем.

Директор школе
Сакелшек Весна

Председник Школског одбора
_____